

“MITÄ TÄÄ TOIMINTA SIT OIS, JOS EI POLIITTISTA?”

Poliittisen toiminnan mahdollistuminen nuorisovaltuustotoiminnassa

Hannah Arendtin poliittisen ajattelun näkökulmasta

Eeva Mäntylä

Jyväskylän yliopisto

Yhteiskuntatieteiden ja
filosofian laitos

Valtio-oppi

Pro gradu –tutkielma

kevät 2018

TIIVISTELMÄ

”MITÄ TÄÄ TOIMINTA SIT OIS, JOS EI POLIITTISTA?”

Poliittisen toiminnan mahdollistuminen nuorisovaltuustotoiminnassa Hannah Arendtin poliittisen ajattelun näkökulmasta

Eeva Mäntylä

Valtio-oppi

Pro gradu-tutkielma

Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos

Jyväskylän yliopisto

Ohjaaja: Marja Keränen ja Ville Suuronen

Kevät 2018

sivumäärä: 105 + 2 (liitteet)

Tämän tutkimuksen tehtävänä on selvittää, missä määrin poliittinen toiminta mahdollistuu nuorisovaltuustotoiminnassa. Erilaiset, osallistuvan demokratian toimintamallit – jollaiseksi nuorisovaltuustotoimintakin voidaan määritellä - ovat kasvattaneet suosiotaan ja niiden on ajateltu tukevan edustuksellista demokratiaa. Tutkimus kyseenalaistaa osallistuvan demokratian mahdollisuuksia poliittiseen toimintaan, mikäli sillä ei ole päätösvaltaa ja hallinto määrittelee osallistumisen tavat.

Taustoitin tutkimustani nuorten poliittista osallistumista, politiikkakäsityksiä ja nuorisovaltuustotoimintaa käsittelevillä tutkimuksilla.

Tutkimuksen teoria muodostuu Hannah Arendtin poliittisesta ajattelusta. Keskiössä on Arendtin määrittely toiminnasta. Toiminta on poliittista, koska se on ihmisten vapaata vuorovaikutusta julkisessa tilassa ja toiminnassa on mahdollisuus muutokseen. Arendtin mukaan poliittinen toiminta on historiassa onnistunut esimerkiksi erilaisten neuvostojen toiminnassa, kuten Unkarissa 1956. Neuvostojen toiminta perustui kansalaisten suoralle osallistumiselle, keskustelulle ja jaetulle yhteiselle intressille.

Tutkimuksen aineisto koostuu yhdeksästä teemahaastattelusta. Haastateltavana on ollut vuosina 2014-2016 Jyväskylän nuorisovaltuustossa toimineita nuorisovaltuutettuja. Haastattelujen teemat pohjautuvat Hannah Arendtin poliittiseen ajatteluun. Näkökulmia on kaksi: nuorisovaltuusto poliittisen toiminnan areenana sekä nuorisovaltuusto poliittisena instituutiona kunnan toiminnassa ja päätöksenteossa.

Tutkimuksen tulokset osoittavat, että nuorisovaltuuston oma, sisäinen toiminta piti sisällään arendtilaisittain monia poliittisen toiminnan elementtejä: omia mielipiteitä sai esittää varsin vapaasti, toiminta perustui vuorovaikutukselle sekä puheakteille ja käsiteltävistä asioista päättivät pääasiassa nuorisovaltuutetut. Nuorisovaltuuston valta ja mahdollisuudet vaikuttaa kunnalliseen päätöksentekoon koettiin kuitenkin vähäisiksi: toiminnalle ei oltu juurikaan osoitettu päätäntävaltaa kunnan asioissa ja vuorovaikutustilanteet kuntapäättäjien sekä hallinnon kesken olivat harvassa.

asiasanat: nuorisovaltuusto, demokratia, osallisuus, vaikuttaminen, Hannah Arendt, politiikka, poliittinen toiminta

Sisällys

1	JOHDANTO	4
2	NUORTEN OSALLISUUS JA VAIKUTTAMINEN TUTKIMUKSISSA	11
2.1	Nuorten politiikkakäsityksiä	12
2.2	Näkökulmia nuorten osallisuudesta ja vaikuttamisesta	15
2.3	Nuorten vaikuttajaryhmien toiminta tutkimuksissa	18
2.3.1	Kriittisiä näkemyksiä nuorisovaltuustotoiminnasta	24
2.4	Tutkimuskritiikki ja aiempien tutkimusten suhde omaan tutkimukseen	25
3	HANNAH ARENDTIN MÄÄRITELMÄ POLITIIKASTA JA POLIITTISESTA TOIMINNASTA	27
3.1	Työ – valmistaminen – toiminta.....	29
3.2	Yksityinen/sosiaalinen/poliittinen ja moderni maailmasta vieraantuminen.....	32
3.3	Maailma suhteiden verkkona: arvaamattomuus ja peruuttamattomuus	36
3.4	Arendtin kritiikki parlamentaarista demokratiaa kohtaan ja Arendtin visio neuvostodemokratiasta	40
3.5	Kasvatus ja lapset poliittisina toimijoina Arendtin näkökulmasta	44
3.6	Arendtin poliittisen ajattelun keskeisimmät näkökulmat nuorisovaltuustotoiminnan poliittisuuden selvittämiseksi	45
4	TUTKIMUKSEN METODOLOGISET RATKAISUT.....	47
4.1	Laadullinen tutkimus lähestymistapana	47
4.2	Teemahaastattelu.....	48
4.3	Haastateltavien valinta	49
4.4	Haastattelu vuorovaikutuksena	52
4.5	Litterointi.....	54
4.6	Aineiston analyysi.....	55
5	JYVÄSKYLÄN NUORISOVALTUUSTO.....	60
6	NUORISOVALTUUSTOTOIMINNAN MAHDOLLISUUDET POLIITTISENA TOIMINTANA	67
6.1	Nuorisovaltuusto poliittisena instituutiona.....	67
6.1.1	Motivaatio ja kiinnostus toimintaan	67
6.1.2	Valintatapa	70
6.1.3	Nuorisovaltuusto instituutiona	73
6.2	Nuorisovaltuusto poliittisena areenana	75
6.2.1	Keskustelukulttuuri, mielipiteet ja tasa-arvo toiminnassa.....	75
6.2.2	Käsiteltävät asiat ja poliittiset kysymykset	84
6.2.3	Nuorisovaltuuston valta ja toimintaa rajoittavat tekijät.....	87
6.2.4	Nuorisovaltuuston tehtävä ja toiminnan poliittisuus	93
7	POHDINTA	99
8	LÄHTEET	106

1 JOHDANTO

Demokratian kriisistä on puhuttu jo pitkään. Taustalla on muun muassa huoli kansalaisten osallistumisesta, kun äänestysprosentit vaaleissa ovat olleet laskusuhdanteessa 1980-luvulta lähtien. Erityisesti nuorten äänestysaktiivisuudesta ollaan oltu huolissaan, sillä se on vaaleista toiseen ollut muita ikäryhmiä alhaisempaa. (Borg 2011, 7.) Kun suomalaisista 58,3% kävi äänestämässä viime kevään kuntavaaleissa, nuorista (18-24-vuotiaat) äänestämässä kävi ainoastaan 35%. (Suomen virallinen tilasto: kunnallisvaalit 2017.) Lääkkeeksi ja edustuksellisen demokratian pelastamiseksi on laadittu erilaisia politiikkaohjelmia ja niihin pohjautuen perustettu hankkeita, joissa kansalaisia pyritään osallistamaan erilaisin menetelmin mukaan osaksi päätöksentekoa. Samalla kuntiin on edustuksellisen demokratian rinnalle noussut uusia demokratian muotoja, tarkoituksena saattaa kuntalaiset lähemmäksi päätöksentekoa ja osallistaa asukkaat mukaan kunnan toiminnan kehittämiseen. Tällaisia uudehkoja, demokratian tueksi ja turvaamiseksi tarkoitettuja toimijoita ovat esimerkiksi nuorisovaltuustot.

Onko demokraattisen politiikanteon laajentaminen lisännyt demokraattista osallistumista, kuten on toivottu? Joerg Forbig (2005, 13) toteaa, että näiden uusien poliittisen osallistumisen muotojen yksi ongelma on niiden institutionalisoituminen; Instituutiot, kuten esimerkiksi kunnat, käyttävät valtaa määritellesään ja rajatessaan aiheet ja tavat, joilla kuntalaisia osallistetaan. Ne myöskin byrokratisoivat, ammatillistavat ja monopolisoivat aiheita, ja siten rajoittavat kuntalaisten osallistumista. Poliittisesta osallistumisesta tulee siis osa hallintoa. Kun poliittisesta osallistumisesta tulee osa hallintoa, onko se enää poliittista toimintaa?

Tässä pro gradu työssä on tarkoitus selvittää, mahdollistuuko poliittinen toiminta nuorisovaltuustoissa. Kiinnostukseni aiheeseen on osittain työelämälähtöinen. Kuuden vuoden ajan olen saanut tehdä tiiviisti töitä Jyväskylän nuorisovaltuuston kanssa työskennellessäni Jyväskylän kaupungin nuorisopalveluilla. Vuosien aikana nuorisovaltuuston moninainen rooli kuntakentässä sekä toimintaa kohtaan esitetyt vaatimukset ja reunaehdot ovat mietityttäneet. Nuorisotyössä nuorisovaltuustotoiminta on nähty esimerkiksi yhtenä nuorisotyön menetelmänä. Siitä puhutaan esimerkiksi kansalais-, osallisuus- tai demokratiakasvatuksena, jonka tavoitteena on, että nuoret oppivat toimimaan

vallitsevassa yhteiskuntajärjestelmässä. Toisaalta osa nuorista on halunnut tietoisesti tehdä pesäeroa tähän näkökulmaan, eivätkä halua määritellä nuorisovaltuustotoimintaa ”nuorisotyön kohteena”, vaan itsenäisenä toimijana, joka haluaa vaikuttaa heidän itsensä määrittämiin tärkeisiin asioihin (Lohi 12.1.2017).

Miksi aihe on tärkeä? Nuorten osallistumiselle ja vaikuttamiselle yhteiskunnassa asetetaan monelta suunnalta erilaisia vaatimuksia, mutta myös rajoitteita. Erilaisilta osallistamis- ja vaikuttamisprojekteilta odotetaan nuorten kiinnostuksen paluuta perinteisiä ja tarjottuja vaikuttamiskeinoja kohtaan. Samalla niiden toivotaan ehkäisevän sekä toimivan lääkkeenä nuorten syrjäytymiseen. Haluan tällä tutkimuksella tuoda keskusteluun hieman erilaisen tavan tarkastella ja valottaa nuorisovaltuustojen toimintaa. Pyrin osoittamaan, että nykyinen tutkimus nuorisovaltuustojen ja muiden nuorten vaikuttajaryhmien toiminnasta ei riitä tavoittamaan koko toiminnan olemusta ja sen mahdollista poliittisuutta. Kyseisiä teemoja käsittelevä tutkimus on keskittynyt pääasiassa arvioimaan toimintaa sen vaikuttavuuden ja edustavuuden kautta, sekä kuvaamaan toimintaa demokratia-, osallisuus- tai kansalaisyhteisyydenä. Sen sijaan poliittisen toiminnan elementit, kuten argumentointi, mielipiteiden esittäminen, erilaiset valinnat ja ristiriidat toiminnassa, ovat jääneet mielestäni vähäiselle huomiolle.

Myös näkemys lapsista ja nuorista toimijoina on muuttunut ja nykyisen lapsikäsitteen mukaan nähdään, että alaikäiset ovat jo aktiivisia yhteiskunnallisia toimijoita (Alanen 2009, 22). Millä tavoin tämä näkyy ja otetaan huomioon muilla yhteiskunnan poliittisilla areenoilla?

Millaisia toimijoita nuorisovaltuustot oikein ovat ja kuinka paljon niillä on vaikutusvaltaa kunnallisessa päätöksenteossa? Millaisesta tarpeesta ja kenen tahdosta nuorisovaltuustot ovat syntyneet? Nuoret itse ovat paikallisella tasolla nostaneet esiin nuorten halun tulla kuulluksi ja vaikuttaa asioihin juuri perustamalla nuorisovaltuustoja (ks. esim. Ala-Risku 22.8.2008, Sundman 9.4.2010 ja Sundman 4.4.2011), mutta taustalla ovat myös vahvasti 1990-luvulta alkaen keskusteluun nousseet lasten oikeudet ja erityisesti oikeus osallistua ja tulla kuulluksi. Lasten ja nuorten osallisuudesta ja kuulemisesta on

sittemmin säädetty esimerkiksi perustuslaissa¹, kuntalaissa², nuorisolaissa³, lastensuojelulaissa⁴ ja YK:n lastenoikeuksien sopimuksessa⁵. Toisaalta lait ja sopimukset ovat jättäneet paljon tulkinnan varaa nuorten kuulemiselle, eikä niissä ole määritelty tarkemmin esimerkiksi riittävää kuulemisen tasoa, sen toteutumisen seuranta tai varsinaisesti osoitettu nuorille päätäntävaltaa jossakin tietyssä asiassa.

Entä mitä nuorisovaltuustotoiminnan kannalta tarkoittaa demokratia- tai kansalaiskasvatus, josta toiminnan yhteydessä ja toimintaa määritellessä usein puhutaan? Asettaako se joitakin rajoitteita tai vaatimuksia? Kallion ja Häklin (2011, 6) mukaan ei ole sattumaa, että lasten ja nuorten osallistumisen formaalit muodot noudattelevat muodoltaan ja toimintatavoiltaan ylemmän tason virallisia poliittisia järjestelmiä ja edustuksellisen demokratian toimintamuotoja - onhan tavoitteena kasvattaa lapsista ja nuorista osallistuvia yhteiskunnan jäseniä. Johanna Kiili (2011, 170) toteaa, että lasten ja nuorten osallistumisen ilmiö on jännitteinen: *”Ilmiön jännitteisyys liittyy siihen, millaisia tavoitteita osallistumiselle asetetaan ja miten lasten toimintaa organisoidaan”*. Toiminta voidaan nähdä kansalaiskasvatuksena, jossa lapsi oppii demokratian käytäntöjä, mutta samalla on mahdollista, että hallinto rajoittaa ja määrittelee osallistumisen tavat (Kiili 2011, 170). Mielestäni jänniteitä on muitakin. Läpi käymäni tutkimukset lasten ja nuorten osallisuudesta ja vaikuttamisesta eivät nosta tarpeeksi esille lasten ja nuorten itse asettamia tavoitteita ja näkemyksiä toiminnasta. Oman kokemukseni, sekä myös tässä työssä haastattelemini nuorten näkemysten mukaan osa kyllä näkee toiminnan myös kasvatuksena, jossa demokratiaa ja kansalaisena toimimista opetellaan, mutta osa on myös sitä mieltä, että nuorisovaltuusto on itsenäinen nuorten äänitorvi, jonka tehtävä on todella vaikuttaa asioihin ja saada aikaan muutosta. Yhteiskunnan eri toimijoiden sekä nuorten itsensä toiminnalle asettamat erilaiset tavoitteet ja toiveet ovat osittain aiheuttaneet ristiriitoja toiminnassa. Haastateltavat ovat kokeneet toiminnan haasteelliseksi, kun kaikki eivät sitoudu toimintaan

¹ Perustuslaki 1999/731: 6 § Yhdenvertaisuus. ”Lapsia on kohdeltava tasa-arvoisesti yksilöinä, ja heidän tulee saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin kehitystään vastaavasti”.

² Kuntalaki 2015/410: 26§ nuorisovaltuusto

³ Nuorisolaki 2016/1285: 24 § Nuorten osallistuminen, vaikuttaminen ja kuuleminen

⁴ Lastensuojelulaki 2007/417: 5 § Lapsen ja nuoren mielipide ja toivomukset

⁵ YK:n yleissopimus Lasten oikeuksista artikla 1991/60: 12: ”Sopimusvaltiot takaavat lapselle, joka kykenee muodostamaan omat näkemyksensä, oikeuden vapaasti ilmaista nämä näkemyksensä kaikissa lasta koskevissa asioissa. Lapsen näkemykset on otettava huomioon lapsen iän ja kehitystason mukaisesti.”

yhtä vahvasti ja osa on liittynyt mukaan ehkäpä enemmänkin muista syistä, kuin varsinaisesta halusta vaikuttaa ja tehdä työtä sen eteen.

Nuorisovaltuusto toimintaa kohtaan on esitetty myös kritiikkiä niin tutkijoiden, virkamiesten kuin päättäjienkin toimesta (Ala-Risku, 22.8.2008, Gretschel 2017, 121, Kallio & Häkli 2011, 7). On väitetty, että toiminnalla ei ole varsinaista vaikutusta päätöksentekoon tai se on vain pienen joukon toimintaa, eikä kykene legitimoimaan suuremman joukon, esimerkiksi koko kunnan nuorten näkökulmaa (ks. esim. Kallio & Häkli 2011). Kritiikkiä on esitetty myös toimintamallia kohtaan. Siuralan ja Turkian (2012, 77) mukaan virallinen ja byrokraattinen nuorisovaltuusto kangistaa toimintaa ja vie tilaa sekä mahdollisuuksia nuorilta todella toimia ja vaikuttaa. Edustuksellinen nuorisovaltuustomalli kiinnittää toimintaan menestyviä ja ulospäin suuntautuneita nuoria, eikä kykene huomioimaan nuorisokulttuurien diversiteettiä (Siurala & Turkia 2012, 78-79).

Myös nuorisovaltuutettujen kriittiset näkemykset omasta toiminnasta poliittisena toimintana ovat kiinnostavia; nuoret näkevät nuorisovaltuustotoiminnan vaikuttamisena, mutta ei politiikan tekona (Nikkilä 2002, 67). Herää kysymys, millaiseksi toiminnaksi nuoret mieltävät poliittisen toiminnan ja miksi he eivät mielellään näe oman ryhmänsä vaikuttamistoimintaa poliittisena toimintana? Myös Myllyniemi (2014, 19) nostaa esille nuorten erikoisen tavan mieltää politiikkaa ja vaikuttamista erillisinä asioina: Vuoden 2013 Nuorisobarometrin mukaan kolmasosa poliittisessä toiminnassa mukana olleista nuorista ei ollut kokenut vaikuttaneensa yhteiskunnallisiin asioihin. Samaan aikaan nuorten osallistuminen yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen on monin tavoin ajankohtainen ja tärkeä. Kuntalaki⁶ on uudistunut 1.1.2017 alkaen ja siinä on määritelty kuntalaisten ja erityisesti nuorten vaikuttajaryhmien osallistuminen ja vaikuttaminen kunnan asioihin ihan uudella tavalla. Myös nuorisolaki on uudistunut 2017 alusta ja sen ensimmäisenä tavoitteena on

⁶ Kuntalaki 2015/410: 26§ nuorisovaltuusto:

Nuorten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien varmistamiseksi kunnanhallituksen on asetettava nuorisovaltuusto tai vastaava nuorten vaikuttajaryhmä (nuorisovaltuusto) ja huolehdittava sen toimintaedellytyksistä. Nuorisovaltuusto voi olla useamman kunnan yhteinen.

Nuorisovaltuustolle on annettava mahdollisuus vaikuttaa kunnan eri toimialojen toiminnan suunnitteluun, valmisteluun, toteuttamiseen ja seurantaan asioissa, joilla on merkitystä kunnan asukkaiden hyvinvointiin, terveyteen, opiskeluun, elinympäristöön, asumiseen tai liikkumiseen sekä muissakin asioissa, joiden nuorisovaltuusto arvioi olevan lasten ja nuorten kannalta merkittäviä. Nuorisovaltuusto tulee ottaa mukaan lasten ja nuorten osallistumisen ja kuulemisen kehittämiseen kunnassa.

nuorten osallisuuden, vaikutusmahdollisuuksien sekä toimintakykyjen edistäminen yhteiskunnassa. Lainsäädäntö velvoittaa kuntia huolehtimaan lasten ja nuorten osallisuuden toteutumisesta. (Nuorisolaki 1285/2016.)

Teoreettisen viitekehyksen tutkimukselleni tarjoaa Hannah Arendtin poliittisen toiminnan teoria. Olen valinnut Arendtin poliittisen ajattelun tarkasteluni näkökulmaksi, koska Arendtin yksityiskohtainen ja käsitteellinen tapa kuvata toimintaa, sen elementtejä ja ehtoja poliittisen toiminnan toteutumiseksi tarjoaa selkeän tavan tarkastella nuorisovaltuuston toimintaa ja sen poliittisuutta. Arendt valottaa myös oivalla tavalla politiikan ja byrokraattisen hallinnon valtasuhdetta, joka on oleellinen näkökulma tarkastellessa nuorisovaltuustoa osana kunnallishallintoa ja kunnan demokraattista päätöksentekoa. Arendtin ajattelun viitepisteinä työssäni toimivat Arendtin keskeisin teos poliittisesta toiminnasta *The Human Condition* (1958) (suom. *Vita Activa* 2002), *On Revolution* (1963), esseet *Introduction into Politics* (1954), *Crisis in Education* (1961) ja *Totalitarian imperialism: Reflections on the Hungarian Revolution* (1958). Teoriaosuuttani täydentävät Margaret Canovanin (1994) ja Jeffrey Isaacin (1994) kommentaarit Arendtin poliittisen toiminnan ajattelusta.

Tutkimuksen aineisto on kerätty teemahaastattelun menetelmää hyödyntäen. Haastatteluihin osallistui yhdeksän entistä, vuosina 2014-2016 Jyväskylän nuorisovaltuustossa toiminutta nuorisovaltuutettua. **Analysoin Jyväskylän nuorisovaltuuston jäsenille tekemiäni teemahaastattelujen pohjalta, missä määrin toiminnan luonne on poliittista ja toisaalta nuorisovaltuustoinstituution mahdollista poliittisuutta kuntakentässä.** Poliittisella toimijuudella tarkoitan tässä työssä toimijan, eli nuorisovaltuuston mahdollisuutta nostaa tärkeäksi kokemiaan asioita yhteiseen, julkiseen keskusteluun sekä mahdollisuutta vaikuttaa kunnalliseen päätöksentekoon ja toiminnan suunnitteluun. Julkinen viittaa tässä työssä sellaiseen toiminnan ja keskustelun tilaan, jossa yhdessä muiden toimijoiden kanssa rakennetaan ja haastetaan käsityksiä yhteiskunnallisesta ja sosiaalisesta elämästä. Sen lisäksi haastateltavien motivaatio lähteä mukaan toimintaan, sekä kokemukset toiminnan tasa-arvoisuudesta ja mahdollisuuksista esittää omia mielipiteitä antavat eväitä tulkita toiminnan poliittisuutta.

Tutkimuksessa pyritään tuomaan esille toiminnassa mukana olleiden kokemuksia ja heidän antamia merkityksiä toiminnalle, tulkitsemaan näitä näkemyksiä Hannah Arendtin

poliittisen toiminnan teorian näkökulmasta ja tekemään johtopäätöksiä toiminnan potentiaalisesta poliittisuudesta. Työni keskiössä eivät ole nuorisovaltuustotoiminnan ja -työn parissa usein keskusteluun nousevat teemat, kuten nuorisovaltuuston edustavuus, toiminnan konkreettiset tulokset tai nuorisovaltuustotoiminta sosiaalisen osallisuuden menetelmänä. Työni keskittyy itse nuorisovaltuustotoiminnan poliittisen luonteen tulkitsemiseen sekä nuorisovaltuustoinstituution poliittisuuden määrittelyyn. Näitä näkökulmia valottavat pääasiassa nuorisovaltuutettujen haastattelut, ja niitä täydentävät Jyväskylän nuorisovaltuuston nettisivuilta⁷ löytyvät, toimintaa kuvaavat asiakirjat ja dokumentit. Toiminnan poliittisuuden, tai sitä rajoittavien tekijöiden löytäminen ja esiintuominen mahdollistaa toiminnan kriittisen tarkastelun esimerkiksi juuri kuntalain asettamien vaatimusten näkökulmasta: Kuntalain 26§ mukaan nuorisovaltuustolla tulee olla mahdollisuus vaikuttaa kunnan toiminnan suunnitteluun, toteuttamiseen ja päätöksentekoon (Kuntalaki 410/2015).

Työni etenee niin, että luvussa kaksi käyn läpi aikaisempia tutkimuksia ja tekstejä nuorten vaikuttamisesta ja nuorisovaltuustotoiminnasta, jotka auttavat hahmottamaan oman tutkimukseni asettumista tutkimuskentällä. Aiempi tutkimus aiheesta on myös auttanut muotoilemaan omia tutkimuskysymyksiäni sekä perustelevaan aiheeni tärkeyttä.

Luvussa kolme tarkastelen Arendtin politiikkakäsitystä kahdella tasolla. Arendtin käsitejaottelut, kuten *työ-valmistaminen-toiminta* ja *yksityinen-sosiaalinen-poliittinen*, tarjoavat teoreettisen näkökulman nuorisovaltuustotoiminnan poliittisuuden tarkasteluun. Missä määrin nuorisovaltuuston toiminta on Arendtin kuvaamaa *toimintaa*, eli ihmisten vapaata vuorovaikutusta julkisessa tilassa? Tuon myös esille Arendtin historiasta kaivamia esimerkkejä poliittisesta toiminnasta. Pyrin Arendtin visiota tulkitsemalla selvittämään, missä määrin nuorisovaltuusto on poliittinen toimija institutionaalisessa mielessä.

Luvussa neljä esittelen tutkimukseni metodologian ja perustelen valintojani tutkimusprosessissa. Tutkimuksen aineisto on kerätty teemahaastattelun menetelmällä ja haastatteluihin on osallistunut yhdeksän entistä Jyväskylän nuorisovaltuutettua toimintakausilta 2014-2016. Haastattelujen teemarakenteo on muodostettu Arendtin poliittisen toiminnan ajattelun pohjalta ja sen kautta olen pyrkinyt selvittämään nuorten omaa

⁷ www.jyvaskyla.fi/nuva

näkemyistä toiminnan luonteesta ja sen mahdollisesta poliittisuudesta. Lyhyt viides luku esittelee tiiviisti Jyväskylän nuorisovaltuuston toimintaa pääosin nuorisovaltuuston nettisivuilta löytyvän materiaalin ja keväällä 2017 julkaistun Antti Kolun teoksen *Nuorten parhaaksi: 70 vuotta kunnallista nuorisotyötä Jyväskylän seudulla* (2017) pohjalta, jossa nuorisovaltuuston vaiheita ja toimintaa kuvataan.

Luku kuusi koostuu itse tutkimuksen analyysistä, jossa analysoin haastattelujen pohjalta entisten nuorisovaltuutettujen näkemyksiä toiminnan keskustelukulttuurista, tasa-arvoisuudesta, nuorisovaltuuston merkityksestä osana kunnallista päätöksentekoa, nuorisovaltuuston vaikutusvallasta ja nuorten omista näkemyksistä suhteessa toiminnan poliittisuuteen. Peilaan haastateltavien näkemyksiä Arendtin ajatteluun poliittisesta toiminnasta sekä Arendtin tarkasteluun poliittisen toiminnan muodoista, joissa politiikka näyttäytyi debattina ja keskusteluna, ja joihin oli mahdollisuus vapaasti osallistua. Luvussa seitsemän tuon esille tutkimukseni tulokset ja johtopäätökset.

2 NUORTEN OSALLISUUS JA VAIKUTTAMINEN TUTKIMUKSISSA

Nuorisovaltuustojen toimintaa on Suomessa tutkittu verrattain vähän, johtuen osittain toiminnan melko lyhyestä historiasta. Muilla yhteiskunnan aloilla nuorten osallisuutta ja osallistumisen tapoja on tutkittu enemmän. Esimerkiksi lasten ja nuorten osallisuutta, toimijuutta ja siihen liittyvää julkishallinnollista retoriikkaa erilaisissa kaupunkisuunnittelun projekteissa sekä lastensuojelun toiminta- ja menettelyprosesseissa on tutkittu jo laajemmin (katso esim. Horelli & Vepsä 1995, Gretschel 2002, Kallio & Bäcklund 2012). Pia Bäcklund ja Kirsi Pauliina Kallio (2012) avaavat hyvin julkishallinnon tuottamaa retoriikkaa kansalaisosallistumisesta puhuttaessa. Bäcklund ja Kallio ovat tutkineet lapsi- ja nuorisopolitiikan tuottamaa osallisuus- ja yhteisöllisyysretoriikkaa analysoiden mm. valtakunnallisia lapsi- ja nuorisopolitiikan säädöksiä ja politiikkaohjelmia, kuntien lastensuojelusuunnitelmia, kuntien lapsi- ja nuorisopolitiikan ohjelmia, sekä haastatellen lapsiparlamenttitoiminnan avaintoimijoita. Julkishallinnon lapsi- ja nuorisopolitiikan saralla tuottama yhteisöllisyysretoriikka luo Kallion ja Bäcklundin mukaan yksipuolista kuvaa määrittäessä ja korostaessa osallisuuden aluesidonnaista merkitystä nuorten osallisuutta ja yhteisöllisyyttä tuottaessa. Lapsi- ja nuorisopoliittinen retoriikka kaventaa nuorten poliittista osallistumista määritellen ja suunnaten toimintaa aluekohtaiseksi ja lähiympäristöön kohdistuvaksi vaikuttamiseksi. Julkishallinnon tapa nähdä lapset ja nuoret ikäluokkansa, alueensa tai koulunsa edustajina ei huomioi lapsia ja nuoria heterogeenisenä ryhmänä, jolloin yhteisöllisyyteen aina kuuluva toiseus sivuutetaan. Näin ollen tasa-arvoisuuden pyrkivä osallistaminen voi päätyäkin eriarvoistamaan lapsia ja nuoria. (Kallio & Bäcklund 2012, 256.)

Nuorisovaltuustotoiminnasta ja nuorten osallisuudesta on 2000-luvulla tutkimusta pääasiassa nuorisotutkimuksellisesta näkökulmasta ja se on keskittynyt nuorten osallistumisen tapoihin, toimintamallien arviointiin, äänestyskäyttäytymiseen ja osallisuuteen sosiaalisuuden vahvistavana menetelmänä ja syrjäytymisen ehkäisemisenä. Tutkimuksesta suuri osa on laadittu Nuorisotutkimusverkoston⁸ piirissä. Sen sijaan

⁸ Nuorisotutkimusverkosto on suomalaisten nuorisotutkijoiden verkosto, joka ”*tuottaa monitieteistä tutkimustietoa ja osallistuu yhteiskunnalliseen keskusteluun tarjoten näkökulmia nuorten parissa tehtävän käytännön työn, hallinnon ja politiikan kentille*” (Nuorisotutkimusseura).

vähemmän on tutkittu nuorisovaltuutettujen omia näkemyksiä nuorisovaltuustotoiminnasta ja erityisesti toiminnan poliittisuudesta. Tutkimuksissa nuorisovaltuustojen tai nuorten vaikuttajaryhmien toimintaa kuvataan tai tuodaan esille harvoin poliittisena toimintana. Miksi toiminnan poliittisuus ei tule vahvemmin ja eksplikoidusti esille? Miksi halutaan aktiivisesti poissulkea toiminta politiikan tekona? Yksi mahdollinen selittävä tekijä saattaa olla se, että politiikka käsitteenä on vähintäänkin yhtä monitulkintainen kuin nuorisotyöhön(kin) vakiintunut osallisuus. Toinen selittävä tekijä saattaa olla politologia verrattain heikosti tunnettuna tieteenalana, niin muiden alojen tutkijoiden kuin mediankin keskuudessa (Hänninen & Palonen 2004, 4). Ei siis välttämättä tunnisteta poliittista toimintaa siellä, missä sitä on.

2.1 Nuorten politiikkakäsityksiä

Vuosittain julkaistava Nuorisobarometri⁹ tuottaa tietoa 15–29-vuotiaiden suomalaisnuorten asenteista ja arvoista. Nuorisobarometrin tiedon tuottamisesta vastaa Nuorisotutkimusseura yhdessä Valtion nuorisoneuvoston kanssa. Vuoden 2013 nuorisobarometrin teemana olivat osallisuus ja vaikuttaminen, ja siinä selvitettiin nuorten konkreettisiin vaikuttamismuotoihin osallistumista, vaikuttamisen motiiveja ja esteitä sekä nuorten käsityksiä omista vaikutusmahdollisuuksista eri elämänalueilla. Aineisto on kerätty puhelinhaastatteluin ja yhteensä kyselyyn haastateltiin 1903 nuorta. (Myllyniemi 2014, 9.)

Nuorisobarometrin mukaan nuorten politiikkakäsitys on varsin perinteinen. Poliittisena toimintana pidettiin tavanomaisia vaikuttamisen muotoja, kuten vaaleissa ehdolle asettumista, vaalityössä mukana olemista, nuorisovaltuustossa toimimista tai järjestötyössä mukana olemista. Sen sijaan oman elämän valintoja ja arvoja (eläinoikeuksien puolustaminen, talonvaltaus, ihmisoikeuksien puolustaminen, mielenosoitukset) ei nähty poliittisena toimintana tai poliittisina valintoina. Nuorten politiikkakäsitys on melko perinteinen ja nuoret myös erottavat yhteiskunnallisen vaikuttamisen ja poliittisen toiminnan toisistaan. (Myllyniemi 2014, 19.)

⁹ Nuorisobarometri on Valtion nuorisoneuvoston ja Nuorisotutkimusseuran yhdessä tuottama julkaisu. (<https://tietoanuorista.fi/nuorisobarometri/> luettu 5.6.2017)

On mielenkiintoista, että usealla eri tavalla vaikuttamaan pyrkineet nuoret eivät välttämättä koe olleensa mukana politiikassa. Toimintaa ei saa sotkea politiikkaan tai yhteiskunnallisiin asioihin vaikuttamiseen. Nuoret vaikuttavat ja ottavat yhteiskunnallisesti kantaa mieluummin yksilöllisillä kulutusvalinnoillaan tai elämäntavoillaan kuin lähtevät kollektiivisesti haastamaan vallitsevia yhteiskuntarakenteita ja poliittista päätöksentekoa. Myllyniemi tulkitsee vastauksia ajan henkeen peilaten: ” *Ehkä tuloksissa näkyy jälkiä ajan hengestä, nuorten ikäluokkien individualistisesta solidaarisuudesta, tai peräti eräänlaisesta kammosta kollektivismia kohtaan*” (Myllyniemi 2014, 20). Voisiko kyse myös olla institutionaalisen politiikan vastaisuudesta?

Johtopäätös 2013 nuorisobarometrin tuloksista on paradoksaalinen; nuorilla on vahvat tiedot yhteiskunnasta ja he luottavat yhteiskunnan rakenteisiin ja poliittiseen toimintaan, mutta eivät itse ole kiinnostuneita osallistumaan ja vaikuttamaan politiikkaan (Myllyniemi 2014, 7). Tomperi ja Piattoeva (2005, 255-256) ovat tulkinneet jo 1990-luvulla havaittua ilmiötä niin, että nuoret eivät koe tarvetta kamppailakseen yhteiskuntarakenteiden eteen, vaan järjestelmää pidetään staattisena ja sen jäseneksi sulaudutaan aikuisuuden kynnyksellä. Poliittikka ja yhteiskunnalliset instituutiot nähdään etäisinä, eikä yhteyttä yksilön arjen kohtaamiin tilanteisiin osata välttämättä hahmottaa. Myllyniemi (2014, 20) peräänkuuluttaa yhteiskunnallista keskustelua nuorten kanssa, jossa käsitykset pysyvistä valtarakenteista ja yhteiskunnan toiminnasta voitaisiin haastaa ja muuttaa passiivinen sivusta seuraaminen aktiiviseksi toiminnaksi ja osallistumisen kulttuuriksi. Ehkäpä nuorten suhtautumista ja passiivista osallistumista poliittiseen toimintaan voisi tulkita myös liberaalin politiikan teorian kautta, jossa osallistuminen nähdään oikeutena, ei velvollisuutena. Jokaisella on oikeus toimia omalla tavallaan ja mahdollinen passiivisuus nähdään omana valintana.

Vastaavanlaisia tuloksia nuorten kiinnostuksesta politiikkaa kohtaan ja itse politiikassa toimimisesta on saatu myös esimerkiksi Skotlannissa (Mackie 2015). Selitys poliittisesta toiminnasta vieraantumiseen on kuitenkin hieman erilainen; koetaan, että politiikkaa tehdään nuoria varten, mutta ei heidän kanssaan. Poliittinen toiminta on vieraantunut nuorten arjesta, eivätkä konventionaaliset toimintamallit innosta. (Mackie 2015, 114.) Toisaalta Vesa Puuronen ja Kari Saari (2017, 251) toteavat, että suomalaisnuoret eivät ole yhteiskunnan suhteen välinpitämättömiä; puolet nuorista on kiinnostunut politiikasta. Analyysi perustuu kansainvälisen, vuosina 2011-2015 toteutetun MYPLACE-tutkimuksen Suomen aineistoon,

joka koostui 882 nuoren vastauksista kahdelta eri alueelta (Kuopio ja Pielisen Karjalan Lieksa sekä Nurmes) (Puuronen & Saari 2017, 10-11).

Vuoden 2013 nuorisobarometrissä on selvitetty myös nuorten omia käsityksiä politiikasta ja demokratiasta. Valtaosa nuorista pitää politiikkaa tärkeänä, mutta kokee omat vaikutusmahdollisuudet vähäisiksi ja politiikan sekä edustuksellisen demokratian jokseenkin luoksepääsemättömänä alueena (Myllyniemi 2014, 47-48). Tutkimus antaa kuitenkin mielestäni varsin suppean kuvan nuorten politiikkakäsityksistä kapeaksi rajatun kysymyspatteriston vuoksi. Kysymykset keskittyvät äänestämiseen, edustuksellisen demokratian toimivuuteen, kuntien tarjoamiin osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksiin sekä puolueiden toimintaan (Myllyniemi 2014, 50). Nuorisobarometrissä ei avata tai määritellä politiikkaa tai poliittisuutta käsitteinä, mutta kysymysten myötä nähdään, että nuorten politiikka- ja demokratiakäsityksiä selvittävät kysymykset keskittyvät edustukselliseen demokratiaan ja puoluepolitiikkaan. Aineiston myötä ei myöskään selviä, mitä politiikka käsitteenä nuorten mielestä tarkoittaa, vaikka otsikointi niin antaa ymmärtää. Tosin myös Puuronen ja Saari (2017, 251) päätyvät omassa tutkimuksessaan vuoden 2013 nuorisobarometrin kanssa samankaltaiseen analyysiin nuorten suppeasta ja perinteisestä politiikkakäsityksestä: vaalit, puolueiden toiminta sekä edustukselliset instituutiot ymmärretään politiikaksi. Puuronen ja Saari (2017, 252) toteavatkin, että nuorten ja politiikan tutkijoiden määritelmät politiikasta ovat erilaisia ja tätä ei ole tarpeeksi huomioitu nuorten politiikkasuhdetta tutkittaessa.

Nuorisobarometrin mukaan nuorisovaltuustot ovat nuorten mielestä heti äänestämisen jälkeen paras keino vaikuttaa asioihin yhteiskunnassa. Nuorten osallistuminen nuorisovaltuustojen kaltaisten vaikuttajaryhmien toimintaan on kuitenkin määrällisesti vähäistä. (Myllyniemi 2014, 28.) Myös poliittisessa osallistumisessa selvästi kollektiivista toimintaa suosituimpia tapoja ovat yksilölliset keinot vaikuttaa, kuten äänestäminen, palautteen antaminen, aloitteen tekeminen ja jo aiemmin mainittu ostopäätösten tekeminen (Myllyniemi 2014, 27). Myllyniemi näkeekin, että yhteiskunnan tulisi tarjota myös nuorisovaltuustotoiminnan kaltaisten ryhmätoimintojen lisäksi lisää matalan kynnyksen yksilöllisiä keinoja vaikuttaa nuorille kiinnostavissa toimintaympäristöissä niin, että sillä myös olisi todellista vaikutusta (Myllyniemi 2014, 28).

Nuorten politiikkakäsityksiä on tutkittu myös laadullisesti. Vesa Koskimaa (2011, 119) tulkitsee nuorten itse tuottamista teksteistä, että nuorten käsitys politiikasta joko 1) yhdistyy julkisiin toimijoihin tai yleisiin fraaseihin, 2) on hatara ja suppea tai 3) on välinpitämätöntä ja suhde politiikkaan on etäinen (Koskimaa 2011, 119).

2.2 Näkökulmia nuorten osallisuudesta ja vaikuttamisesta

Anu Gretschelin ja Tomi Kiilakosken toimittama *Demokratiaoppitunti* (2012) käsittelee nuorten osallistumista laajemmin myös poliittisena toimintana ja hallinnan näkökulmasta. Tutkijat ja kirjoittajat ovat teoksen artikkeleissa ottaneet aikaisempaa kriittisemmän näkökulman osallisuuteen ja pyrkivät tuomaan esille niitä esteitä ja rajoitteita, joita osallisuuden toteutumiseksi suomalaisissa kunnissa on havaittu (Kiilakoski & Getschel & Nivala 2012, 10). Keskeinen viesti on, että osallisuuden toteutumiseksi luodut rakenteet - kuten lait, politiikkaohjelmat, erilaiset virat ja toimenkuvat sekä lasten ja nuorten kuulemisjärjestelmät - eivät riitä sellaisenaan, jos lapsilla ja nuorilla on edelleen kokemus ja mielikuva, että heidän mielipiteillään ei ole merkitystä, eikä niitä todellisuudessa viedä eteenpäin. Demokratian toteutuminen edellyttää myös lasten ja nuorten mahdollisuutta osallistua keskusteluun. Muuten ei voida puhua kansanvallasta. (Eskelinen ym. 2012, 36.) Nuorille suunnattujen vaikuttamiskanavien ja rakenteiden on todettu enemmänkin vahvistavan ja ylläpitävän vallitsevaa yhteiskuntajärjestystä sen sijaan, että se toimisi uudistavana tai vallitsevia toimintatapoja haastavana toimintana (Kiilakoski & Gretschel & Nivala 2012, 23).

Gretschelin ja Kiilakosken *Demokratiaoppitunti* on 24 tutkijan poikkitieteellinen vuoropuhelu lasten ja nuorten osallisuudesta Suomessa. Eri tieteenaloilta tulevia tutkijoita on yhdistänyt tarve määritellä, millaista kuntien toiminnan ja toimintojen tulisi olla, jotta lapset ja nuoret kokisivat olevansa osallisia ja jotta heillä olisi toimijan rooli. Teemat nousevat aiemmasta tutkimuksesta sekä valtion lapsi- ja nuorisopoliittisista politiikkaohjelmista ja aineistoa on kerätty laajasti lapsilta ja nuorilta itseltään. Teos on analyysi nuorisopolitiikan nykytilasta, mutta samalla toimenpide-ehdotuksineen eräänlainen kehittämissuunnitelma kunnille lasten ja nuorten osallisuuden kehittämiseksi. (Gretschel & Kiilakoski 2012.)

Eskelinen ym. (2012, 41) jaottelevat demokratian viiteen eri (ihanteelliseen) kategoriaan (*edustuksellinen, suora, osallistuva, deliberatiivinen, vastademokratia*) ja sijoittavat nuorisovaltuustot ja muut lasten ja nuorten edustukselliset vaikuttamismuodot osallistuvan demokratian piiriin. Em. tutkijoiden mukaan suoran, osallistuvan, deliberatiivisen ja vastademokratian tehtävänä on täydentää ja tukea edustuksellista demokratiaa (Eskelinen ym. 2012, 41). Voi kuitenkin kysyä, millainen politiikan teon tila ja mahdollisuus jää näille täydentäville demokratioille, jos varsinaista päätösvaltaa ei jaeta uudelleen ja se säilyy edelleen edustuksellisen demokratian piirissä, kuntademokratian tapauksessa kunnanvaltuuston piirissä?

Nuorisotyön toiminnan yksi peruseriaatteista on nuorten osallisuus. Nuorten osallisuutta on perusteltu ja pyritty vahvistamaan vedoten useisiin sen tuottamiin positiivisiin vaikutuksiin, kuten nuoren sosiaaliseen vahvistumiseen, syrjäytymisen ehkäisyyn sekä vedoten tietysti myös nuorten oikeuksiin. Nuorisotyötä on myös haluttu tehdä enenevässä määrin nuorisolähtöisesti, nuorten toiveita ja ajatuksia kuunnellen. Nuoria on otettu mukaan toiminnan sekä tilojen suunnitteluun, ja myös pyritty antamaan tilaa ja resursseja nuorten omaehtoiseen ja itseohjautuvaan toimintaan, kuten tapahtumien järjestämiseen tai harrastustoiminnan pyörittämiseen.

Osallisuuden käsite on laaja ja käsitteelle annetaan myös tieteenalasta riippuen erilaisia merkityksiä. Kiilakoski ja Gretscher (2011, 74) toteavat, että myöskään nuorisopolitiikassa osallisuudesta käsitteenä ei ole yhtä yhteisesti jaettua näkemystä, vaan se on kiistanalainen ja sitä pyritään jatkuvasti muotoilemaan ja määrittämään uudelleen. Kiilakoski ja Gretscher kysyvät osuvasti osallisuustyötä ja sitä ohjaavaa politiikkaa pohtiessaan, ”*halutaanko, osataanko tai voidaanko osallisuus nähdä poliittisena toimintana vai pyritäänkö se enemmänkin epäpoliittisoimaan ja ottamaan se teknisesti hallittavaksi menettelyksi?*” (Kiilakoski & Gretscher 2011, 75). Jos osallistumisen nähdään kytkeytyvän vain osaksi kasvatusta tai koulutusta, sen poliittinen ulottuvuus ja toimijuuden muut areenat suljetaan tarkastelun ulkopuolelle (Kiilakoski & Gretscher 2011, 75). Osallisuuden teorit he jakavat karkeasti kahteen sen mukaan, onko tavoitteena *poliittinen toiminta* vai *sosiaalinen toiminta* (Kiilakoski & Gretscher 2011, 74).

Kiilakoski, Gretschel ja Nivala (2012, 16) tekevät mielestäni käyttökelpoisen jaottelun osallisuuden edistämisestä *sosiaalisena* ja *poliittisena* toimintana. *Osallisuus sosiaalisena toimintana* tarkoittaa esimerkiksi sosiaalisten suhteiden vahvistamista, jolloin tavoitteena on ehkäistä yhteiskunnasta syrjäytymistä. Siinä on kyse yhteisöllisyydestä, kohtaamisesta ja ryhmätoiminnan ymmärtämisestä. *Osallisuus poliittisena toimintana* puolestaan korostaa vallan jakamista, sekä päätöksentekoon osallistumista ja vaikuttamista. (Kiilakoski & Gretschel & Nivala 2012, 16-17.) Kiilakoski ym. (2012, 18-21) avaavat lasten ja nuorten poliittista osallistumista kansalaisuuden käsitteen kautta. Kansalaisuus voidaan ymmärtää annettuna jäsenyytenä, osallistuvana jäsenyytenä ja koettuna jäsenyytenä (Kiilakoski & Gretschel & Nivala 2012, 19-20).

Horellin ja Vepsän (1995, 88-89) mukaan nuoret ovat toissijaisia monella tapaa oman arkielämänsä suunnittelussa ja toteutumisessa. Toissijaisuus ilmenee mm. osattomuutena ja vaikutusmahdollisuuksien vähäisyytenä. Eri asiantuntijat, virkamiehet ja poliitikot suunnittelevat ja tekevät päätöksiä nuorten puolesta nuoria koskevista asioista. Tällainen päätöksenteko nojaa empiristis-positiiviseen tietokäsitykseen, jolloin tiedon katsotaan olevan jotakin ulkopuolella olevaa, arvovapaata ja usein asiantuntijoihin sidoksissa olevaa. (Horelli & Vepsä 1995, 89.) Päätösten taustalla vaikuttaa myös esineellistävä käsitys lapsista ja nuorista. Kun lapsi ei ole mukana suunnittelu- ja kehittämistoiminnassa, hänet unohdetaan ja aikuisten lapsikäsitteet ovat esineellistäviä ja passivoivia. (Horelli & Vepsä 1995, 89.) Horellin ja Vepsän (1995, 100) mukaan ei voida olettaa, että lapsista ja nuorista kasvaa aktiivisia ja osallistuvia yhteiskunnan jäseniä, jos heille ei anneta mahdollisuutta harjoitella vastuun kantamista demokratian edellyttämällä tavalla.

2.3 Nuorten vaikuttajaryhmien toiminta tutkimuksissa

Suomen ensimmäinen, edelleen toiminnassa oleva nuorisovaltuusto perustettiin Kangasalle vuonna 1995 (Kangasalan nuorisovaltuusto 2017). Sen jälkeen nuorisovaltuustoja tai vastaavia nuorten vaikuttajaryhmiä on perustettu tasaiseen tahtiin eri puolille Suomea ja tällä hetkellä yli 80 %:ssa kunnista on toiminnassa nuorisovaltuusto (Suomen nuorisovaltuustojen Liitto 2017). Nuorten vaikuttamis- ja kuulemisjärjestelmien perustamista on vahvasti viety eteenpäin erilaisin politiikkaohjelmin 1990-luvulta alkaen. Osallistumisen vahvistamista ja demokratiakasvatuksen tarvetta suomalaisessa lapsi- ja nuorisopolitiikassa perusteltu perinteisen poliittisen sosialisaaation mukaisesti: lapset ja nuoret tulee kasvattaa vallitsevan yhteiskunnan jäseniksi. (Bäcklund & Kallio 2012, 40-41.) Varsinaista yhtä toimintamallia nuorisovaltuustotoiminnan taustalla ei ole ja voikin sanoa, että jokaisesta kunnasta löytyy omanlaisensa nuorisovaltuusto - niin säännöiltään, toimintatavoiltaan ja toiminnan painopisteiltään (Nikkilä 2002, 66). Gretschelin (2002, 61) mukaan kuntien nuorisovaltuustot ovat rakentuneet paikallisesti ja siksi myös niiden toimintatavat ja resurssit eroavat toisistaan. Esimerkiksi pienimmissä kunnissa jäseniä voi olla viisi, kun taas joissakin nuorisovaltuustoissa jäseniä on 60 (Suomen nuorisovaltuustojen Liitto 2017). Suomen nuorisovaltuustojen liitto määrittelee yleisesti nuorisovaltuustojen tehtäväksi edustaa kunnan nuoria kunnallisessa päätöksenteossa ja tuoda nuorten ääni kuuluviin esimerkiksi aloittein ja kannanotoin. Sen lisäksi nuorisovaltuustojen tehtävänä on lisätä vuoropuhelua nuorten ja kunnan hallinnon sekä päätöksentekijöiden välillä ja ne voivat järjestää erilaisia tapahtumia ja kampanjoita. (Suomen nuorisovaltuustojen Liitto 2017.)

Suomen nuorisovaltuustojen Liitto julkaisi vuonna 2014 tutkimuksen nuorten (kunnallisten) vaikuttajaryhmien tilanteesta, haasteista ja hyvistä käytänteistä Suomessa (Kallinen 2014). Tutkimuksessa on haastateltu nuoria vaikuttajia, kuntien päättäjiä ja virkamiehiä sekä nuorisovaltuustojen taustalla ja apuna toimivia nuorisotyöntekijöitä. Tutkimus on tiivis katsaus nuorten vaikuttajaryhmien rakenteisiin ja toimintatapoihin; siinä käydään läpi seikkaperäisesti toiminnan budjettia, ryhmän valintatapaa ja koostumusta (määrän, iän, sukupuolen mukaan), viestintää ja toiminnan painopisteitä kaikkien edellä mainittujen toimijoiden näkökulmista. Tutkimus valottaa myös nuorten vaikuttajaryhmien vuoropuhelua ja asemaa suhteessa kunnan virallisiin toimielimiin ja toimijoihin, kuten päättäjiin ja virkamiehiin sekä nuorten omia arvioita oman ryhmän vaikuttavuudesta kunnan

toiminnassa. (Kallinen 2014, 7-9.) Kyseessä on läpileikkaus vaikuttajaryhmien toiminnasta, tosin mihinkään toiminnan osa-alueeseen ei päästä käsiksi pintaa syvemmälle.

Kallinen (2014, 79) nostaa esille nuorisovaltuustotoiminnalle hyvin tyypillisen tilanteen; nuorisovaltuuston on teoin lunastettava paikkansa vakavasti otettavana keskustelijana ja vaikuttajana. Vaikuttamisen väyliä – esimerkiksi keskustelutilaisuuksia - nuorten ja kunnan virkamiesten sekä päättäjien välille on kyllä luotu, mutta ne ovat pääsääntöisesti järjestetty nuorten tai nuorisotoimen aloitteesta ja niissä syntyvien keskustelujen ja nuorten äänen vaikuttavuutta varsinaiseen päätöksentekoon on kritisoitu voimakkaasti. *”Se, että monet vaikuttajaryhmät ovat edelleen jossakin määrin käpertyneitä itseensä eivätkä koe omaavansa valmiuksia ajaa nuorten asioita laajalla rintamalla, kertoo siitä, että ryhmät joutuvat vieläkin turhan usein perustelevaan omaa olemassaoloaan ja tarpeellisuuttaan aikuisille viranomaisille ja päättäjille. Näin energiaa ja aikaa kuluu tunnustuksen saamiseen eikä vaikuttamiseen.”* (Kallinen 2014, 79.)

Tutkimuksessa on kysytty myös nuorten vaikuttajaryhmien omia arvioita ryhmän vaikutusmahdollisuuksista kunnassa. Arviot vaikutusmahdollisuuksista olivat positiivisia: *”Hieman yli puolet piti omia vaikutusmahdollisuuksiaan kunnan päätöksentekoon nuoria koskevissa asioissa joko hyvinä tai erinomaisina”* (Kallinen 2014, 61). Sen sijaan arviot oman ryhmän toiminnan vaikutuksista eivät olleet yhtä myönteisiä: *”Vain noin 12 % katsoi pystyneensä vaikuttamaan paljon tai erittäin paljon kunnan päätöksentekoon nuoria koskevissa asioissa”* (Kallinen 2014, 61). Nuoret siis kokevat, että heillä on hyvät mahdollisuudet vaikuttaa, mutta toiminnassa he eivät ole siihen kyenneet. Mistä tämä kertoo? Tutkimuksessa ei valitettavasti analysoida tätä tarkemmin.

Kallinen toteaa johtopäätöksissä, että ihannetilanteessa nuorten vaikuttajaryhmä toimisi nuorten eduksi monella tapaa: *”Se olisi vaikuttaja ja edunvalvoja, edustaja ja asiantuntija, kouluttaja ja kasvattaja, joka kuitenkin tarjoaisi myös toimintaa ja tapahtumia”* (Kallinen 2014, 80). Tämä on aika paljon vaadittu pääosassa alaikäisten, koulua käyvien nuorten vapaa-aikaan sijoittuvalta ja resursseiltaan varsin vaatimattomalta toiminnalta.

Viime vuosina on tehty myös useampia opinnäytetöitä nuorten vaikuttajaryhmien ja nuorisovaltuustojen toimintaan liittyen. Maija Uusi-Oukari (2016) tutkii pro gradu -työssään Turun nuorisovaltuuston päätöksenteon vaikuttavuutta ja vuoropuhelua kunnassa perehtyen

Turun nuorisovaltuuston ensimmäisen toimintakauden 2014-2015 toimintaan. Uusi-Oukari on haastatellut toiminnassa mukana olleita nuoria selvittääkseen nuorten omia kokemuksia osallistumisesta kunnalliseen päätöksentekoon. Nuorisovaltuuston päätöksentekoa analysoitiin Sherry Arnsteinin osallisuuden portaat -mallia käyttäen. Nuorten mukaan nuorisovaltuuston mahdollisuudet vaikuttaa kunnalliseen päätöksentekoon olivat vähäiset. Sen sijaan nuorisovaltuuston sisäiseen toimintaan ei löydetty juurikaan rajoitteita. Nuoret toivoivat lisää vuoropuhelua kaupungin virkamiesten ja päättäjien kesken. Kaudella 2014-2015 se oli jäänyt vähäiseksi ja nuorisovaltuustotoiminta oli koettu eristäytyneeksi muusta kaupungin organisaatiosta. (Uusi-Oukari 2016.)

Myös Jyväskylän nuorisovaltuuston perustamista on tutkittu opinnäytetyössä. Pekka Myller (2009) on tutkinut humanistisen ammattikorkeakoulun lopputyössään Jyväskylän nuorisovaltuuston perustamisprosessia nuorisotyöntekijöiden ja toiminnassa mukana olleiden nuorten näkökulmasta. Työssä on selvitetty, miten nuorten osallisuuden tunnetta voisi uuden vaikuttamisjärjestelmän toiminnassa lisätä ja miten nuoret kokisivat toiminnan omakseen (Myller 2009, 4). Lisäksi Myller on tuottanut kehittämistoimenpiteitä nuorisopalvelujen osallisuuskoordinaattoreille työn tueksi ns. ulkopuolisen toimijan näkökulmasta (Myller 2009, 41-42). Tutkimuksessa on haastateltu toiminnassa mukana olleita nuoria sekä nuorten parissa toimivia aikuisia.

Tutkimus on tapaustutkimus, joka aluksi valottaa nuorten osallistumisoikeuksien taustalla olevia sopimuksia ja lainsäädäntöä ja osallisuuden käsitettä ja sen jälkeen käy läpi nuorisovaltuuston perustamiseen liittyviä toimintoja (valintatapa, toimintamalli, säännöt). Tutkimuksesta selviää, että nuoret ovat jo toiminnan perustamisvaiheessa nostaneet esille huolen toiminnan vähäisestä vaikutusvallasta. (Myller 2009, 25-26.) Haastattelujen pohjalta yhdeksi kehittämistoimenpiteeksi Myller nosti säännöllisten keskustelutilaisuuksien ja vuoropuhelun järjestämisen päättäjien ja nuorten välillä (Myller 2009, 41).

Myllerin (2009, 36) mukaan nuorten mielestä nuorisovaltuuston tehtävä on pitää yhteyttä päättäjiin ja sen rooli on toimia aloitteentekijänä nuoria koskevissa asioissa, eli nostaa keskusteluun nuorten mielestä ja näkökulmasta tärkeitä asioita. Nuoret näkivät yllättävän vahvasti juuri nuorisovaltuuston roolin aktiivisena aloitteen tekijänä ja keskustelun avaajana virkamiesten ja päättäjien suuntaan. Myös Kuopiossa korostui alusta lähtien nuorten pyrkimys itsenäiseen, itseohjautuvaan ja omaan aktiivisuuteen perustuvaan toimintaan

(Nikkilä 2002, 72). Nuorten näkemys jatkuvasti vaadittavasta oma-aloitteisuudesta tulla kuulluksi on mielenkiintoinen, sillä kuitenkin jo vuodesta 2006 nuorisolaki¹⁰ on velvoittanut, että nuoria tulee kuulla heitä koskevissa asioissa, jolloin nuorten ei tarvitsisi sitä erikseen vaatia.

Nuorisovaltuustotoiminnasta on laadittu opinnäytetöitä etenkin viime vuosina enemmänkin, mutta valitettavasti minulla ei ollut mahdollisuutta päästä niitä lukemaan. Osa opinnäytteistä on suljettujen tietokantojen takana, tai ainoastaan luettavissa paikan päällä (esimerkiksi Helsingin yliopiston kirjastolla), jonne minulla ei ollut mahdollisuutta matkustaa tutkimustani tehdessä.

Anu Gretschel on tutkinut nuorten osallisuutta ja vaikuttamista jo pitkään useissa eri konteksteissa sekä perehtynyt tutkimuksissaan myös nuorisovaltuustojen toimintaan. Gretschelin (2002, 49) mukaan kunnissa toimivien nuorisovaltuustojen tai vastaavien nuorten vaikuttajaryhmien tarkoitus on tarjota nuorille osallistumisen ja vaikuttamisen kokemuksia. Gretschel ja Moisala (2008) ovat antaneet Raahen entisille nuorisovaltuuston jäsenille mahdollisuuden avata muistoja nuorisovaltuuston toiminnasta ja toimimisesta kunnallispolitiikassa. Entiset nuorisovaltuutetut ovat avanneet omien kirjoitelmien muodossa tapahtumia, toimintaa ja sen merkitystä niin itselle kuin myös raahelaisille nuorille ja Raahen kaupungille. Nuorten kirjoitusten perusteella Raahen nuorisovaltuustolla on ollut aktiivinen ja merkittävä rooli kuntapolitiikassa ja sillä on ollut vaikutusvaltaa. Nuorisovaltuutetut ovat käyneet varsin menestyksekkäästi kädenvääntöä kaupungin kanssa nuorisovaltuuston edustuksesta lautakunnissa. Nuorisovaltuusto sai alkunsa nuorten ja päättäjien välisestä keskustelutilaisuudesta 1997 ja on toimintansa alusta alkaen käynyt aktiivista vuoropuhelua kunnanvaltuutettujen ja kaupungin virkamiesten kanssa. (Gretschel & Moisala, 2008.) Jarkko Orava (2008, 70) avaa omassa kirjoituksessaan mielenkiintoisesti eri toimijoiden suhdetta nuorisovaltuustotoimintaan määritellen sen “kolmiodraamaksi” tai “neliödraamaksi”. Nuorisovaltuuston, nuorisotoiminnan, “taustoittajien” eli taustalla toimivien entisten nuorisovaltuutettujen sekä nuorisolautakunnan roolit ovat olleet toiminnassa jännitteisiä. (Orava 2008, 70.)

¹⁰ Nuorisolain 8§ velvoitti kuntia nuorten kuulemiseen vuodet 2006-2016. Nuorisolain uudistuksen myötä nuorten kuulemisesta säädetään nuorisolain 24§:ssä. (1285/2016)

Myös Raahen nuorisovaltuuston toimintaan ovat kuuluneet monille nuorisovaltuustoille ominaisesti sekä erilaisten tapahtumien järjestäminen, että myös varsinainen vaikuttamistoiminta. Isommiksi poliittisiksi kysymyksiksi ja väännöiksi ovat muodostuneet niin ikään nuorisovaltuustojen toiminnalle tyypillinen tahto saada edustusta kaupungin keskeisimpiin luottamuselimiin, kuten lautakuntiin ja kaupunginhallitukseen. (Moisala 2008, 75-77.)

Kuten työni alussa totesin, nuorten kiinnostus ja politiikkaan osallistuminen on ollut laskussa jo 1980-luvulta asti. Nikkilän (2002, 64) mukaan yksi syy on vallitsevat, vanhanaikaiset osallistumistavat, jotka ovat luotu äänioikeutetuille aikuisille vuosikymmeniä sitten, jolloin elettiin erilaisessa yhteiskunnassa. Nikkilä määritteleekin nuorisovaltuustot puoli-institutionaaliseksi, uudenlaisen yhteiskunnan toimijoiksi perinteisten institutionaalisten ja ei-insitutionaalisten keinojen rinnalle. *”Puoli-institutionaaliset osallistumismuodot täydentävät edustuksellista päätöksentekoa esimerkiksi kansanäänestysten, aloiteoikeiden tai kunnanosa- ja nuorisovaltuustojen kautta”*. (Nikkilä 2002, 66.)

Nikkilä näkee tärkeimpänä kysymyksenä nuorisovaltuuston tulevaisuuden ja pohtii, onko kyseessä ohimenevä ilmiö – niin kutsuttu tämän vuosikymmenen teiniliitto (Nikkilä 2002, 70). Tänä päivänä tiedetään, että nuorisovaltuustot ja vastaavat vaikuttajaryhmät ovat tulleet jäädäkseen. Artikkelin pohdinnat nuorisovaltuustojen institutionalisoitumisesta ja epäily toiminnan todellisesta vaikutusvallasta ovat kuitenkin edelleen ajankohtaisia teemoja. *”Tulevatko nuorisovaltuustot saamaan myös konkreettista valtaa ja sen myötä asemaa päätöksenteossa, vai jääkö toiminta vallitsevan päätöksentekojärjestelmän rinnalle neuvoa antavaksi harrastustoimintaan verrattavaksi aktiviteetiksi?”* (Nikkilä 2002, 71). Kallisen (2014, 61) mukaan sijaa päätöksenteossa ei ole juurikaan saatu, sillä ainoastaan 12% nuorisovaltuustotoiminnassa mukana olevista nuorista kokee vaikuttaneensa kunnan päätöksentekoon. Nikkilä toteaa myös, että tänä päivänä nuorten biologinen ja sosiaalinen kypsyys saavutetaan aikaisemmin, mutta tarjolla olevat yhteiskunnalliset vaikutusmahdollisuudet eivät ole avautuneet nuorille samassa tahdissa. Äänestämään pääsee edelleen vasta 18 vuoden iässä, poislukien seurakuntavaalit. *”Vallan ja vastuun määrä ei kasva samassa suhteessa valmiuksiin nähden”* (Nikkilä 2002, 71).

Nikkilä analysoi nuorisovaltuuston roolia yhteiskunnallisena vaikuttajana perehtymällä Kuopion nuorisovaltuuston toimintaan. Sekä nuorisovaltuutetuille että

kaupunginvaltuutetuille tehdystä kyselystä selviää, että näkemykset nuorisovaltuuston roolista ja toiminnasta poliittisena toimintana eroavat. Nuorisovaltuutetuista 37%:n mielestä nuorisovaltuusto on kehittäjä ja 25%:n mukaan vaikuttaja. Kaupunginvaltuutetuista 12% näki nuorisovaltuuston kehittäjänä ja ainoastaan 3% vaikuttajana. Sen sijaan kaupunginvaltuutetuista 61%:n mielestä nuorisovaltuusto on keskustelun herättäjä, kun nuorisovaltuustosta roolin keskustelun herättäjäksi koki ainoastaan 13%. (Nikkilä 2002, 73.) Nikkilä ei lukuja artikkelissaan enempää analysoi, mutta voinee todeta, että kaupunginvaltuutetut eivät ole kovin hanakasti luovuttamassa valtaa(nsa) nuorille vaikuttajille Kuopiossa.

Myös toiminnan (mahdolliseen) politisoitumiseen suhtauduttiin eri tavoin. Tässä yhteydessä on hyvä todeta, että poliittisuutta ja politisoitumista käsitteinä ei ole artikkelissa avattu tai yritetty määritellä eikä artikkelissa ei ole myöskään mainittu, onko käsitteitä ja niiden merkitystä kyselyn yhteydessä selitetty nuorille. Nuorisovaltuutetuista 56,5 % näkee, että *”politisoitumista ei saisi tapahtua, mutta jäsenet voisivat halutessaan edustaa puolueita”*. (Nikkilä, 2002, 73) Näkemys on mielestäni ristiriitainen, sillä termiin ’edustaa puoluetta’ sisältyy implisiittisesti näkemys tietynlaisten poliittisten näkökantojen omaksumisesta ja niiden esille tuomisesta. Vastaava luku kaupunginvaltuutettujen osalta oli 30%. Kaupunginvaltuutetuista huomattavasti suurempi osa piti politisoitumista hyväksyttävänä ja toivottavana asiana; 46% valtuutetuista näki, että *”politisoitumista voisi jossain määrin tapahtua ja jäsenet voisivat halutessaan edustaa puolueita”* ja 9%:n mielestä toiminnan *”tulisi politisoitua ja jäsenten olisi hyvä kuulua poliittisiin puolueisiin”*. Vastaavat luvut nuorisovaltuutettujen osalta olivat 12,5 % ja 0%. (Nikkilä, 2002, 73) Valtuutetut suhtautuivat siis huomattavasti suopeammin toiminnan politisoitumiseen kuin nuorisovaltuutetut itse. Nuorten kohdalla herää kysymys nuorten politiikkakäsityksestä, eli siitä, mitä he mieltävät poliittiseksi toiminnaksi ja miksi politiikkaan ja sen tekemiseen suhtaudutaan verrattain negatiivisesti.

Kun nuorisovaltuustotoiminnasta puhutaan kansalaiskasvatuksena tai demokratiakasvatuksena (ks. Nikkilä 2002, Kiilakoski & Gretschel 2012), toiminnalle asetetaan ikään kuin ”piilo-opetussuunnitelma”. Tällaisen puheen taustalla vaikuttavat mm. huoli nuorten alhaisesta äänestysaktiivisuudesta, sekä nuorten vähäinen osallistuminen muihin yhteiskunnan tarjoamiin osallistumisen ja vaikuttamisen keinoihin (Kallio & Bäcklund 2012, 40, Myllyniemi 2014). Pelkkä osallistuminen ja vaikuttaminen eivät siis

näyttäisi riittävän, vaan toiminnalta toivotaan myös yksilön kannalta laajempia ja pidempiaikaisia, sekä edustuksellista demokratiaa tukevia vaikutuksia yhteiskunnassa toimimisen suhteen.

2.3.1 Kriittisiä näkemyksiä nuorisovaltuustotoiminnasta

Nuorisovaltuustotoiminta on saanut osakseen myös kritiikkiä vuosien varrella. Heini Turkia (2010, 51) nostaa esille kaksi myös yleisesti nuorisotyön keskuudessa pohdittua ongelmaa; nuorisovaltuustojen edustavuuden (ja sen puutteet) sekä nuorten uudenlaiset tavat osallistua nyky-yhteiskunnassa. Turkia (2010, 52) väittää, että tutkimusten mukaan nuorisovaltuustoista tapaa muodostua elitististen ja valmiiksi aktiivisten nuorten toimintaryhmiä, ja että ne harvoin ovat kaikille nuorille tasapuolisesti avoimia, matalan kynnyksen vaikuttamisen paikkoja. Samanlaisiin tuloksiin ovat päätyneet mm. Matthews & Limb (2003) ja Paakkunainen (2004). Turkian (2010, 52) mukaan nuoret, jotka ovat yhteiskunnassa heikoimmassa asemassa ja siksi kaipaisivat kipeimmin aktiivisen kansalaistaitojen opettelua, jäävät kokonaan toiminnan ulkopuolelle. Nuorisovaltuustot eivät siis Turkian mukaan edusta kattavasti kunnan heterogeenistä nuorten joukkoa. Toisaalta voidaan kysyä, että edustaako kunnanvaltuustokaan jäsenistöltään kattavasti kunnan asukkaiden joukkoa? Eikö toiminnassa ja päätöksenteossa voi muulla tavoin kuulla ja osallistaa nuoria toimintaan ja tällä tavoin toteuttaa demokratiaa?

Turkia (2010, 54) pohtii nuorisovaltuustojen nuorisopoliittista asemaa ja tuo esille tutkimusten vähyyden aiheesta. Turkian (2010, 54) mukaan tutkimukset Iso-Britanniasta antavat viitteitä siitä, että toiminta rajoittuu helposti aikuisten kanssa käytäviin keskusteluihin, konsultaatioihin, informointiin ja kuulluksi tulemiseen. Tämänkaltainen toiminta *”ei kuitenkaan vielä tarkoita yhteistä neuvottelua, dialogia, jossa molemmat osapuolet ovat mukana aktiivisina ja vakavasti otettavina toimijoina”* (Turkia 2010, 54).

Matthewsin ja Limbin (2003) mukaan nuorisovaltuustotoiminnan heikkous on niiden vähäinen vaikutus varsinaiseen päätöksentekoon. Cockburnin (2010, 307) mukaan esimerkiksi Englannissa lapsia ja nuoria on konsultoitu ja heidän näkemyksiään kirjattu ylös hallinnon asiakirjoihin ja raportteihin. Sen sijaan merkittäviä esimerkkejä lasten ja nuorten

suorista aloitteista, joilla tavoitellaan politiikan muutosta, ei juuri ole olemassa (Cockburn 2010, 307). Myös Coleman (2010) toteaa, että kriittisesti tarkasteltuna monet nuoriin kohdistuvat osallistamistoimenpiteet näyttävät enemmän pyrkimyksenä kontrolliin kuin demokratian vahvistamiseen. Jos politiikka ymmärretään laajasti symbolisena tai konkreettisenä konfliktina, ovat monet nuorille suunnatut vaikuttamiskanavat suorastaan epäpoliittisia. Jos itse osallistumisesta ja osallisuuden tunteesta tulee päämäärä, jää mahdollisuus haastaa päättäjiä ja poliittisia päätöksentekijöitä toisarvoiseksi toiminnaksi. Tekeekö se toiminnasta epäpoliittista? Toisaalta osallistumisteorioiden mukaan osallistuminen on itseisarvo, josta seuraa sosiaalisten ja poliittisten kykyjen kehittymistä.

2.4 Tutkimuskritiikki ja aiempien tutkimusten suhde omaan tutkimukseen

Suomalaista nuorten osallisuutta ja vaikuttamista koskevaa tutkimusta, mutta myöskin suomalaista lapsi- ja nuorisopolitiikkaa ja sen asettamia tavoitteita ja vaatimuksia nuorten vaikuttamistoiminnalle voisi ainakin kritisoida siitä, miten vähän niissä on otettu huomioon toiminnan ja nuorten arjen realiteetit. Nuorisovaltuustojen ja nuorten vaikuttajaryhmien toiminta tapahtuu pääosin nuorten vapaa-ajalla, kouluajan ulkopuolella ja siten se kilpailee nuorten vapaa-ajasta ihan minkä tahansa nuorten harrastustoiminnan tai vapaa-ajan vieton kanssa.

Aikaisempi käsitykseni oli, että lasten ja nuorten vaikuttajaryhmien toimintaa poliittisena toimintana ei ole Suomessa tutkittu juuri lainkaan. 2010-luvulla on kuitenkin ilmestynyt useampi tutkimus, jossa lasten ja nuorten osallistumista tarkastellaan myös poliittisen toiminnan näkökulmasta. (Gretschel & Kiilakoski 2008 ja 2012, Kallio & Bäcklund 2012). Silti koen tarpeelliseksi tutkia kunnallisen nuorten vaikuttajaryhmän toimintaa ja analysoida sitä politiikan teorian, tässä tapauksessa Arendtin poliittisen toiminnan teorian kautta. Edellä mainitsemani tutkimukset osaltaan ohittavat politiikan teorian soveltamisen aiheeseen, eivätkä tuo esille laajemmin politiikan kompleksisuutta. Koen rajoittavana ja ongelmallisena, että nuorisovaltuustoista ja nuorten vaikuttajaryhmistä tehdyissä tutkimuksissa toiminnan poliittisuutta määritellään pääosin vaikuttamisen ja toiminnan vaikuttavuuden kautta. Väitän, että politiikka on paljon enemmän.

Omassa työssäni en halua jäädä arvuuttelemaan toiminnan aitoa vaikuttavuutta ja poliittisen toimijuuden toteutumista pelkkiä toimintatapoja, kirjattuja muistioita ja muita asiakirjoja tarkastelemalla. Haluan antaa nuorisovaltuutetuille itselleen äänen ja haastatella heitä, sillä mielestäni on melko vaikea saavuttaa tietoa toiminnan poliittisuudesta ottamatta huomioon heidän kokemuksiaan. Toiminta ja sen ulottuvuudet kokonaisuudessaan eivät välity pelkkien asiakirjojen ja toimintamallin tulkitsemisen valossa.

Tässä kappaleessa olen tuonut esille, millaista tutkimusta nuorten vaikuttamisesta ja nuorisovaltuustoista on aiemmin tehty. Kirjallisuuskatsaus ei muodosta teoreettista pohjaa aineistoni analyysiä varten, vaan pikemminkin luo katsauksen siihen tutkimuskenttään, johon oma tutkimukseni asettuu. Yhteiskunnan asettamat tavoitteet esimerkiksi politiikkaohjelmissa, laeissa sekä kunnallisessa nuorisotyössä ovat vahvasti vaikuttaneet siihen, millaiseksi toiminnaksi nuorisovaltuustot asettuvat ja mitä niiltä odotetaan. Perehtyminen aiempiin tutkimuksiin auttoi myös oman tutkimusongelman pohtimista ja suuntautumista. Havaitsin näkökulmia, joita ei ole juurikaan aiemmin tutkittu ja halusin omassa työssäni paneutua niihin.

Olen siis valinnut lähtökohdaksi Arendtin poliittisen toiminnan. Seuraavaksi esittelen tiiviisti Arendtin poliittisen ajattelun keskeisimpiä elementtejä keskittyen erityisesti *toiminnan* käsitteeseen ja sen sisältöön.

3 HANNAH ARENDTIN MÄÄRITELMÄ POLITIIKASTA JA POLIITTISESTA TOIMINNASTA

Hannah Arendt (1906–1975) on yksi 1900-luvun merkittävimmistä poliittisista ajattelijoista. Arendtia on tulkittu ja sovellettu laajasti eri tieteenaloilla, mikä on seurausta Arendtin ajattelun monipuolisuudesta: Arendtin käsitteet ja jaottelut, kuten kolmijako *työvalmistaminen-toiminta* ja *yksityinen-julkinen*, ovat samalla melko helposti ymmärrettäviä, mutta myös syvällisiä.

Voiko Arendt auttaa ymmärtämään, missä mielessä nuorisovaltuustot ovat tai eivät ole poliittisia toimijoita? Voidaanko Arendtin ajattelun avulla tulkita ja analysoida nuorisovaltuustojen roolia ja toimintaa politiikan osatekijöinä? Työni kannalta oleellisinta on selvittää poliittisen toiminnan ja toimijuuden roolia ja luonnetta. Olen valinnut Arendtin poliittisen ajattelun oman työni teoreettiseksi viitekehyykseksi, koska se tarjoaa mielestäni selkeän tavan ja näkökulman tarkastella nuorisovaltuuston toimintaa. Arendtin käsitejaottelu työhön, valmistamiseen ja toimintaan mahdollistaa toiminnan ymmärtämisen ihmisten välisenä prosessina, jossa on alku, mutta loppua ei voi etukäteen tietää. Tässä vuorovaikutuksen prosessissa puheella ja sanoilla uusina avauksina on erityinen merkitys kohti muutosta. Kyseinen käsitteellinen jaottelu kuvaa todellisuudessa ilmeneviä toiminnallisuuden muotoja ja sopii siten mielestäni hyvin viitekehyykseksi selvittämään nuorisovaltuustotoiminnan mahdollista poliittisuutta. Arendt painottaa myös jaettujen kokemusten merkitystä poliittisessa toiminnassa ja sen tulkinnassa, mikä tarjoaa mielenkiintoisen näkökulman tutkia aineistoa, joka on tehty teemahaastattelemalla nuorisovaltuuston jäseniä. Kolmanneksi, Arendtin historiasta nostamat esimerkit poliittisesta toiminnasta tarjoavat mielenkiintoisen taustan hahmottaa nuorisovaltuuston poliittisuutta ja sen monimuotoista roolia osana kuntaorganisaatiota.

Pyrkimykseni on selvittää nuorisovaltuuston luonnetta politiikan areenana sekä sen mahdollisuuksia poliittisena instituutiona. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi tutkin myös Arendtin käsitystä politiikasta kahdella tasolla; **Yhtäältä hyödynnän Arendtin teoreettisia käsitejaotteluita pohtiakseni nuorisovaltuustojen tarjoamia mahdollisuuksia poliittiseen toimintaan; toisaalta tutkin, missä määrin nuorisovaltuustoja voidaan pitää poliittisina toimijoina institutionaalisessa mielessä.** Tutkin siis sitä, missä määrin

nuorisovaltuustoja voidaan ymmärtää nykyisten edustuksellisten demokratioiden osana. Koska tutkimuskohteenani ovat nuoret ja nuorten toiminnan mahdollinen poliittisuus, tuon myös lyhyesti esille Arendtin näkökulmia kasvatuksesta sekä Arendtin suhtautumista lapsiin ja nuoriin poliittisina toimijoina, joita hän käsittelee erityisesti esseessään *Crisis in Education*.

Hannah Arendtin tyyli tarkastella toiminnan ja tekojen poliittisuutta ei tarjoa historiasta irrallaan olevaa politiikan teoriaa. Arendt peilaa nykyisen yhteiskunnan tapahtumia ja järjestystä – poliittista toimintaa, yksityisen ja julkisen alueen muutoksia ja työn merkityksen muutosta modernissa maailmassa – menneisiin yhteiskuntiin. (Arendt 2002, 9-14.) Miksi Arendt palaa menneisyyteen ja pitää menneisyyden tapahtumia ja niistä syntyneitä kokemuksia tärkeinä nyky maailman kannalta? Historialla on Arendtille kriittinen funktio. Kokemus jostakin, jonka myöhemmin pystymme muistamaan, antaa meille kyvyn ymmärtää nykyhetkeä menneiden kokemusten kautta. Peilaamalla menneisyyttä nykyhetkeen, on mahdollista hahmottaa, oppia ja aikaansaada jotain uutta - luoda ja löytää uusia vaihtoehtoja. Juuri näin Arendt menettelee omassa ajattelussaan ja tulkitessaan nyky-yhteiskuntaa kriittisessä valossa. Arendt palaa länsimaisen ajattelun alkulähteille; antiikin Kreikkaan ja Roomaan, ja noita poliittisia kokemuksia analysoimalla pyrkii tarkastelemaan kriittisesti nykyajan yhteiskuntaa ja sen keskeisiä eroja ja muutoksia suhteessa menneisyyteen, sekä myös luomaan kriittistä kuvaa ja vaihtoehtoja tulevaisuudesta.

” Politics is based on the fact of human plurality. ”

” Politics deals with the coexistence and association of different men. ” (Arendt 2005, 93)

Nämä Arendtin ytimekkäät määritelmät politiikasta Introduction into politics -esseen alussa kiteyttävät sen, mitä Arendtin ajattelu poliittisesta toiminnasta on. Poliittinen toiminta siis perustuu inhimilliselle moneudelle ja siinä on kyse ainutlaatuisten ihmisten keskinäisestä vuorovaikutuksesta (Arendt 2005, 93). Tämä politiikkamäärittely toimii lähtökohtana seuraavaksi esittelemiini, Arendtin toiminnalliseen elämään liittyviin käsitejaotteluihin ja määrittelyihin.

3.1 Työ – valmistaminen – toiminta

Käsittelen tässä luvussa Arendtin näkemystä poliittisen toiminnan luonteesta. Arendt keskittyy *Vita activassa* toiminnallisen elämän tarkasteluun ja niihin ehtoihin, jotka mahdollistavat toiminnallisen elämän (2002, 14-15). Työ (*labour*), valmistaminen (*work*) ja toiminta (*action*) – toiminnallisen elämän kolme perusaktiiviteettia – vastaavat jokainen osaltaan ihmisen aktiivisen elämän perusehtoja, ”*joiden mukaisesti elämä maapallolla on ihmiselle annettu*” (Arendt 2002, 15).

Nämä toiminnallisen elämän kolme perusaktiiviteettiä ovat kuitenkin vain osa inhimillistä elämää ja kuvaavat toiminnallisen elämän *mahdollisia* perusmuotoja. Silti ne liittyvät läheisesti ihmisen olemassaolon yleisimpiin ehtoihin; syntyväisyyteen (*natality*) ja kuolevaisuuteen (*mortality*) sekä maapalloon. Työ turvaa paitsi yksilön, mutta myös koko lajin selviämisen ja on perusaktiiviteeteistä ihmiselle välttämätön. Valmistaminen ja sen tuottama esineiden maailma luovat pysyvyyttä ja jatkuvuutta. Toiminta on näistä perusaktiiviteeteistä vahvimmin yhteydessä syntyväisyyteen, koska jokainen ihminen syntyy ja uutta aloittavana yksilönä kykenee myös tuomaan jotakin uutta maailmaan. (Arendt 2002, 16-18.) Toiminta uutena alkuna liittyy myös koko elämän jatkumiseen. Arendtille uusi elämä on aina uusi alku ja samalla mahdollisuus muutokseen:

”Syntymään sisältyvä uusi alku voi vaikuttaa maailmassa vain, koska tulokkaalla on kyky aloittaa jotakin todella uutta. Tässä aloitekyvyn merkityksessä toiminnan ja siten myös syntyväisyyden elementti on olennainen osa kaikkia ihmisen aktiviteetteja. Ja koska toiminta on poliittinen aktiviteetti par excellence, syntyväisyys, ei kuolevaisuus, on kenties poliittisen ajattelun - erotettuna metafyyisistä – keskeisin kategoria.” (Arendt 2002, 22)

Kuudetta ehtoa, eli ajattelua eri muotoineen, Arendt käsittelee myöhemmin teoksessaan *The Life of the Mind* (1978).

Työ (*labour*) vastaa ihmisen kehon biologista prosessia ja sen ehto on elämä itse. Työ ylläpitää ihmisen olemassaoloa. (Arendt 2002, 15). *Valmistaminen* tuottaa ihmiselämää ylläpitävän esineellisen maailman ja mahdollistaa myös ihmisten jakaman maailman (Arendt 2002, 15.) *Toiminta* on inhimillinen aktiviteetti, joka tapahtuu ihmisten välillä.

Toiminta on erotettava muista inhimillisen elämän aktiviteeteistä (*työ, valmistaminen*) sekä myös ajattelun¹¹ eri funktioista. Toiminta on inhimillisen elämän perusaktiviteeteistä ainut, joka tapahtuu puhtaasti ihmisten välisessä tilassa, ihmisten toimiessa keskenään (Arendt 2002, 15-17). Ihminen voi tehdä töitä ja valmistaa asioita yksin, mutta toiminta perusaktiviteettinä tapahtuu aina vuorovaikutuksessa toisten ihmisten kanssa (Arendt 2002, 30). Ainoastaan toiminnan kautta ihminen kykenee kommunikoimaan ajatuksiaan myös muille. ”*Juuri sanojen ja tekojen avulla me liitämme itsemme inhimilliseen maailmaan.*” (Arendt, 2002, 179.) Toiminnasta poliittista tekee mahdollisuus muuttaa maailmaa sekä mahdollisuus toimia julkisessa tilassa. Toiminta ei siis ole yhtä kuin sosiaalinen yhdessäolo, vaan nimenomaan poliittista, joka ilmenee yksilöiden kyvyssä aloittaa jotakin uutta ja ennalta-arvaamatonta. (Arendt 2002, 223.)

Arendtin ‘*vita activa*’ ja työn, valmistamisen sekä toiminnan lähtökohta on inhimillisten kykyjen universaalissa luonteessa. Jokainen ihminen kykenee tekemään työtä, valmistamaan ja toimimaan. Ainoastaan työ on näistä kolmesta ihmiselämän jatkumiseksi välttämätöntä. (2002, 15, 30.) Arendtin ajatus ‘*vita activa*’ eroaa merkittävästi Aristoteleen ja muiden Antiikin Kreikan filosofien ajattelusta. Antiikin Kreikan yhteiskunta perustui orjuudelle ja kaupunkivaltion erilaiset aktiviteetit ja toiminnot oli jaettu eri väestöryhmille syntymän ja yhteiskunnallisen asemansa mukaan. (Arendt 2002, 20.) Arendtin ajattelua inhimillisestä moneudesta voidaan lukea tasa-arvoisen politiikan puolustuksena, toisin kuin esimerkiksi Aristoteleen ajatusta kaupunkivaltiosta (*polis*), jossa politiikkaa harjoitettiin vapaiden miesten toimesta. Tosin Arendtin mukaan ihmiset eivät synny tasa-arvoisina. Tasa-arvoisuus ihmisten välille syntyy heidän muodostaessaan ryhmiä ja yhteisöjä, jotka he itse ovat luoneet tasa-arvoisiksi kaikilta laeiltaan. Ainoastaan toiminta luo yksilöille tasa-arvoiset edellytykset osallistua politiikkaan. (Arendt, 2002, 46-48.)

Arendtille ihmisestä ihmisen tekee juuri jokaisen ainutlaatuisuus - kukaan yksilö ei ole samanlainen. Ainutlaatuisuudella Arendt tarkoittaa juuri yksilöllisyyttä, eikä esimerkiksi erilaisuutta tai toiseutta, jotka taas määrittyvät aina suhteessa toisiin. (Arendt 2002, 178.) Esimerkiksi asioiden eroavaisuuden löytää vertaamalla asioita toisiin asioihin, kun taas ihmisen yksilöllisyys ilmenee ainoastaan yksilön puheen ja toiminnan kautta, toisin sanoen

¹¹ Arendt erottelee teoksessaan *The Life of The Mind* (1978) kolme ajattelun perusmuotoa: ajattelu, tahtominen, arvostelukyky.

ihmisen tuodessa julki omia mielipiteitään, ajatuksiaan ja näkemyksiään. ”*Moninaisuus on inhimillisen toiminnan ehto, koska olemme kaikki samanlaisia eli ihmisiä sillä tavoin, ettei kukaan ole koskaan samanlainen kuin joku toinen, joka eli tai elää nyt tai tulee elämään.*” (Arendt 2002, 16.) Margaret Canovanin (1994, 131-132) mukaan Arendt korostaa *Vita activassa* juuri ihmisen ainutlaatuisuutta ja aloitteellisuutta. Niistä poliittinen toiminta kumpuaa ja ne ovat Antiikin Kreikan ajoista lähtien on jäänyt vähäiselle huomiolle. *Vita activassa* Arendt haluaa nostaa poliittisen toiminnan omaan, sille kuuluvaan arvoonsa.

Samalla toiminta on moneuden ehto, sillä ainoastaan toiminnan vuorovaikutuksessa ihmisten moninaisuus ja erityisyys tulee esille. Moninaisuus on Arendtille kaksijakoista; toisaalta yhdenvertaista, toisaalta yksilöllistävää. Ollessaan yhdenvertaisia, ihmiset ymmärtävät toisiaan ja voivat suunnitella tulevaisuutta. Mutta koska ihmiset ovat myös yksilöllisiä ja jokainen toisistaan erilainen, tarvitaan puhetta ja toimintaa, jotta voimme ymmärtää toisiamme. (Arendt 2002, 178.)

Arendt kritisoi filosofian ja teologian kyvyttömyyttä ymmärtää ja nähdä, mitä politiikka todella on. Filosofia ja teologia ovat Arendtin mukaan keskittyneet ihmisen tutkimiseen ainoastaan yksilönä, eivätkä ole ymmärtäneet tutkia niitä vuorovaikutuksen tiloja ja yhteisöjä, joita ihmiset toimiessaan muodostavat. Filosofia ja teologia ovat virheellisesti kysyneet *mitä* ihminen on, kun Arendtin mukaan voi vain kysyä *kuka* ihminen on. Poliitiikka ei palaudu yksilöön ja hänen ominaisuuksiinsa: politiikka syntyy ja tapahtuu juuri ihmisten, eli ainutlaatuisten yksilöiden välisessä vuoropuhelussa, keskustelussa ja teoissa. (Arendt 2005, 93-96.)

Puhe on Arendtin poliittisen toiminnan tärkeimpiä elementtejä. Puheen avulla ihmiset kykenevät ymmärtämään toisiaan (Arendt 2002, 178). Puhuessamme toisille me myös ilmi annamme itsemme, eli näytämme, keitä me olemme (Arendt, 2002, 182). Aloittaessamme keskusteluja ja reagoidessamme niihin tuomalla omia näkökantoja ja mielipiteitä julkiseen keskusteluun, toimimme poliittisesti. Canovan avaa Arendtin toiminnan ja puheen läheistä suhdetta ja yhteneväisyyksiä, selventäen kuitenkin, että ne eivät tarkoita Arendtin ajattelussa samaa asiaa. Toiminnassa on puheen lisäksi kyse teoista ja ennen kaikkea *syntyväisyydestä* (*natality*), eli uuden alusta, joka on kaiken toiminnan perusta. (Canovan 2002, 131.) Canovan painottaa myös Arendtin ajattelua toiminnasta vuorovaikutuksena, jossa toimintaa määrittää

ihmissuhteiden verkko; jokaisen toiminta on riippuvaista muiden toiminnasta (Canovan 2002, 132).

Politiikassa on kyse ihmisten välisestä vuorovaikutuksesta jonkin yhteisen asian vuoksi. Tällainen vaikuttaminen taas tapahtuu aina jossakin yhteisössä ja julkisessa tilassa. Arendt avaa poliittisen yhteisön muodostumista verraten ja tehden eroa perheen, tai minkä tahansa yhteisön muodostumiseen, jossa on kyse jonkinlaisen yhteisen hengenheimolaisuuden löytymisestä ja ylläpitämisestä. Poliitiikan kannalta on ongelmallista, mikäli yhteisö pyrkii sulkemaan erilaisuuden ja yksilön vapauden toiminnan ulkopuolelle ja tavoitteena on sellainen yhteisöllisyys, jossa kaikki erilaiset näkemykset ja mielipide-erot pyritään sulauttamaan yhdeksi yhteiseksi näkemykseksi. Tällainen yhtenä ”perheenä” toimiminen estää tasa-arvon toteutumisen ja sulkee pois erilaisten ihmisten vapaan mielipiteen ilmaisun. Samalla toiminnasta tulee jotakin muuta kuin poliittista toimintaa, sillä tasa-arvo, ihmisten yksilöllisyys ja vapaus esittää mielipiteitä ovat poliittisen toiminnan ennakkoehtoja. (Arendt, 2005, 94.)

Canovanin (2002, 11) mukaan Arendtin poliittisen toiminnan viesti on kehottaa ihmisiä ottamaan vastuu maailman tapahtumista vaikuttamalla ja osallistumalla itse niihin aktiivisesti; Ihmisten tulee olla aloitteellisia, kohdata todellisuus ja toimia, eikä suostua deterministeen ajatteluun. Moderni yhteiskunta asettaa kuitenkin haasteensa poliittiselle toiminnalle. Halutessaan toimia, ihmisillä on taipumus etsiä trendikkäeseen tai nosteessa olevaan liikkeeseen, ollakseen osa jotakin historiallista toimintaa. (Canovan 2002, 11).

3.2 Yksityinen/sosiaalinen/poliittinen ja moderni maailmasta vieraantuminen

Arendt (2002, 47) toteaa, että *”yhteiskunta sulkee kaikilla tasoillaan pois toiminnan mahdollisuuden, kun aiemmin toiminnan sulki ulkopuolelleen kotitalous”*. Mitä Arendt tällä tarkoittaa? Arendtin kuvaus yhteiskunnan kehityksestä sosiaalisen, poliittisen ja yksityisen suhteen avaa näkemystä.

Arendt avaa yksityisen ja julkisen suhdetta palaamalla Antiikin Kreikkaan ja kaupunkivaltioon (*polis*), jonka myötä sen aikainen ihmisyyhteiskunnan järjestys piti

sisällään kaupunkivaltion ja kodin (*oikos*). Kaupunkivaltion alueella, eli julkisella alueella, vapaat miehet pääsivät keskenään muodostamassaan tasa-arvoisessa tilassa tekemään politiikkaa. Poliksen alueella toiminnassa oli kyse nimenomaan poliittisesta toiminnasta, julkisesta keskustelusta, jossa oli mahdollisuus vapaasti esittää omia mielipiteitä. Koti sen sijaan oli perheen yksityinen tila, jossa perheen pää eli isäntä harjoitti ehdotonta määräysvaltaa. Koti ja kotitalous olivat välttämättömät elämää ylläpitävät tilat ja välttämättömät myös perheen isännälle toimiakseen kaupunkivaltion alueella. (Arendt 2002, 31-35.)

Nykymaailmassa yksityisen ja julkisen ero ei ole lainkaan niin selvä. Ihmisillä on useita erilaisia ”perheitä” ja yhteisöjä, joissa pohditaan ja edistetään yhteisiä asioita. Niihin liitytään omien intressien mukaan, jonkun yhteisen asian/yhteisen hyvän äärelle tai edistämiseksi. Talouden hoito ei asetu enää kotitalouksien ja yksityisen piiriin, vaan on koko yhteiskunnan asia. (Arendt 2002, 36-37.)

Arendt katsoo, että kaipuu erilaisten, yhteisyyttä heijastavien yhteisöjen ja perheiden muodostumiseen johtuu maailmastamme, jossa ei ole tilaa yksilöille tai erilaisuudelle, ja jossa erilaisista yhteisöistä haetaan turvaa. Ihmisillä on halu kuulua johonkin yhteisöön ja tuntea jonkinlaista veljeyttä yhteisönsä jäsenten kanssa. Poliittisen toiminnan näkökulmasta tilanne on paradoksaalinen, sillä poliittinen toiminta perustuu juuri inhimilliselle moneudelle, ainutlaatuisten ihmisten keskinäiselle vuorovaikutukselle. Tässä vuorovaikutuksessa politiikka näkyy vapaana keskusteluna, mielipiteiden esittämisenä, argumentointina ja konflikteina. (Arendt 2005, 94.)

Arendtin keskeisiin ajatuksiin kuuluu sosiaalisen ja poliittisen alueen erottaminen toisistaan. Arendt selvittää käsitteiden eroja ja yhtäläisyyksiä sekä näiden erojen ja sisällön muuttumista yhteiskunnassa länsimaiden historiaa käsittelevän narratiivin pohjalta.

”Sosiaalisen alue syntyi, kun kodin ylläpitäminen aktiviteetteineen, ongelmineen ja järjestymisen keinoineen ilmestyi kotitalouden varjoisasta suojasta julkisen alueen valoon” (Arendt, 2002, 44). Yksityisen ja julkisen merkitykset tulivat uudelleen määriteltäviksi. Arendt argumentoi, että sosiaalisen alue, eli yhteiskunta syntyy yksityisen ja julkisen tilan väliin modernilla asteittain uudella ajalla 1600-luvulta alkaen. Samalla se tuhoaa julkisen ja yksityisen alkuperäisen käsitejaon merkityksen. Modernin valtion, kansataloustieteen ja

muiden modernien tieteiden syntymisen myötä politiikka muuttuu yhteiseksi taloudenhoidoksi. Muutos 1950-luvulle mennessä, jolloin Arendt on *Vita Activa* kirjoittanut, on ollut massiivinen. Taloudenhoito yksityisen kotitalouden piiristä on levittäytynyt kansantaloudeksi, jossa valtiot, yhteisöt ja erilaiset instituutiot vaativat toimiakseen valtavan virkakoneiston. Talouden hoidosta on tullut koko kansakunnan yhteinen asia ja se on vienyt tilaa perinteiseltä poliittiselta. Julkisen alue ei ollut enää vain harvojen ja valittujen vapaa toiminnan alue. (Arendt 2002, 44-52.)

Arendt kuvaa nykyistä massayhteiskuntaa modernin tasapäistävänä maailmana, jolloin kaikki yhteiskunnan jäsenet ovat tasavertaisia toisiinsa nähden, niin yksilöt kuin yhteisötkin. Tämä tasavertaisuus, jolloin kaikki yhteiskunnan jäsenet nähdään lähinnä samanlaisina ja joilta odotetaan yhdenmukaista käytöstä, eroaa huomattavasti siitä tasa-arvon käsityksestä, jota Arendtin poliittinen toiminta edellyttää tai joka vallitsi Antiikin poliksessa. Arendtille tasa-arvo poliittisessa toiminnassa merkitsee jokaisen vapautta esittää omia mielipiteitään julkisessa tilassa. Ihmisten erityisyys ja ainutlaatuisuus tulee esille niissä tasa-arvoisissa julkisissa tiloissa, jossa ihmisillä on tasa-arvoiset mahdollisuudet toimia. Yhteiskunnan normit ja säännökset koskevat kaikkia ja yhteiskunta olettaa ja velvoittaa tietynlaista käyttäytymistä. Massayhteiskunnan synty tarkoitti, että se oli ”*valloittanut julkisen alueen ja että erottautumisesta ja erilaisuudesta on tullut yksilön yksityisasiota*”. (Arendt, 2002, 47-48)

Sosiaalisen levittäytyminen yksityisen ja poliittisen alueille merkitsi yhteiskunnassa myös yhteisöjen merkityksen ja tehtävien muuttumista. Yhteisöistä tuli työläisten ja palkkatyöntekijöiden yhteiskunta. Ne siis keskittyivät itse elämää ylläpitävän aktiviteetin, eli työn ympärille. ”*Yhteiskunta on elämän prosessin itsensä julkista järjestäytymistä*” (Arendt 2002, 52).

Moderni yhteiskunta ja tasa-arvo perustuivat käyttäytymiselle, ei niinkään toiminnalle. Tällä Arendt tarkoittaa, että meiltä odotetaan ja me odotamme toisiltamme tiettyjä käyttäytymismalleja yhteiskunnassa. Käyttäytymismallit luovat ennustettavuutta ja hyväksyttävyyttä, ja ne ovat osa nykyaikaista sosiaalista kanssakäymistä. Mahdollisuudet spontaaniin toimintaan vähenevät - spontaanin toiminnan on korvannut käyttäytyminen. (Arendt 2002, 48-51.) Voi kuitenkin kysyä, että eikö sääntöjen luominen ja sopiminen voi

olla poliittisen toiminnan tulos ja niiden luominen ja sopiminen prosessina juuri poliittista toimintaa?

Arendtin näkemys massayhteiskunnasta maailmattomana yhteisönä, jossa koko joukkoa yhdistää yksi yhteinen näkemys tai mielipide, sulkee poliittisen toiminnan yhteiskunnan ulkopuolelle. Kun erilaisille mielipiteille ja uuden aloittamiselle ei ole enää tilaa ja ihmisiltä odotetaan tietynlaista yhdenmukaista ja ennakoitavaa käytöstä, poliittiselle toiminnalle ei ole enää edellytyksiä. (Arendt, 2002, 46-47.) Voisiko nykypäivänä Arendtin massayhteiskuntaa kuvastaa itseasiassa yleinen sanonta ja kuvaus politiikasta yhteisten asioiden hoitamisena? Tätä näkemystä Arendtin ajattelu juuri mielestäni kritisoi, sillä jos asioiden ollessa todella yhteisiä, tilaa politiikalle – eli mielipiteille, kiistämiselle ja toisin tekemiselle – ei olisi. Poliitiikkaa on olemassa juuri siksi, että mitään itsestään selviä, yhteisiä asioita ei ole olemassa. Poliitikassa olemme tekemisissä ja suhteessa samaan asiaan, mutta sitä ei hoideta yhteisenä asiana.

”Jotta maailma sisältäisi julkista tilaa, sitä ei voi pystyttää vain yhtä sukupolvea varten eikä suunnitella vain eläviä silmällä pitäen, vaan sen täytyy kestää ihmisen elinikä kauemmin.” (Arendt 2002, 61)

Arendtille julkisuus tarkoittaa esillä oloa tai näyttäytymistä, toisin sanoen olemista muiden keskuudessa. Tuo esilläolo tapahtuu juuri toiminnan kautta, eli ihmisten keskustellessa toistensa kanssa. Julkisuus myös luo todellisuutta. Esitetty puhe jää elämään, siihen pystytään reagoimaan ja se pystytään muistamaan muiden toimesta, toisin kuin esimerkiksi hatarat ajatukset tai aistihavainnot.

”Julkisen alueen yhdenvertaisuus on väistämättä yhdenvertaisuutta sellaisten eriarvoisten ihmisten välillä, jotka tulee yhdenvertaistaa tietyissä suhteissa ja tiettyjä tarkoituksia varten” (Arendt 2002, 217)

Julkinen tila mahdollistaa yksilöllisyyden esiin tulemisen mielipiteiden esittämisen kautta. Toiminnan poliittisuus näyttäytyy siis puheen ja tekojen kautta julkisessa tilassa, eli muiden ihmisten läsnä ollessa.

Arendtin (2002, 64) mukaan sosiaalisen valloittaessa perinteisen julkisen ja yksityisen tilaa poliittisen toiminnan mahdollisuudet vähenevät. Uuden aikakauden kynnyksellä yksityinen on vienyt tilaa julkiselta. Yhteinen maailma on kaventunut modernin kehityksen myötä,

koska yksityiselämän levittäytyminen yhteiskuntaan merkitsee aina maailman ja todellisuuden vakuuttelun väistymistä. Mahdollisuus toimintaan, eli poliittiseen, katoaa. Tämä tapahtuu siksi, että ei ole olemassa enää mitään ihmisille yhteisiä, ihmisen paikasta tai asemasta riippumattomia asioita. (Arendt 2002, 64.)

Arendt kuvaa yhteiskuntaa eräänlaisena kasvottomana tahona, joka määrittelee ja rajoittaa toimintaa. Hallitsemisesta on Arendtin mukaan tullut hallintoa, tarkemmin ottaen ei-kenenkään hallintoa, jolloin varsinaista hallitsijaa ja poliittista valtaa ja vastuuta on vaikea osoittaa. Sen taustalla ovat kuitenkin ihmiset, jotka aloittavat jotakin uutta. (Arendt 2002, 47, 51-53.) Arendt siis näkee, että nyky-yhteiskunta on syntynyt poliittisen toiminnan tuloksena, mutta paradoksaalisesti siellä ei ole enää tilaa politiikalle (Arendt 2002, 47). Sosiaalisen tilan muodostuminen modernissa yhteiskunnassa rikkoi perinteisen yksityisen ja julkisen tilojen määrittelyn ja rajat (Arendt 2002, 44-45).

3.3 Maailma suhteiden verkkona: arvaamattomuus ja peruuttamattomuus

”Ensimmäinen ja ratkaiseva poliittisen toimijan piirre on se, että toimija on jonkin uuden ja ennennäkemättömän aikaansaaja, hän luo jotakin, joka on ehdottoman epätodennäköistä”. (Arendt, 2002, 178).

Toiminta on Arendtille poliittinen aktiviteetti *par excellence*. Toiminta on jotakin, joka synnyttää jotakin uutta ja Arendtin mukaan poliittisen toiminnan tärkein tavoite on juuri muuttaa maailmaa. (Arendt 2002, 17.) Siksi spontaanit ja ennalta arvaamattomat avaukset ovat poliittista toimintaa parhaimmillaan (Arendt 2002, 180). Toiminnan poliittinen ulottuvuus avautuu juuri mahdollisuudessa tehdä jotakin vanhasta totutusta poikkeavaa. Toiminnan ennalta arvaamaton luonne tulee esille esimerkiksi vallankumouksissa. Se aloitetaan tietämättä, miten se tulee läsnäolijoiden osallistumana etenemään. (Arendt 2002, 180, 194.)

Ihmisillä on kuitenkin aina ollut taipumus pyrkiä tekemään elämästään ennustettavampaa, tehokkaampaa ja turvallisempaa. Toiminnan sattumanvaraisuus ja sen vaatima moninaisuus ovatkin selvässä ristiriidassa näiden taipumusten kanssa. (Arendt 2002, 223-225.) Arendt

avaa oivasti sitä, kuinka toimintaa on yritetty Antiikin Kreikan ja erityisesti Platonin ajattelussa korvata valmistamisella, eli tehdä toiminnasta ennustettavampaa ja osa hallintaa (Arendt 2002, 233). ”Niin kauan kuin uskomme politiikan alueella käsittelevämme päämääriä ja keinoja, emme kykene estämään ketään käyttämästä kaikkia keinoja tunnustettujen päämäärien saavuttamiseksi.” (Arendt 2002, 232) Arendtille poliittisessa toiminnassa on sellaisesta yhteisön prosessista, jonka lopputulosta ei koskaan voida tietää.

Arendt näkeekin, että toiminta itsessään sisältää myös ne ratkaisut, joiden avulla selviämme ja kohtaamme maailman ennalta-arvaamattomuuden ja peruuttamattomuuden. Vaikka tekojamme ei saa tekemättömäksi, voimme saada tekemme anteeksi ja siten vapautua peruuttamattomuuden ongelmasta. Koska kykenemme lupaamaan ja pitämään lupauksia, voidaan ennalta arvaamatonta toimintaa pyrkiä tekemään ennakoitavammaksi. (Arendt 2002, 240.) Kykymme saada antaa anteeksi sekä tehdä ja pitää lupauksia näyttäytyvätkin toiminnan merkityksellisen elämän ontologisina ennakkoehtoina ja ne syntyvät suoraan ihmisten halusta elää ja toimia muiden ihmisten kanssa. Nämä ennakkoehdot luovat juuri mahdollisuuden muutokseen, jotta emme jää esimerkiksi säädettyjen lakien vangiksi. (Arendt 2002, 249.)

”Aina kun on kyse puheesta ja sen tärkeydestä, asioista tulee määritelmällisesti poliittisia, sillä juuri puhe tekee ihmisestä poliittisen olennon” (Arendt 2002, 11). Arendtille poliittisesti toimiminen merkitsee kykyä saattaa maailmaan tekoja ja sanoja, jotka voidaan ymmärtää niiden julkisuuden tähden ja joista voidaan kertoa myöhemmin toisille.

Arendt tekee mielenkiintoisia huomioita puheesta ja sen kyvystä näyttää, *kuka* kukin on. Ihminen ei voi koskaan tietää essentiaalisessa mielessä *mitä* ihminen on, koska ihmisellä ei ole pysyvää luontoa. Jos yritämme kertoa, kuka jokin henkilö on, sanastomme johdattelevat meidät kuvailemaan *mitä* hän on. Emme tavoita toista ihmistä kuvaillessamme hänen ainutlaatuisuuttaan. ”Sanallisesti on mahdotonta ilmentää ihmisen elävää olemusta sellaisena kun se näyttää toiminnan ja puheen virrassa.” (Arendt, 2002, 184.) Ihminen siis paljastaa itsensä teoissaan ja puheessaan, kuten esimerkiksi kertoessaan omia mielipiteitään ja näkemyksiään muiden seurassa. Puhe liittyy tiiviisti osaksi poliittista toimintaa juuri yksilön kyvyssä tuoda puheen kautta julki, toisin sanoen muiden keskuuteen, omia mielipiteitään. (Arendt 2002, 179, 184.)

Samalla kun puhe kykenee ilmaisemaan ihmistä paremmin kuin mikään muu, se kykenee aloittamaan uusia prosesseja. Aloittaessaan keskustelun ja tuomalla oman mielipiteensä tai uuden ajatuksen esille muiden joukossa, ihminen aloittaa samalla prosessin, jonka lopputulosta ei voi ennalta määrittellä: ”... koska toiminta, vaikka se saattaa saada alkunsa tyhjästä, vaikuttaa ympäristöön, jossa jokaisesta reaktiosta seuraa ketjureaktio ja jokainen prosessi aloittaa uusia prosesseja” (Arendt 2002, 193).

Poliittisella toiminnalla on aina jokin tarkoitus ja se välittää jonkun näkökulmaa tai viestiä. ”Jos toiminta ei paljasta tekijäänsä, se kadottaa ominaisuutensa ja muuttuu pelkäksi suoritukseksi muiden joukossa” (Arendt 2002, 182). Toiminnan poliittisuus siis häviää, jos tekijää tai toimijaa ei tiedetä.

Puheen ennalta arvaamaton ja aktiivista tekijää ilmentävä luonne ja merkitys toiminnassa tulee esille, kun Arendt havainnollistaa esimerkiksi merkkikieltä kommunikaation välineenä tai väkivaltaa keinona saavuttaa päämäärä. Arendtin (2002, 232) mukaan on niin, että jos puheessa olisi kysymys vain tiedon välittämisestä, se voitaisiin korvata merkkikielellä, tai jos toiminnassa olisi kysymys vain keinosta saavuttaa päämäärä, se saavutettaisiin helpommin väkivallan keinoin. Toimintaa ei voida Arendtin mukaan koskaan pitää pelkkänä keinona saavuttaa päämääriä juuri siksi, että ne voitaisiin mahdollisesti saavuttaa pelkin voimakeinoin, jolloin puheesta ja sanoista tulee tarpeettomia. (Arendt 2002, 232.)

Arendt ei myöskään nähnyt, että ihminen olisi poliittinen olento itsessään, vaan politiikka tapahtuu aina ihmisten välisessä toiminnassa, suhteessa toisiin ihmisiin (Arendt 2005, 94). Tämä on yksi ajattelun eroista, jonka Arendt tekee suhteessa Aristoteleeseen. Suhteiden verkko, jossa ihmisten välinen toiminta esimerkiksi puheena tapahtuu, on monien mielipiteiden, näkökulmien ja väittämien välitila. Tässä välitilassa ihmisten väliset ristiriitaiset halut ja aiomukset vievät toimintaa suuntaan, jota ei voi etukäteen tietää. Tästä johtuen toiminta harvoin saavuttaa tarkoitustaan. (Arendt 2002, 186-187.)

Koska toiminnassa on kyse ihmisten välisistä suhteista, sillä on luontainen taipumus myös ylittää ihmisten sille asettamat rajat. ”Rajoitukset ja rajat ovat olemassa ihmisten toimien ja edesottamusten piirissä, mutta ne eivät voi koskaan muodostaa rakennetta, joka kestäisi jokaisen uuden sukupolven ryntäyksen tähän maailmaan”. (Arendt, 2002, 193.) Säädetty lait

ja luodut instituutiot ovat ihmisten oma pyrkimys luoda vakautta ja ennakoitavuutta yhdessä elämiseen, ihmisten välisiin suhteisiin. Arendtille lakien säätäminen on ehdottomasti poliittista toimintaa, koska ne määrittävät ihmisten välisiä suhteita. Samalla lait ovat myös edellytys politiikalle ja tasa-arvon mahdollistumiselle, ja lakien merkitys tulee erityisen näkyväksi yhteiskuntajärjestelmien sortuessa ja uusien rakentamisessa, kuten Arendt vallankumouksia käsitellessään kuvaa. (Arendt 1963).

Siellä missä on toimintaa, on myös valtaa. Valta näkyy ihmisten välisessä suhteessa. Valta on ihmisten välitilassa keskustelun ja toiminnan kautta syntyvää, uutta rakentavaa ja maailmaa muuttava asia. Poliittinen valta perustuu toisten retoriseen vakuuttamiseen ja vaikutusvaltaan ilman hallintaa, eikä valta koskaan sisällä väkivaltaa, voimaa tai luonnonvoimaa. Väkivalta sen sijaan pakottaa kaikki muut mielipiteet yhdeksi mielipiteeksi. Voima taas on ihmisen henkilökohtainen ominaisuus ja sitä ei pidä sekoittaa valtaan, väkivaltaan (joka voi hyväksikäyttää voimaa) tai luonnonvoimaan. Arendt kuitenkin katsoo, että politiikkaa ymmärretään ongelmallisesti usein juuri sekoittamalla se voimaan, väkivaltaan tai luonnonvoimaan. (Arendt, 2002, 203-204, Arendt 1972, 140-155). Eiväkivaltainen toiminta synnyttää valtaa ja on siten legitiimiä. Vallan legitiimiys kumpuaa ihmisten vapaasta tahdosta hakeutua yhteen ja muodostaa yhteisö toimintaa varten. (Arendt 1969, 52) Valta mahdollistuu aina siellä missä on toimintaa, eli julkisissa yhteisöissä jotka tavoittelevat jotakin. (Arendt 2002, 203)

Vallalla on toimintaa ja puhetta ylläpitävä ominaisuus. Ilman valtaa julkinen toiminta menettää merkityksensä ja lopulta häviää. (Arendt 2002, 202-203, 206-207.) Valta edellyttää Arendtin mukaan puheiden ja tekojen yhtenäistä linjaa:

“Valta toteutuu vain siellä, missä teot ja puhe kulkevat käsi kädessä, missä sanat eivät ole tyhjiä eivätkä teot raakoja, missä sanoja ei käytetä aikomusten naamioimiseen vaan todellisuuden paljastamiseen, eikä tekoja loukkaamiseen ja tuhoamiseen vaan suhteiden ja uusien todellisuuksien luomiseen” (Arendt, 2002, 202).

3.4 Arendtin kritiikki parlamentaarista demokratiaa kohtaan ja Arendtin visio neuvostodemokratiasta

Tulkitessaan Arendtin poliittista ajattelua, Canovan (2002, 99) nostaa esille tärkeyden perehtyä koko Arendtin tuotantoon, jotta hänen poliittista ajattelua voi todella ymmärtää. Arendtin poliittisen ajattelun teoreettiset käsitejaottelut, jota *Vita Activa* pääasiassa käsittelee, ei riitä avaamaan Arendtin ajattelua koko laajuudessaan, vaan Canovan painottaa palaamaan Arendtin ensimmäiseen teokseen *The Origins of Totalitarianism* (1951), sekä tutustumaan Arendtin monipuolisiin käytännön esimerkkeihin erilaisista poliittisista instituutioista ja tapahtumista eri aikakausina, joita hän esimerkiksi *On Revolutionissa* avaa (Canovan 2002, 99, 279-280).

Käsitellessään Ranskan ja Amerikan vallankumouksen tunnuspiirteitä ja niiden poliittisen toiminnan eroavaisuuksia, Arendt näkee Amerikan vallankumouksen näistä kahdesta onnistuneempana poliittisena tapahtumana, koska osana vallankumousta luotiin esimerkiksi perustuslaki yksilönvapauden takaamiseksi. Amerikan vallankumous ei sekään onnistunut lopulta luomaan pysyvää järjestelmää, jossa todellinen poliittinen toiminta olisi mahdollista. Amerikan vallankumous oli Arendtille kuitenkin lopputulokseltaan poliittista toimintaa, sillä sen valta perustui ihmisten välisiin neuvotteluihin, sopimuksiin ja vastavuoroisiin lupauksiin ja oli juuri siten legitiimiä. (Arendt 1963, 181.) Tavoitteena ei ollut pelkkä lakien säätäminen, eikä siten valtaa pitävien etujen suojeleminen, vaan todellisen kansalaisia osallistavan järjestelmän luominen. Vallankumousten, tai minkä tahansa hallinnon perustamisen yksi perusongelma on kuitenkin lakien säätäminen ja sen legitiimiys (Arendt 1963, 181-184). Miten luoda pysyvää järjestystä jonkin sellaisen toiminnan tuloksena, joka perustui kaikkeen muuhun kuin pysyvyyteen? Arendtin (1963, 232) mukaan vallankumouksellinen toiminta ei kykenekään säilyttämään sen luonnetta pysyvänä toimintana, sillä uutta ja muutosta tavoittelevana toimintana se ei sisällä elementtejä luomaan stabiilia järjestystä. Sen tuloksena voi syntyä toki pysyviä poliittisia järjestelmiä, mutta ne ovat menettäneet vallankumouksellisen toiminnan poliittisen luonteen (Arendt 1963, 232).

Arendt kritisoi moderneja, parlamentaariseen edustukseen perustuvia liberaalidemokratioita, koska ne ovat aina eliitin hallitsemia, eikä kansalle jää edelleenkaan mahdollisuutta todella osallistua politiikan tekoon. Puolueiden toimintaan ja edustukselliseen demokratiaan

perustuvat järjestelmät eivät Arendtin mukaan heijasta sitä vallankumousten ihannetta, jossa todellinen valta olisi kansalla ja kansalaisilla olisi mahdollisuus osallistua julkisten asioiden hoitoon. (Arendt 1963, 277.) Arendt toteaa, että parlamentarisessa demokratiassa valta on kansalla ainoastaan vaalipäivänä, sen jälkeen valta on valittujen käsissä (Arendt 1963, 236). Sen lisäksi puoluejärjestelmässä valituilla ei ole todellista mahdollisuutta toimia poliittisesti, eli vapaasti, koska heitä sitoo äänestäjensä odotukset. Kyseessä on enemmänkin viestinviejän tai asianajajan rooli, kuin todellinen poliittinen toimijuus. Samalla julkinen, poliittinen tila kaventuu ja muuttuu valittujen hallinnolliseksi tilaksi, kun kansalla ei ole mahdollisuutta osallistua julkiseen keskusteluun ja päätöksentekoon. (Arendt 1963, 237.) Arendt siis kritisoi puoluejärjestelmiä politiikan ammatillistamisesta, jossa ei ollut enää kyse suuremman yhteisen hyvän tavoittelusta ja toimijoiden intressinä ei ollut enää julkisen vapauden tavoittelu (Arendt 1963, 277-279).

Arendt tekee vahvan eron yhteisen intressin sekä ideologian ja –ismien välille esimerkiksi teoksissaan *The Origins of Totalitarianism* (1958) ja *On Revolution* (1963). Arendt kritisoi kaikkia ideologioita, koska näki niiden perustuvan yhden idean johdonmukaiseen ja kritiikittömään toteuttamiseen. Arendtin mukaan ideologia on idean logiikkaa. (Arendt 1958, 469.) Arendt kritisoi ideologioita siitä, että ne perustuivat yhteen, idean tasolla olevaan ajatuskulkuun ja pyrkivät soveltamaan sitä maailmaan, historian tapahtumiin ja tulevaisuuden ennustamiseen. Ongelma hänen mukaansa oli juuri ideologisen ajattelun väärin ymmärrys maailmasta: Maailma on todellisuudessa ennalta arvaamatonta. (Arendt 1958, 469.)

Toisaalta myöskin sellaiset järjestelmät, joissa valta on annettu kansalle, mutta varsinaista julkisen keskustelun tilaa ei ole, ovat omiaan luomaan sellaista yhteiskunnan tilaa, jossa yksilöt ajavat ainoastaan omia etujaan miettimättä kansan tai valtion kokonaisuutta (Arendt 1963, 253). Tulkitessaan Jeffersonin ajatuksia Amerikan poliittisesta järjestelmästä, Arendt toteaa poliittisen järjestelmän toimivuuden kannalta ratkaisevaksi juuri kansalaisten mahdollisuuden osallistua julkiseen keskusteluun. *“Kansa ei voi olla vapaa tai onnellinen, mikäli se ei voi osallistua ja saada osaansa julkisesta vallasta”* (Arendt 1963, 255).

Arendtin (1963, 279) mukaan erilaiset neuvostot (*councils, soviets*), ovat esimerkkejä sellaisesta poliittisesta toiminnasta, jossa yksilö voi toimia vapaasti ja valta on kansalla. Tällaisia neuvostoja esiintyi esimerkiksi Unkarissa 1956, Saksassa 1918 ja 1919, Venäjällä

1905 ja 1917 ja Ranskassa 1870. (Arendt 1963, 279, 262.) Ne perustuivat spontaaniin toimintaan ja kaikilla julkisista, eli poliittisista asioista kiinnostuneilla oli mahdollisuus osallistua siihen (Arendt 1963). Arendt korostaakin *On Revolutionissa* kansalaisten osallistumisen mahdollisuutta ratkaisevana tekijänä poliittiselle toiminnalle ja sen legitimiydelle, sillä ainoastaan kansan suora osallistuminen toi toiminnalle sen vallan, jota se vaatii ollakseen todellista kansanvaltaa. Arendt katsoi, että neuvostoilla, joiden ruohonjuuritason toiminta perustuu todelliseen intohimoon julkisten asioiden hoitoa kohtaan, oli mahdollisuus elävöittää nykymodernia osallistamalla ihmisiä mukaan poliittiseen toimintaan nykyistä laajemmin. (Arendt 1963, 279.) Neuvostot, joita Arendt kuvaa syntyneen vallankumousten myötä tai osana vallankumousta 1800- ja 1900-luvulla, olivat todellisia toiminnan areenoita. Ne haastoivat puolue toiminnan ja sen edustuksellisuuden, haluten toiminnallaan antaa suoran vallan kansalaisille. (Arendt 1963, 265-266.) Niiden pyrkimys oli mahdollistaa jokaisen kansalaisen osallistuminen julkisten asioiden hoitoon (Arendt, 1963, 263). Kun poliittinen toiminta ei kuitenkaan kiinnostanut kaikkia, neuvostojen toiminta oli realistisesti mahdollista ja tilaa todelliselle poliittiselle toimijuudelle oli (Arendt 1963, 275). Neuvostoissa ei katsottu puoluejäsenyyksiä eikä niissä tehty toiminnan osalta etukäteen minkäänlaisia noudatettavia ohjelmia, sillä juuri ohjelmien kaltainen etukäteen kirjattu, teoreettinen pamfletti toiminnasta sulkee todellisen poliittisen toiminnan ulkopuolelle ja muuntaa sen pelkäksi suorittamiseksi tai toteuttamiseksi (Arendt 1963, 264).

Neuvostojen synty perustui spontaaniuteen, joka tietenkin Arendtille oli yksi poliittisen toiminnan elementeistä (Arendt 1963, 263). Neuvostot haastoivat vallankumouksellisten pyrkimyksen yksipuoluejärjestelmään (Arendt 1963, 265). Unkarin vallankumousta käsittelevässä esseessään *Totalitarian imperialism* (1958) Arendt kuvailee yksityiskohtaisemmin neuvostojen syntymistä ja toimintaa. Myös neuvostotoimintaan liittyi edustuksellisuus. Neuvostojen jäsenet valitsivat edustajia keskuudestaan ylemmän tason neuvostoihin. Tämä valinta tapahtui neuvostoissa keskustelun ja debatin kautta. Valinta perustui jokaisen omaan arvioon ja luottoon edustajan kyvykkyydestä toimia rohkeasti ja oikeudenmukaisesti yhteisen intressin eteen. Valittuja ei sitonut mikään muu kuin valitsijoiden luottamus heidän kykyihinsä. (1958, 28-31.) Arendt painottaa, että valittujen edustajien joukko ei ole sama asia kuin puolue juuri siksi, että he ovat toiminnassa vapaita esittämään omia mielipiteitään ja siihen heidän valintansa on myös perustunut (1958, 31). Arendtin representaation kritiikki ei siis kohdistu edustuksellisuuteen sinänsä. Arendt

kritisoi nimenomaan edustuksellista puoluejärjestelmää, jossa edustajat valitaan vaaleilla ja he edustavat jotakin aatetta tai ideologiaa.

Miksi neuvostot eivät lopulta menestyneet ja ovat aina jääneet lyhytaikaisiksi, muutamien päivien tai viikkojen ilmiöiksi? Arendtin mukaan ne kukistuivat usein puoluejärjestelmän vastavallankumoukseen (Arendt 1963, 273). Samalla Arendt nostaa esiin huomion neuvostojen kyvyttömyyden pysytellä erossa hallinnollisesta toiminnasta. Sen sijaan, että ne olisivat keskittyneet osallistumaan todellisten poliittisten asioiden hoitoon, neuvostotoiminnalla pyrittiin organisoimaan uudelleen esimerkiksi tehtaiden hallintoa “työläisten hallintona”. Arendtin kriittinen argumentti on, että tehtaan johtajalta vaaditaan erilaisia ominaisuuksia kuin poliitikolta; poliitikon kyky on toimia vapaasti vuorovaikutuksessa toisten ihmisten kanssa, kun taas tehtaanjohton tehtävä on johtaa tapahtumia ja ihmisiä työssä, joka on luonteeltaan välttämätöntä. (Arendt 1963, 273-274) Tässä Arendt nostaa hyvin esille esimerkin omaisesti, miten hänen teoreettisen ajattelun kolmijako *työ-valmistaminen-toiminta*, tulee erottaa toisistaan, sillä ne ilmentävät inhimillisen elämän eri perustarpeita ja tähtäävät siten eri asioihin.

Mielestäni Arendtin pohdinta neuvostojen ja puoluejärjestelmän keskinäisestä kamppailusta valtioiden poliittisessa järjestäytymisessä jää hieman kesken. Johtopäätös puoluejärjestelmän menestyksestä perustuen Arendtin sanoin oligarkkiseen rakenteeseen ja toteamus neuvostojen poliittisesta kyvyttömyydestä jälleenrakentaa valtion taloutta kaipaisivat lisäargumentteja.

Vaikka Arendt ei koskaan systemaattisesti kirjoittanut demokratiasta ja vastusti poliittisen ajattelunsa lokerointia minkään aatteen tai ideologian alle, on hänen ajattelussaan vahvasti läsnä demokratian perusajatus kansanvallasta (Isaac 1994, 156). Isaac (1994, 156) nostaa esille Arendtin kritiikin elitististä, edustuksellista demokratiaa kohtaan ja samalla pyrkii osoittamaan vääräksi tulkinnat Arendtin ajattelusta elitistisenä ja demokratiaa vastustavana teoreetikkona. Isaac (1994, 164) soveltaa Arendtin ajattelua neuvostodemokratioista – niiden kyvystä mahdollistaa kansalaisten suora, ruohonjuuritason osallistuminen päätöksentekoon – nykypäivän yhteiskuntaan. Liberaali demokratia nykymuodoissaan ei ole toiminut ongelmitta ja on kohdannut kriisejä eri puolilla maailmaa. Arendt näki, että toteuakseen liberaali demokratia tarvitsee puolueiden ja edustuksellisen järjestelmän rinnalle

ruohonjuuritason toimintaa: kansalaisten aloitteita, sosiaalisia liikkeitä, yhteisöjä sekä kansalaistottelemattomuutta. (Isaac 1994, 164.)

Vaikka Arendt ei tuonut systemaattisesti esiin varsinaista vaihtoehtoa edustukselliselle demokratialle, hän oli sen vahva kritisoija jo hänen omien kokemustensakin takia. Arendt itse todisti 1930-luvulla demokratian luhistumista Saksassa ja pakeni 1933 Yhdysvaltoihin kansallissosialismin nostaessa kannatustaan. (Isaac 1994, 160.)

3.5 Kasvatus ja lapset poliittisina toimijoina Arendtin näkökulmasta

Arendt ei käsittele ajattelussaan juurikaan lapsia, nuoria tai kasvatusta. Esseessään *Education in Crisis* (1954) Arendt kuitenkin ottaa kantaa kasvatukseen ja lapsen asemaan yhteiskunnassa yksityisen ja julkisen näkökulmasta. Arendtin pohdinnat nousevat sen hetkisen amerikkalaisen yhteiskunnan kasvatusta koskevasta kriisistä (1993, 173). Arendt kyseenalaistaa käsityksen, että olisi olemassa jokin lapsen maailma, johon lapsi syntyy ja lapsi kokisi tuosta näkökulmasta maailman jotenkin kovin eri tavoin kuin aikuiset ja että aikuisella ei ole mahdollisuutta tuota lapsen maailmaa tavoittaa (Arendt 1993, 181). Arendtin mukaan lapsi syntyy yhteiseen maailmaan ja takaa maailman jatkuvuuden. Uuden syntymä, - *uusi alku* -, takaa maailman jatkumisen ja luo samalla jotakin uutta ja ennalta arvaamatonta. Arendt 1993, 186, 196). Siksi se on poliittisen toiminnan elinehto.

Arendt näki kuitenkin lasten kuuluvan ainoastaan yksityisen elämän, eli perheen piiriin ja eikä pitänyt liian varhain poliittisesti aktivoitumista yhteiskunnan kannalta hyvänä asiana. Vanhempien tuli kasvattaa lapset kodin turvassa ja uskonto, erilaiset aatteet ja ideologiat tuli jättää kasvatuksen ulkopuolelle. (Arendt 1993, 186.) Arendtin kasvatuserittelyä voi tulkita konservatiiviseksi, mutta se ei tarkoittanut kasvatusta konservatiivisiin arvoihin, ideologioihin tai uskontoon, vaan pikemminkin suojelua näiltä kaikilta vallitsevassa yhteiskunnassa (Arendt 1993, 192-193).

Arendtin mukaan lasten on hyvä kasvaa kasvattajan eli vanhemman auktoriteetin alla, jolloin lapsilla on vapaus toteuttaa itseään ja harjoittaa omia taitojaan leikin ja luovuuden avulla (Arendt 1993, 183). Vapaus tässä tarkoittaa siis vapautta poliittisesta toiminnasta, potentiaalin välittömästä aktualisoitumisesta. Arendtille lapset ovat potentiaalisia poliittisia

toimijoita, mutta poliittinen toiminta ei mahdollistu, jos lapsen ajattelun kehitystä ohjataan systemaattisesti lapsen vielä kehittyessä (Arendt 1993, 185). Arendtin mukaan lapsi tarvitsee lapsuuden sekä politiikasta ja uskonnosta vapaan kokemuksensa tullakseen kyvykkääksi poliittiseksi toimijaksi aikuisena. Lapsen välitön sosiaalistaminen yhteiskunnan jäseneksi poistaisi mahdollisuuden poliittiseen toimintaan. Kyse olisi enää vain toisten hallitsemisesta ja massan auktoriteetista. (Arendt 1993, 186-187.)

Arendtille kasvattajan rooli on merkittävä niin lapsen kasvun kuin koko yhteiskunnan kannalta. Kasvattajalla on vastuu lapsuudesta ja lapsen suojelemisesta maailmalta, mutta samalla kasvattajana vastuu maailmasta, sillä maailma tarvitsee suojelua tulevilta sukupolvilta. Seuraava sukupolvi tulee siis kasvattaa niin, että perintö säilyy. (Arendt 1993, 186.) Arendt näkee lapsuuden väliaikaisena, aikuisuuteen valmistavana vaiheena, mutta ei erillisenä maailmana aikuisten maailmasta: Aikuisten tehtävä on opettaa ja lasten oppia (Arendt 1993, 184). Lapsia ei tule kohdella aikuisina. Koulun tehtävä on opettaa maailmasta. (Arendt 1993, 195.)

Arendt siis näkee, että kasvattajan tulee johdattaa lapsi yhteiskunnan jäseneksi yksityisen, toisin sanoen perheen piirissä ja aatteilta vapaan kasvatuksen keinoin. Tavoite on kasvattaa itsenäisesti ajattelevia kansalaisia. Arendt toteaa, että toisin kuin oppiminen, kasvatusta loppuu aikanaan ja silloin ihmisestä tulee täysivaltainen yhteiskunnan jäsen, poliittinen toimija. Arendt esittää aikuiseksi kasvamisen tapahtuvan asteittain. (Arendt 1993, 195-196.) Milloin lapsesta kasvaa aikuinen? Milloin hän on saavuttanut tarvittavat tiedot yhteiskunnassa toimimiseen? Arendtin mukaan lapsuuden ja aikuisuuden rajaa on vaikea tarkasti määrittellä; kyse on yksilöllisistä, ajallisista ja kulttuurisista eroista (Arendt 1993, 195). Arendt arvioi kasvatuksen tai koulutuksen tehtävän maailmasta opettavana toimintana loppuvan yliopisto-opintojen (*college*) jälkeen.

3.6 Arendtin poliittisen ajattelun keskeisimmät näkökulmat nuorisovaltuustotoiminnan poliittisuuden selvittämiseksi

Luvussa kolme olen esitellyt tiiviisti Arendtin käsitystä politiikasta. Keskeisimpiä näkökulmia nuorisovaltuustotoiminnan poliittisuuden määrittelemiseksi Arendtin ajattelussa ovat *toimintaan* liittyvä pohdinta ja Arendtin historiasta kaivamat esimerkit

poliittisesta toiminnasta. Toiminnan tärkeimpiä elementtejä ovat *vapaus* ja inhimillinen *moninaisuus*. *Vapaus* tarkoittaa kykyä aloittaa jotakin uutta ja ennalta-arvaamatonta, johon meillä kaikilla syntyväisinä ja siten uutta aloittavina on mahdollisuus. *Moninaisuus* tarkoittaa, että toiminta tapahtuu aina ainutlaatuisten ihmisten keskinäisessä vuorovaikutuksessa. Tämä on keskeinen ero muihin toiminnallisen elämän perusaktiviteetteihin (*työ, valmistaminen*). Tässä vuorovaikutuksessa ihminen ilmaisee esimerkiksi puheen avulla omia mielipiteitä ja näkökulmia. Samalla hän tuo esille oman identiteettinsä. Nuorisovaltuuston toiminnasta oli oleellista selvittää, että kuinka vapaasti nuorisovaltuuston toiminnassa on voinut keskustella ja esittää omia mielipiteitään.

Arendtin mukaan poliittinen toiminta tapahtuu julkisessa tilassa ja myös valta kytkeytyy aina osaksi toimintaa. Missä määrin nuorisovaltuusto on päässyt mukaan kunnan julkiseen keskusteluun, jossa päätöksiä tehdään? Kuinka paljon nuorisovaltuustolla on ollut valtaa päättää kaupungin asioista? Arendtin esille nostamat poliittiset tapahtumat ja representaation kritiikki luovat vertailukohtia nuorisovaltuuston poliittisen toimijuuden määrittelemiseksi. Miten nuorisovaltuuston toimintaan on tultu mukaan ja onko toiminta jollakin tavoin edustuksellista? Entä onko nuorisovaltuustolla ollut toiminnassaan yhteistä intressiä, joka poliittisessa toiminnassa on oleellista? Arendtin kritiikki modernia yhteiskuntaa kohtaan, jossa toiminnan on korvannut käyttäytyminen, auttaa hahmottamaan nuorisovaltuuston roolia kuntaorganisaatiossa ja määrittämään, kuinka vahvasti nuorisovaltuuston toiminta on osa hallintoa.

Huomiotta ei voi jättää Arendtin näkemyksiä kasvatuksesta ja lasten roolista yhteiskunnassa. Arendtin mukaan lapset tuli kasvattaa kodin suojissa, vapaana poliittisilta ja uskonnollisilta vaikutteilta. Ihmisen syntymä uutena alkuna on mahdollisuus muutokseen ja siksi syntymä on myös poliittista. Lapsi ei kuitenkaan ollut vielä kykenevä toimimaan poliittisesti, hänet tuli ensin kasvattaa. Arendtin ajattelu kasvatuksesta ja nuorten mahdollisuuksista toimia poliittisesti asettaa nuorisovaltuustotoiminnan ja sen poliittisuuden varsin kriittiseen valoon.

Seuraavaksi esittelen tutkimustyöni metodologisia ratkaisuja ja tuon esille, millä tavoin Arendtin ajattelu on ohjannut haastattelun teemojen muodostumista.

4 TUTKIMUKSEN METODOLOGISET RATKAISUT

Tutkimusta tehdessä tutkija joutuu tekemään suuren joukon valintoja ja ratkaisuja. Tieteellisen tutkimuksen kannalta on oleellista, että tutkija avaa ja perustelee mahdollisimman tarkasti tutkimusprosessin eri vaiheita ja tekemiään valintoja, jotta myös lukija voi arvioida tutkimuksen ja siinä tehtyjen ratkaisujen onnistuneisuutta. (Eskola 2010, 202-203.)

Tässä kappaleessa pyrin kuljettamaan lukijaa mukanani kuvaten vaihe vaiheelta tutkimuksen etenemistä, käyttämiäni menetelmiä ja tekemiäni ratkaisuja tutkimuksen suhteen. Aluksi käsittelen laadullista lähestymistapaa tutkimuksessa, kuvaan teemahaastattelua menetelmänä ja perustelen valintaani teemahaastattelun sopivuudesta aineistoni hankintamenetelmänä. Sen jälkeen avaan teemarungon muodostumisen prosessia, kerron aineistoni keräämisestä sekä tutkimuksen luotettavuudesta ja eettisyydestä. Lopuksi avaan aineiston analyysin eri vaiheita ja perustelen valintojani analyysin toteutuksen suhteen.

4.1 Laadullinen tutkimus lähestymistapana

Tutkimukseni on luonteeltaan laadullinen tutkimus. Laadullinen lähestymistapa sopi hyvin tutkimukseeni, koska en pyri tilastollisiin yleistyksiin. Laadullisessa tutkimuksessa tutkittavaa ilmiötä pyritään kuvaamaan, ymmärtämään tai tulkitsemaan valitun teoreettisen viitekehyksen kautta. Pelkkä aineiston kuvailu ei riitä, vaan aineistosta tulee pyrkiä kehittämään teoreettisesti kestäviä näkökulmia. (Eskola & Suoranta 1998, 61-62.)

Laadullista, eli kvalitatiivista tutkimusta määritellään usein suhteessa kvantitatiiviseen tutkimukseen: pyritään määrittämään, mitä laadullinen tutkimus ei ainakaan ole ja mahdollisten sanadikotomioiden avulla tehdään jakoa ja erottelua kvalitatiivisen ja kvantitatiivisen tutkimuksen välille. Tämänkaltaiset vastakkainasettelut eivät ole yksitelitteisiä, eikä tutkimusmenetelmiä voida helposti tai yksinkertaisesti jakaa mekaanisesti kahteen luokkaan. (Eskola & Suoranta 1998, 13-14.)

Omassa tutkimuksessani oli kyse empiirisen ilmiön tutkimisesta - nuorisovaltuustotoiminnan mahdollisesta poliittisuudesta -, joten laadullisen tutkimuksen

menetelmät sopivat työkaluiksi hyvin. Laadulliselle tutkimukselle ominainen käsitteellisen pohdinnan merkitys nousi tärkeäksi.

4.2 Teemahaastattelu

Olen kerännyt aineistoni käyttäen menetelmänä teemahaastattelua. Teemahaastattelu on laadullisessa tutkimuksessa melko yleiseksi ja suosituksi muodostunut aineistonkeruumenetelmä. Luonteeltaan se on yksi puolistrukturoitujen haastattelujen menetelmistä. Siinä ei ole strukturoidun haastattelumenetelmän tapaan määritelty ja lyöty kysymyksiä etukäteen lukkoon sanatarkasti, mutta kyseessä ei ole myöskään strukturoimaton eli avoin haastattelu. Teemahaastattelussa haastattelijalla on etukäteen muodostanut tutkimusongelman kannalta tärkeitä ja oleellisia teemoja, jotka käydään jokaisessa haastattelussa läpi. Kysymykset ja teeman käsittelyn laajuus sen sijaan vaihtelevat haastattelujen välillä. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 48, 103.) Oman tutkimukseni teemarunko muodostui Hannah Arendtin poliittisen toiminnan teorian kautta.

Miksi valitsin teemahaastattelun? Vastaavanlaisia tutkimuksia, joissa nuorten omia kokemuksia, mielipiteitä ja arvioita toiminnasta ja sen luonteesta tulkitaan politiikan teorian näkökulmasta, ei ole juurikaan tehty. Teemahaastattelu, jossa lopulta on kyse keskustelusta ja jossa kysymysten kautta pyritään saamaan perusteluita tietyille toiminnalle ja mielipiteille, on hyvä keino selvittää tutkittavaa ilmiötä kokemusten ja niille annettujen merkitysten valossa (Hirsjärvi & Hurme 2001, 48). Haastattelu menetelmänä, jossa on kyse kahden ihmisen välisestä vuorovaikutuksesta ja joka perustuu kielen käyttöön, sopi Arendtin poliittisen toiminnan teorian soveltamisen kohteeksi, sillä myös haastattelu tapahtumana ilmentää tietoista toimijuutta: *”Kun ihminen on tietoinen toimija, aktiivinen subjekti, hän on myös kieltä käyttäessään monella tavalla aloitteellinen ja kantaa ottava”* (Hirsjärvi & Hurme 2001, 49). Teemahaastattelussa *”vastaamisen vapaus antaa oikeuden haastateltavien puheelle”* (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006).

Eskola (2010, 182) löytää tutkijalle kolme suhdetta teoriaan, jotka ovat aineistolähtöinen, teoriasidonnainen tai teorialähtöinen. Tutkimuksessani oli kyse Eskolan (2015, 183) kuvaamasta *teorialähtöisestä* analyysistä, jossa on lähdetty teoriasta liikkeelle ja siihen palataan empiriassa käynnin jälkeen. Olen edellä esitellyt tutkimukseni teorian - Hannah

Arendtin poliittisen ajattelun peruspiirteet. Jotta kykenin haastatteluissa keräämään aineistoksi sellaista materiaalia, jota pystyisi Arendtin ajatteluun peilaamaan, tutkimusongelma ja taustalla oleva teoria oli *operationaalistettava*. Kun kyseessä oli teemahaastattelu, kyse oli teorian ja käsitteiden muotoilemisesta haastattelun teemoiksi. (Eskola & Vastamäki 2015, 35, Eskola 2010, 183.)

Muodostin haastattelujen teemarungon Vastamäen ja Eskolan (2015, 37-38) kuvaileman kolmitasoisien teemarungon mallia mukailen: ylimmän tason muodostivat laajat teemat, keskitaso sisälsi teemaa tarkentavia ja sitä osiin pilkkovia apukysymyksiä ja kolmannen tason muodostivat pikkukysymykset, joita käytin, mikäli aiemmat kysymykset eivät olleet tuottaneet vastauksia teemoihin liittyen. (Vastamäki & Eskola, 2015, 37-38). Hyödynsin haastattelurunkoa laatiessa Luhtakallion (2012, 232-233) kysymyspatteristoa, jota on käytetty haastattelussa järjestäytyneitä kaupunkiaktiiveja, ja lähdin liikkeelle haastattelijan taustasta ja motivaatiosta liittyä toimintaan.

Tämän jälkeen pilkoin teemoja aineistolle esitettävien kysymysten muotoon. Haastattelujen teemarunko löytyy tutkimukseni lopusta liitteenä (liite1).

4.3 Haastateltavien valinta

Keräsin aineistoni haastatteleamalla yhdeksää entistä Jyväskylän nuorisovaltuuston jäsentä, jotka toimivat nuorisovaltuustossa kausien 2014–2015 tai/ja 2015–2016 aikana. Rajasin tutkimuskohteeksi toimintakaudet 2014–2016 ja tällä aikavälillä mukana olleet henkilöt. Pohdin, että vastikään toiminnassa mukana olleet nuoret kykenisivät vielä muistamaan toimintaa ja sen tapahtumia verrattain hyvin ja halusin saada tutkimuksessa nimenomaan mahdollisimman aidosti toiminnassa olleiden henkilöiden äänen esiin. Samalla katsoin järkeväksi rajata nykyiset nuorisovaltuutetut pois haastateltavien joukosta, sillä siten minun oli mahdollista laatia haastattelun tyylistä yhteneväisempi, ”muistelutyypinen”.

Yhdeksän haastateltavaa on verrattain pieni joukko haastateltavia. Haastateltavien määrästä teemahaastatteluissa ei ole olemassa tarkkaa ohjeistusta; määrä riippuu aina tutkimuksen tarkoituksesta ja tärkeintä on, että haastattelut antavat tarvitseman tiedon (Hirsjärvi &

Hurme, 2000, 58). Kvale (1996, 102) toteaa, että liian pienestä aineistosta ei voi tehdä yleistyksiä ja liian suurta aineistoa ei kykene tulkitsemaan syvällisesti. Eskolan ja Suorannan mukaan (1998, 62) aineiston koko ei välittömästi indikoi laadullisen tutkimuksen onnistuneisuutta: Kyse on enemmänkin aineiston kattavuudesta, joka on laadullisessa tutkimuksessa aina tapauskohtaista. Koska laadullisessa tutkimuksessa on kyse empiirisen ilmiön tutkimisesta, on kyse myös yleisen tiedon tavoittelusta yksityisen sijasta. (Eskola & Suoranta 1998, 60-61.) Silti ei ole olemassa mekaanisia sääntöjä hyvästä ja riittävästä aineiston koosta. Kysymys on aina tapauksesta. (Hirsjärvi & Hurme 2002, 58.)

Oman tutkimuskohteeni perusjoukko, eli 2014-2016 Jyväskylän nuorisovaltuustossa toimineet nuoret (poislukien kaudelle 2016-2017 jatkaneet nuoret), koostui 44 henkilöstä. Mielestäni 9 haastateltavaa tästä joukosta edustaa perusjoukkoa hyvin. Kun tutkimukseni tarkoituksena oli tilastollisten yleistysten sijaan pyrkimys ymmärtää toimintaa syvällisemmin ja tuoda teoreettista näkökulmaa tapahtumiin ja ilmiöihin, tutkimuksen onnistumisen kannalta tärkeimmiksi tekijöiksi nousivat haastattelujen laatu ja syvällisyys. Miten haastateltavat valikoituivat? Avaan taustaa seuraavaksi.

Alkuperäinen suunnitelmani oli haastatella ainoastaan niitä nuoria, jotka ovat toimineet nuorisovaltuustossa molempien kausien ajan. Tällöin haastateltavilla olisi kutakuinkin samoista tapahtumista ja hetkistä kokemukset ja kokemustenn vertailu keskenään olisi helpompaa. Samalla kokemukset toiminnasta olisivat ehkäpä olleet syvempiä ja ymmärrys toiminnasta olisi ollut laajempaa. Tulin kuitenkin siihen tulokseen, että tämä olisi ohjannut tutkimusta sellaiseen suuntaan, jossa joitakin oleellisia näkökulmia olisi saattanut jäädä havaitsematta. Tutkimuksen kannalta on oleellista, että haastateltavat muodostavat sellaisen joukon, jossa tutkittava ilmiö tulee tarkasteltua erilaisista näkökulmista ja että haastateltavien joukko edustaa mahdollisimman hyvin tutkimuksen kohdetta (Eskola & Suoranta 1998, 65-66). Mäkelän (1990, 52) mukaan aineisto tulisi kerätä luokittelemalla ja erottelemalla etukäteen tärkeäksi arvioituja tuotantoehtoja. Tarkoituksena on luoda edellytykset riittävän monipuoliselle aineistolle. Siksi pyrin haastattelemaan kolmea yhden kauden mukana ollutta nuorta, kolmea 2014-2015 ja sitä aikaisemmin toiminnassa mukana ollutta nuorta ja kolme molempina kausina (2014-2015 ja 2015-2016) mukana ollutta nuorta, jotka ovat myös toimineet nuorisovaltuuston hallituksessa. Perustelen valintakriteerejäni toiminnassa mukanaolon keston ja ajankohdan osalta siten, että tutkimani ajanjakson aikana mukana olleista 44:stä nuoresta 28 oli toiminnassa mukana 2 kautta tai pitempään.

Perusjoukkoa oli siis mahdoton rajata tiukasti vuosiin 2014-2016 jättäen ulkopuolelle sellaiset nuoret, jotka ovat olleet mukana 2014 ja aikaisemmin, sillä heitä oli joukosta 12. Otin haastattelijoukkoa valitessa huomioon myös nuorisovaltuuston rakenteen, jossa toimii valtuutettujen keskuudesta äänestämällä valittu 9-henkinen hallitus. Yhdeksän haastateltavan joukkoon valikoitui siten mukaan 4 nuorisovaltuutettua, jotka ovat myös toimineet nuorisovaltuuston hallituksessa.

Haastateltavat erosivat toisistaan myös iältään. Nuorisovaltuuston sääntöjen mukaan nuorisovaltuuston jäsenet voivat olla 13–20-vuotiaita. Kausina 2014–2016 nuorisovaltuustossa oli mukana yhteensä 56 jäsentä, joista toiminnan aloittaessaan 30 oli yläkouluiikäisiä, eli 13-16-vuotiaita ja 26 oli iältään 16-19vuotiaita ja opiskelivat toisen asteen oppilaitoksissa. Tutkimukseen on valikoitunut toiminnan aloittaessa 6 yläkouluiässä ollutta nuorta ja 3 toisella asteella opiskellutta nuorta. Olen myös ottanut sukupuolijakauman huomioon: Nuorisovaltuuston jäsenistö on koko toimintansa aikana ollut tyttöpainotteinen, joka kaudella tyttöjä on ollut keskimäärin 2/3 koko valtuutetuista. Tarkoitukseni oli haastatella kuutta tyttöä ja kolmea poikaa.

Lähetin haastattelukutsun kolmelle eri jakelulistalle sähköpostitse. Ensimmäinen oli kautena 2014–2015 tai 2015–2016 yhden kauden nuorisovaltuustossa toimineet nuoret, toinen 2014-2016 kaksi kautta tai sitä pitempään toimineet nuoret ja kolmas molempina kausina mukana olleet nuoret, jotka ovat myös toimineet nuorisovaltuuston hallituksessa. Haastateltaviksi oli tarkoitus valikoitua jokaiselta sähköpostilistalta kolme ensimmäistä haastatteluun kiinnostunutta osallistujaa siten, että yllä mainitut kriteerit iän, sukupuolen, toiminnassa mukanaolon ja hallitusjäsenyyden mukaan täyttyivät.

Haastateltavien valikoituminen haastatteluihin toteutui suurelta osin mainitsemiini kriteerien mukaisesti, tosin muutamista kriteereistä jouduin joustamaan. Tavoitteenani oli haastatella kolmea poikaa, mutta jouduin hieman poikkeamaan asettamistani otannan kriteereistä, sillä minulla oli vaikeuksia saada poikia haastatteluun. Samoin haasteeksi muodostui yhden kauden mukana olleiden haastattelu. Sain haastatteluun mukaan ainoastaan kaksi poikaa ja yhden entisen nuorisovaltuutetun, joka oli ollut toiminnassa mukana yhden kauden. Syitä miksi näin kävi, voi vain arvuutella. Lähetin haastattelukutsun ensiksi sähköpostilla, sen jälkeen lähestyin eri viestimien (tekstiviesti, messenger ja WhatsApp) kautta. En saanut kieltäviä vastauksia haastattelukutsuihin, ainoastaan he vastasivat, ketkä

suostuivat haastatteluun. Nuorten parissa tehdyn työkokemukseni mukaan on hyvin mahdollista, että nuorilla ovat puhelinnumerot ja sähköpostiosoitteet vaihtuneet, tai sähköpostit hukkuvat roskaposteihin. Toki voi myös pohtia, miksi juuri nämä ainoastaan yhden vuoden mukana olleet olivat haastavia tavoittaa? Onko kiinnostus tai sitoutuminen toimintaan ollut kenties jo aikanaan vähäistä? Ehkä vuoden kokemus toiminnasta koettu liian vähäiseksi, jotta olisi jotakin sanottavaa ja näkemyksiä toimintaan liittyen.

4.4 Haastattelu vuorovaikutuksena

Pohdin paljon etukäteen, miten haastattelutilanteeseen ja haastattelun vastauksiin vaikuttaa se, että haastateltavat ovat minulle tuttuja ja tunnemme juuri nuorisovaltuustotoiminnan kautta. Näin asiassa sekä hyviä että huonoja puolia. Pelkäsin asemani - työntekijän roolin nuorisovaltuustotoiminnan tukena – vaikuttavan haastateltavien vastauksiin niitä rajoittaen tai ohjaten. Pyrkivätkö haastateltavat antamaan kenties todellista näkemystään positiivisempia arvioita toiminnasta? Pyrkivätkö he antamaan sellaisia vastauksia, joita ehkä kuvittelevat minun toivovan? Uskaltavatko he antaa kriittisiä näkemyksiä toiminnasta? Toisaalta luotin siihen, että minulle on muodostunut jo luottamuksellinen suhde kyseessä olevien henkilöiden kanssa ja ehkä pystyn luomaan jopa rennomman, avoimemman ja luottavaisemman ilmapiirin heidän kanssaan kuin ennalta tuntematon haastattelija. Lisäksi työkokemukseni kautta koin, että minun oli helppo laatia kysymyksiä kielellisesti ja käsitteellisesti niin, että tiesin haastateltavien ymmärtävän, mistä on kysymys. Arvioin myös, että haastattelutilannetta oli helppo johdatella ja ymmärtää, mistä haastateltava puhuu, sekä esittää mahdollisia lisäkysymyksiä, kun toiminta on molemmille yhteisesti tuttua.

Hirsjärvi ja Hurme (2000, 72) neuvovat, että haastattelijan ei tulisi haastatella tuttuja. Myös Pöysä (2010, 157) toteaa, että tuttujen haastatteleminen voi olla ongelmallista tuttuuteen liittyvien ”*kyllähän sinä sen jo tiedät*” –oletusten takia. Teemarunko ja haastattelujen kysymykset olivat kuitenkin luonteeltaan sellaisia, joissa ei kysytty molempien jo ennalta tietämiä asioita, vaan pikemminkin henkilön subjektiivisia kokemuksia asioista, joista emme olleet aikaisemmin keskustelleet. Kokemukseni mukaan haastateltavat eivät pidätelleet itseään ja kriittisiä näkökulmia sekä henkilökohtaisia kokemuksia ja tuntemuksia toiminnasta uskallettiin tuoda julki. Tosin haastatteluhetket tuntuivat joissakin yksittäisissä

tilanteissa myös analyttiseltä palautteen annolta toiminnasta, johon ei ehkä ollut ollut mahdollisuutta aikaisemmin, mutta joka selvästi tuntui tärkeältä saada sanottua.

Haastattelut onnistuivat mielestäni odotetulla tavalla. Nuoret olivat kiinnostuneita aiheesta ja vastasivat kysymyksiin lähes poikkeuksetta melko laveasti. Haastattelutilanteissa minut tosin useampaan kertaan yllätti nuorten muistamattomuus konkreettisista tapahtumista. Vaikka toiminnassa mukana olosta oli kulunut esimerkiksi puoli vuotta, usealla oli vaikeuksia muistaa varsinaisia konkreettisia asioita, joita toiminnassa tehtiin. Eräällä haastateltavalla oli esimerkiksi hankalaa muistaa toimintatapoja, kuten sitä kuinka usein nuorisovaltuusto kokoontui, tai missä oli ollut mukana.

H3: ”No, nyt en taas oo ihan varma, et oliko nää kaikki siinä mun aikana vai ennen jo, mutta ainaki on kannanotto tehty johonkin kouluterveydenhuoltojuttuun... mut se saatto olla ennen mua... ja sitte on tehty... mitäs mä oon ollu ite kirjottamassa... voi voi, no, ainaki lautakuntapaikoista on tehty. Sitte on tehty... voi, että ku ei muista ollenkaan, vai onko tehty, kyllä lukiokoulutuksesta on varmasti otettu kantaa. Sitte, öö, mistähän muusta...”

Huomasin muistavani osaa huomattavasti paremmin erilaiset tapahtumat kyseisiltä vuosilta, sekä konkreettiset toimenpiteet, joita nuorisovaltuusto oli tehnyt.

Kvale (1996, 3-4) kuvaa haastattelutilannetta ja sen kulkua osuvasti kahden vertauksen kautta. Ensimmäisessä haastattelu on kuin kaivostyöläisen työtä, jossa haastattelija pyrkii kerros kerrokselta kaivamaan syvemmälle ja saavuttamaan tietoa, joka on syvällä maan uumenissa. Toisessa haastattelija lähtee matkustajana matkalle, jonne haastateltava hänet tarinoissaan vie ja tuo lopulta kotiin. Omissa haastatteluissani seilasinkin välillä hämmentyneenä turistina odottamattomien, yllättävien ja ristiriitaisten tarinoiden keskellä, mutta välillä louhien melko onnistuneesti lohkaraita syvemmältä ja syvemmältä, mikäli pintamateriaali ei ollut tarpeeksi arvokasta. Tutkimuksessani oli kuitenkin oleellista saada sellaista keskustelumateriaalia, jota pystyi Arendtin teorian kautta analysoimaan. Siksi kaikki teemojen sisältämät pienemmätkin näkökulmat oli pyrittävä kaivamaan haastateltavista esiin. Aina en siinä kuitenkaan onnistunut.

Kokemattomuuteni haastattelijana tuli esiin muutamissa kohdissa aineistoa litteroidessa ja lukiessa. Huomasin pidätelleeni itseäni tilanteissa, joissa lisäkysymykset olisivat olleet

paikallaan. Tällöin haastateltavien vastaukset jäivät lyhyiksi ja näkemykset siten pintapuolisiksi. Arkuuteni kysyä lisäkysymyksiä joissakin kohdissa johtui pyrkimyksestäni olla vaikuttamatta ja johdattelematta haastateltavan vastauksia. En myöskään kyennyt aina tarpeeksi nopeasti reagoimaan jatkokysymyksillä haastateltavan vastauksista nouseviin yllättäviin, uusiin näkökulmiin ja tilanne ikään kuin meni ohi. Vasta haastatteluja litteroidessa huomasin, että joissakin vastauksissa olisi ollut ainesta jatkokysymyksille ja mahdollisesti uusia, hedelmällisiä näkökulmia ja keskusteluja olisi avautunut analysointia varten. Kysyin myös kysymyksiä, joihin haastateltava oli jo antanut vastauksia toisaalla, ehkä hieman eri sanoin. Tällainen menettely on Hirsjärven ja Hurmeen (2001, 125) mukaan omiaan laskemaan haastateltavan motivaatiota haastattelutilanteessa.

Eskolan ja Vastamäen (2010, 29) mukaan haastattelupaikalla on tärkeä merkitys haastattelun onnistumisen kannalta. Haastattelupaikka tulisi valita siten, että se on mahdollisimman rauhallinen. Myös Hirsjärvi ja Hurme (2001, 74) korostavat haastattelupaikan rauhallisuutta, sillä teemahaastattelu edellyttää hyvää kontaktia haastateltavaan ja haastateltavan tulisi kokea tila turvalliseksi. Suoritin haastattelut kahta lukuun ottamatta Jyväskylän Veturitalleilla, joka on toiminut vuodesta 2012 Jyväskylän nuorisovaltuuston kokouspaikkana ja oli siten tuttu toimintaympäristö haastatelluille. Varasin haastatteluja varten pienen ryhmätilan, joka mahdollisti nauhoituksen kannalta hyvän kuuluvuuden ja minimoi häiriötekijät. Tila oli rauhallinen, haastateltaville entuudestaan tuttu ja ärsykkeet oli karsittu minimiin: tilassa oli pöytä, neljä tuolia ja suuri ikkuna tuomaan valoa tilaan. Kaksi haastattelua suoritin Skype-puhelun kautta, joissa molemmissa haastattelun osapuolet osallistui keskusteluun kotoa käsin. Kyseiset haastattelut jouduttiin käytännön syistä suorittamaan näin, sillä haastateltavat olivat jo muuttaneet toiselle paikkakunnalle. Mielestäni nämäkin haastattelut onnistuivat hyvin, enkä huomannut litteroidessa videopuheluhaastattelujen eroavan luonteeltaan (jääden esimerkiksi pintapuolisemmiksi) kasvotusten tehdyistä haastatteluista.

4.5 Litterointi

Haastattelut vaihtelivat kestoltaan laajasti. Lyhin haastattelu oli pituudeltaan 32 minuuttia ja pisin 82 minuuttia. Litteroitua materiaalia kertyi yhteensä 154 liuskaa. Litteroin tekstit

Yhteiskuntatieteellisen tietoaarkiston sanatarkan litteroinnin¹² kriteerien mukaan, mutta jätin kirjaamatta tauot ja niiden pituudet. Tutkimukseni kannalta oleellista haastatteluissa oli puheen asiasisältö, mutta sen lisäksi myös sanavalinnat ja ilmaisutapa, joten puheen mahdollisimman tarkka kirjaus välttämättä oikeakielistämistä oli tärkeää. Analyysitapana ei ole kuitenkaan *keskusteluanalyysi*, jolloin tauot ja niiden pituuksien merkitseminen eivät olleet tutkimukseni kannalta merkityksellisiä.

4.6 Aineiston analyysi

Litteroituani haastattelut, luin aineistoa useaan kertaan läpi ja mielessäni pyörivät Ruusuvooren & Nikanderin ja Hyvärisen (2010, 9) mainitsevat, haastattelujen jälkeen usein mieleen nousevat kysymykset ”*Tällaista tältä tulikin? Onko aineisto edes niin hyvää, että siitä saa tutkimusta tehtyä?*” Tutkimusaineistonsa haastatteluun keräävät kohtaavat usein epävarmuutta aineiston käyttökelpoisuudesta. Aineisto ei sellaisenaan kerro tuloksia tai anna vastauksia tutkimusongelmaan, siltä on osattava kysyä oikeat kysymykset. Jotta aineisto kykenisi herättämään lukijassaan uusia ajatuksia ja mielenkiintoisia kysymyksiä, aineistoa pitäisi pystyä lukemaan kokonaisuutena, useaan kertaan ja ajan kanssa. (Hirsjärvi & Hurme 2002, 143.) Aineisto on tärkeää saada hallittavaan ja prosessoitavaan muotoon myös siksi, että analyysi olisi kattava, tieteellinen ja onnistunut, eikä tutkija perusta tulkintojaan satunnaisiin poimintoihin (Mäkelä 1990, 53). En siis voinut vain poimia parhaita paloja ja osuvimpia sanailuja aineistosta työni raportointiin.

Ryhdyin järjestelemään aineistoa jo muodostamani teemarungon pohjalta. Siirsin haastateltavien vastauksia yhteen tiedostoon ja pyrin saamaan jokaisen haastateltavan vastaukset kulloisenkin teeman alle. Merkitsin haastateltavat koodein H1, H2, H3..., jotta vastaajat erottuvat toisistaan. Tämän jälkeen tunnistin, erottelin ja merkitsin jo etukäteen muodostamiani teemoja värikoodein. Samalla huomasin aineistosta nousevan uusia teemoja

¹² **Sanatarkka eli eksakti litterointi:** Litteroidaan yleensä kaikki puhe jättämättä mitään pois. Puhe litteroidaan sanatarkasti puhekieltä noudattaen ja käyttäen yleisimpiä litteraatiomerkkejä. Litteraatioon sisällytetään myös täytesanat (esim. tota, niinku), toistot, keskenjäävät tavut ja yksittäiset äännähdykset. Myös tunteen ilmaukset (esim. nauru, liikuttuminen, tms.) ja erilaiset painotukset kirjataan. Puheen lisäksi kirjataan tauot ja niiden pituudet, sekä mahdolliset haastattelutilannetta häiritsevät ulkoiset tekijät.
→ *Voidaan käyttää silloin, kun halutaan analysoida asiasisällön ohella jossain määrin myös ilmaisua ja keskustelijoiden välistä vuorovaikutusta. Mahdollistaa aineiston monipuolisen jatkokäytön.* <http://www.fsd.uta.fi/aineistonhallinta/fi/kvalitatiivisen-datan-kasittely.html>

joko niin, että samat aihepiirit nousivat lähes jokaisen vastaajan puheessa esiin, tai sitten niin, että esimerkiksi tapa vastata tiettyihin aiheisiin oli samankaltainen.

Seuraavaksi oli aika pohtia aineistolle esitettäviä kysymyksiä. Laadullisessa tutkimuksessa aineistolle tulisi esittää mahdollisimman avoimia, *mitä* ja *miten* kysymyksiä, eikä *kyllä* vai *ei* –muotoisia kysymyksiä. Aineistosta on tarkoitus löytää uusia merkityksiä ja jäsennyksiä, eikä mitata ennalta asetettuja hypoteeseja. (Ruusuvuori ym. 2010, 16) Toisaalta Eskola (2010, 188) toteaa, että perinteisesti aineistojen tehtävä on ollut juuri hypoteesien testaaminen, toki sen lisäksi myös hypoteesien keksiminen, joiden kautta tutkittavalle ilmiölle pyritään löytämään uusia merkityksiä ja jotain aiemmin ei-havaittua. Minulla oli tutkimuskysymyksiä, johon hain aineistoltani vastausta. Mutta sen lisäksi aineisto avasi uusia näkökulmia ja valotti tutkimusilmiötä (nuorisovaltuustotoimintaa) laajemmin. Analyysini ei tyydy pelkästään tutkimaan, mahdollistuuko toiminnan poliittisuus vai ei, vaan pyrkii avaamaan toiminnan piirteitä ja sille annettuja merkityksiä laajemmin.

Oman tutkimukseni kohdalla aineistolle esitettävien kysymysten laatiminen ja teemojen uudelleen hahmottelu/tarkentaminen tarkoitti paluuta Arendtin poliittisen toiminnan teorian pariin. Päätin luokitella aineistoani kahden näkökulman, eli *poliittista toimintaa mahdollistavien tekijöiden* ja *poliittista toimintaa rajoittavien tekijöiden* mukaan. Tutkin siis jokaista teemaa näistä kahdesta näkökulmasta. Lopullisiksi teemoiksi muodostuivat neljä kattoteemaa: *tausta ja intressi vaikuttamiseen, nuorisovaltuusto poliittisena areenana, nuorisovaltuusto poliittisena instituutiona* sekä *käsitykset toiminnan merkityksestä ja sen poliittisuudesta*.

Hahmottelin aineistolle esitettäviä kysymyksiä jokaisen teeman osalta erikseen. *Tausta ja oma motivaatio vaikuttamiseen* tuo esille haastateltavien lähtökohtia toimintaan tullessa. Millaiseen toimintaan nuoret ovat mukaan tullessaan ajatelleet lähteneensä? Millainen merkitys haastateltavien intentioilla on toiminnan poliittisuuden kannalta? *Nuorisovaltuusto poliittisena areenana* käsittelee toiminnan vuorovaikutusta selvittäen millaiset toimintatavat ovat olleet toiminnalle ominaisia, millainen oli toiminnan keskustelukulttuuri, kuinka vapaasti omia mielipiteitä on voinut esittää ja kuinka tasa-arvoista toiminta on haastateltavien mukaan ollut. *Nuorisovaltuusto poliittisena instituutiona* pyrkii hahmottamaan, millainen toimija nuorisovaltuusto on osana kuntakenttää, kuinka paljon

sillä on vaikutusvaltaa kunnallisessa päätöksenteossa, kuinka itsenäinen toimija se on/rajoittaako sen toimintaa jokin.

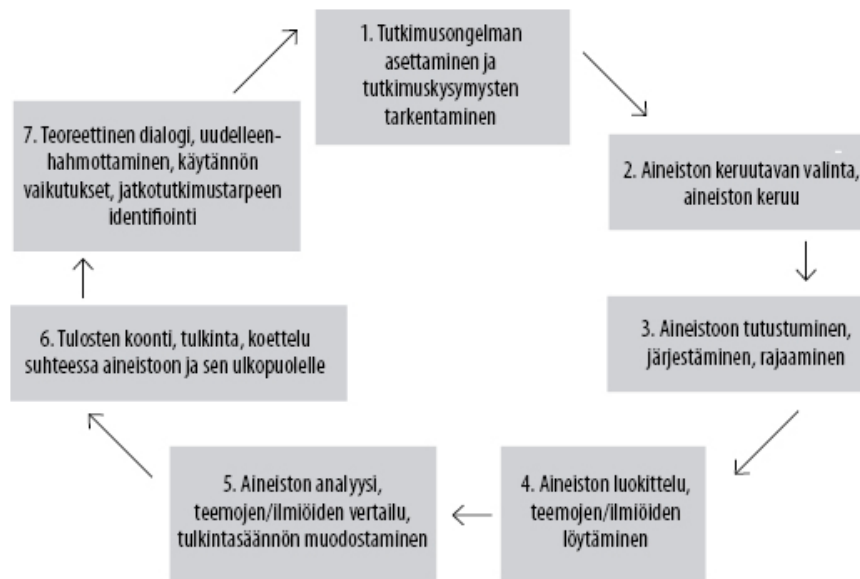
Samaa aineistoa voi analysoida monella eri tapaa ja kerättyä aineistoa ei koskaan voi analysoida kaiken kattavasti, tai ”loppuun”, jolloin kaikki mahdollinen aineistosta olisi sanottu. (Ruusuvuori ym. 2010, 29) Tutkija tekee monia valintoja aineiston analyysin suhteen esimerkiksi rajaamalla aineistoa, valitsemalla tutkimuskulmat ja analyysin menetelmät. Tutkija harjoittaa kvalitatiivisessa analyysissä myös aina merkitysten tulkintaa ja pyrkii tällöin löytämään aineistosta piirteitä, jotka eivät löydy suoraan haastateltavien sitaateista. Tällöin tulkinta on aina jollain tasolla spekulatiivista. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 137)

Ruusuvuori ym. (2010, 7) toteavat, että haastattelujen analysointiin ei ole aiemmin juuri ollut tutkimuskirjallisuutta tukemaan aineiston analyysivaihetta ja pyrkivät korjaamaan tilannetta teoksellaan *Haastattelun analyysi*. Oman tutkimukseni osalta olin silti ajoittain hukassa analyysin suhteen, sillä oli hankala löytää työtäni tukevaa kirjallisuutta analyysivaiheeseen, jossa teemahaastatteluun kerättyä aineistoa pyritään tulkitsemaan ja analysoimaan melko tiukasti teoreettisen viitekehyksen kautta. Omassa analyysissäni oli kyse siitä, löytyykö aineistosta niitä elementtejä, joita Arendt on teoriassaan poliittiselle toiminnalle esittänyt.

Haastatteluaineistoa voi lähestyä monella eri tapaa, eikä ole olemassa yhtä yleispätevää tietä, jota edetä aineiston luennasta analyysin tekoon. Kyse on aina tutkijan valitsemasta näkökulmasta sekä tutkimusongelman johdattelemasta lähestymistavasta aineistoon. (Ruusuvuori ym. 2010, 11.) Hirsjärvi ja Hurme (2001, 144) kuvaavat haastatteluaineiston analyysin prosessia spiraalin muodossa, jossa vaiheita ovat aineiston kuvaus, koodaus eli luokittelu, yhteyksien löytäminen ja lopulta raportointi. Spiraali, jossa vaiheet yhdistyvät toisiinsa ja etenevät limittäin, kuvaa oman tutkimukseni etenemisprosessia paremmin kuin lineaarinen jana, jossa yhdestä vaiheesta edetään systemaattisesti toiseen, kun edellinen on valmis.

Myös Ruusuvuori ym. (2010, 12) toteavat, että aineiston analysoinnin vaiheet ovat osittain päällekkäisiä, mutta kaikkia vaiheita tarvitaan.

Kuvio 1. Analyysin vaiheet.

Aineistoni analyysi eteni suurelta osin Ruusuvuoren ym. (2015, 12) kuvion 1. kuvaamalla tavalla. Rajasin aineistostani pois lyhyen osion, jossa haastateltavat kertovat mekaanisesti toiminnan eri osioista – kuten missä kokoukset pidettiin, kuinka usein ja montako jäsentä oli esimerkiksi hallituksessa - ja menettelytavoista, jotka itsessään olivat myös minun tiedossa olevia asioita. Tässä osiossa ei esiintynyt nuorten omia kokemuksia tai arvioita toiminnasta vaan se toimi pikemminkin haastattelun alussa keskustelun virittäjänä.

Eskola (2010, 194) erottelee kaksi eri konkreettista tapaa rakentaa aineiston analyysi: Tutkija voi edetä analyysissään horisontaalisesti haastateltava kerrallaan, tai sitten vertikaalisesti teema kerrallaan. Lähdin rakentamaan analyysiäni teema kerrallaan ja aloitin minua eniten kiinnostavasta teemasta. Arvotin vastauksia Eskolan (2010, 194) mallin mukaan vastausten antoisuuden mukaan seuraavasti: +++ erittäin antoisa, ++ antoisa, + antaa jotain, - ei kerro mitään ja lähdin liikkeelle antoisimmista vastauksista, jotka loivat ytimen ja joiden ympärille muut vastaukset toivat ”lihaa luiden ympärille”.

Tutkimukseni pyrkii selvittämään, missä määrin poliittinen toiminta on mahdollista nuorisovaltuustotoiminnassa. Siksi haastattelujen analyysin kohdalla oli tärkeää keskittyä ensinnäkin ilmiöiden kuvaustapojen yleisyyteen, mutta tuoda myös kuvauksien kirjo ja teorian kannalta oleelliset ja kiinnostavat poikkeamatkin esille. Etenin analyysissäni

useimmiten niin, että ensin laadin yleisen kuvauksen ilmiöstä, mikäli se oli mahdollista ja sen jälkeen kiinnitin huomiota poikkeuksiin. (Eskola, 2010, 202) Vakuuttavuuden lisäämiseksi olen ilmiöiden yleisyyttä kuvatessani myös pyrkinyt ilmaisemaan lukumäärin, kuinka yleisesti ko. kuvaustapa ilmiöstä on aineistossa esiintynyt. Aina yleisyyden kuvaus ei kuitenkaan onnistunut, eikä se ollut järkevääkään, sillä merkittäviä yhtäläisyyksiä vastausten kesken ei löytynyt. Tällöin olikin hedelmällisempää tuoda esille kuvausten kirjo. Kyseessä on kuitenkin laadullinen tutkimus ja otanta on verrattain pieni, joten kiinnostavampaa ja tutkimuksen onnistumisen kannalta oleellisempaa oli keskittyä löytämään ilmiöiden eri ulottuvuuksia, toisin sanoen tuoda esille ”*millä kaikilla tavoilla ilmiötä aineistossa kuvataan*” (Eskola 2010, 200).

Tässä kappaleessa olen kuvannut mahdollisimman tarkasti tutkimukseni eri vaiheita ja sen etenemistä. Seuraavaksi esittelen pähkinänkuoressa Jyväskylän nuorisovaltuuston toimintaa sen perustamisvaiheista lähtien, jotta lukijan olisi helpompi ymmärtää, millaisesta toiminnasta on kyse. Sen jälkeen (kappaleessa kuusi), esittelen aineistoni analyysin, jossa pyrin analysoimaan nuorisovaltuustotoiminnan mahdollista poliittisuutta peilaten haastateltavien näkemyksiä Arendtin ajatteluun poliittisesta toiminnasta.

Jyväskylän nuorisovaltuusto (nuva) perustettiin kaupunginvaltuuston päätöksellä 11.5.2009 (Mäntylä 2017, 124). Ennen vuonna 2009 tapahtunutta Jyväskylän kaupungin, Korpilahden ja maalaiskunnan kuntaliitosta jokainen kunta oli toteuttanut nuorten vaikuttamistoimintaa omalla tavallaan. Jyväskylässä toimi Nuorten Foorumi ja maalaiskunnassa alueelliset Nuorten Ääni -ryhmät (Räty 2017, 121). Nuorten Ääni -toimintaa perustamassa ollut Anu Gretschel perustelee nuorten osallisuus- ja vaikuttamistoiminnan tarpeellisuutta muun muassa siten, että yhteiskunta ja sen organisaatiot sellaisenaan eivät ole osallistavia (Gretschel 2017, 121). 1990-luvulla erilaisia kuntalaisten osallisuusprojekteja käynnistettäessä herättiin ymmärtämään, että kunnan palvelut ja toiminta koskettavat yhtä lailla myös nuoria (Kolu 2017, 118).

Uusi toimintamalli, eli nuorisovaltuusto, luotiin yhdessä jo aiemmissa nuorten vaikuttajaryhmissä mukana olleiden nuorten, kunnan työntekijöiden ja päättäjien kanssa. Esityksen nuorisovaltuuston perustamisesta teki Nuorten Foorumin ja Nuorten Äänen nuorista koottu väliaikainen nuorisovaltuusto. (Mäntylä 2017, 124.) Jyväskylän nuorisovaltuuston perustamista opinnäytetyönään tutkineen Myllerin (2009, 21) mukaan perusteet ja vaatimukset toiminnan luomiselle nousivat silloisesta, vuonna 2006 voimaan tulleesta nuorisolaista sekä hallituksen Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämissuunnitelman (2007-2011) tavoitteesta, että jokaisessa kunnassa on vuoden 2010 loppuun mennessä perustettuna lasten ja nuorten vaikuttamis- ja kuulemisjärjestelmä toteuttamaan nuorisolain henkeä. Uuden toimintamallin tavoitteena oli mahdollistaa 13-20-vuotiaiden nuorten osallistuminen suunnitteluun ja päätöksentekoon nuoria koskevissa asioissa. Nuorisovaltuuston tehtävä oli edustaa kaikkia Jyväskylän nuoria, ajaa heidän asioitaan ja jakaa vuosittain hankerahaa nuorten omille projekteille. (Räty 2017, 122.) Jyväskylän nuorisovaltuuston nettisivuilla toimintaa kuvataan nykyisin seuraavasti:

“Jyväskylän nuorisovaltuusto on 13–20–vuotiaiden jyväskyläläisten nuorten vaikuttamiskanava, joka edustaa kaikkia Jyväskylän nuoria. Nuva pyrkii parantamaan nuorten osallisuutta ja kehittämään nuorten vaikuttamismahdollisuuksia. Nuorisovaltuuston toiminta on puoluepoliittisesti ja uskonnollisesti sitoutumatonta vaikuttamistoimintaa. Nuorisovaltuustossa on yhteensä 45 edustuspaikkaa. Edustajat valitaan Jyväskylän yläkouluilta,

nuorisotiloilta, toisen asteen oppilaitoksilta ja vapailta paikoilta (5).”
(Jyväskylän nuorisovaltuusto 2017)

Nykyiseen toimintamalliin, valintamenettelyyn ja koulu- sekä nuorisotilakohtaiseen edustusmalliin päädyttiin yhteistuumin nuorten, päättäjien ja virkamiesten kesken. Tosin myös koko kaupungin kattavat vaalit saivat kannatusta nuorisovaltuustoa perustettaessa. (Räty 2017, 122.) Kyseiseen toimintamalliin päädyttiin, koska haluttiin taata melko tasapuolinen alueellinen edustus nuorisovaltuustossa ja että edustajilla on jokin taustayhteisö, jonka kanssa keskustella (Siurala 2009). Näin suunnittelutyötä kuvaa nuorisovaltuuston ensimmäinen puheenjohtaja:

”Olen erittäin kiitollinen, että nuorisopalveluissa annettiin tämä nuorisovaltuuston valmistelutyö lähestulkoon kokonaan nuorten tehtäväksi. Muistan lukuisia iltamyöhään venyviä kokouksia sekä muutamat viikonlopun kestävät työpajat, joissa noin kymmenen hengen nuorisoporukalla väsättiinkasaan mm. nuorisovaltuuston sääntöjä, strategiaa, visiota, tarkoitusta - toki aloittaen nuorisovaltuustojen valintamenetelmistä ja tietenkin ylipäättänsä siitä, millä nimellä vaikuttajaelintä oikein kutsutaan (Viivi Setälä, pj 2009–2011).”
(Mäntylä 2017, 124)

Toiminnan järjestämisestä (työntekijäresurssi, toiminnan rahoitus, kokoustilat) vastaa Jyväskylän kaupungin nuorisopalvelut (Mäntylä 2017, 124). Nuoret ovat toiminnan alusta asti pitäneet tärkeänä toiminnan virallista luonnetta ja toiminnasta on haluttu luoda monilta toimintatavoiltaan kaupunginvaltuuston kaltainen toimija (Mäntylä 2017, 124). Vuonna 2013 nuorisovaltuusto siirtyi nuorten esityksestä virallisesti kaupunginhallituksen alaiseksi toimikunnaksi, vastaavaan asemaan vammaisneuvoston ja vanhusneuvoston kanssa. (Jyväskylän kaupungin hallintosääntö 2016, em. 2017, 124). Nuorten tavoitteena oli tiivistää yhteistyötä virkamiesten ja päättäjien kanssa. Samalla nuorisovaltuustolla oli halu osoittaa, että sitä kiinnostaa kaupungin toiminta kokonaisvaltaisemmin, eivätkä lausunnot ja vaikuttaminen pelkästään nuoriso- ja opetuspuolen asioihin riitä. (em. 2017, 124.)

Nettisivuilta löytyvät toiminnan säännöt avaavat toimintaa lisää: Nuorisovaltuuston toimintakausi on yksi vuosi ja uusi valtuusto valitaan vuosittain syys-lokakuun vaihteessa. Jokainen yläkoulu, toisen asteen oppilaitos ja nuorisotila valitsevat oman edustajansa nuorisovaltuustoon. Valinnassa kouluja ja nuorisotiloja on kannustettu demokraattiseen valintamenettelyyn. Toiminnasta on toivottu tiedotettavan kaikille oppilaille sekä

järjestämään koko koulun kattavat vaalit. (Jyväskylän nuorisovaltuusto 2017, säännöt.) Valintamenettely on toiminnan alusta asti ollut tapauskohtaista; esimerkiksi joissakin kouluissa järjestetään vaalit, joissakin valinta tehdään oppilaskunnan hallituksen keskuudesta ja joskus jäseneksi on päässyt ilmoittamalla oppilaskunnan ohjaavalle opettajalle haluavansa edustajaksi nuorisovaltuustoon (Myller 2009, 29).

Nuorisovaltuusto on itse laatinut toimintansa säännöt. Säännöt tarkistetaan vuosittain ja niihin tehdään tarpeen tullen muutoksia nuorisovaltuutettujen toimesta. Säännöissä kuvataan nuorisovaltuuston tehtäviksi *“parantaa nuorten osallisuus- ja vaikuttamismahdollisuuksia, huolehtia, että nuoria kuullaan heitä koskevissa asioissa ja toimia sanansaattajana nuorten ja päättäjien välillä. Tämän lisäksi se “järjestää keskustelutilaisuuksia ja koulutuksia, ottaa kantaa, tekee esityksiä, lausuntoja ja ehdotuksia nuoria koskevissa asioissa”*. Sen lisäksi se päättää ja jakaa vuosittain nuorten hankkeisiin suunnattua hankerahaa. (Jyväskylän nuorisovaltuusto 2017, säännöt).

Nuorisovaltuuston toimintakertomuksista selviää hyvin, mitä kaikkea on jokaisen toimintakauden aikana tapahtunut ja saatu aikaan. Toiminta alkaa vuosittain perehdytysviikonlopusta, jossa uudet nuorisovaltuutetut tutustuvat ensimmäistä kertaa toisiinsa, perehtyvät toimintaan ja kaupunkiorganisaatioon, sekä päättävät äänestämällä tulevan kauden kärkihankkeet, eli tärkeimmät asiat, joihin nuorisovaltuusto haluaa vaikuttaa. Kärkihankkeita valitaan tulevalle kaudelle 5-6 hanketta ja ideoita niihin on kerätty etukäteen myös koulujen oppilailta. Esimerkiksi kauden 2015-2016 kärkihankkeet olivat *reagointi turvapaikanhakijatilanteeseen, puuttuminen ilki-valtaan, lisää lautakuntapaikkoja nuorisovaltuustolle, nuva-sovelluksen kehittäminen, kouluterveydenhuollon parantaminen ja bussiliikenteen kehittäminen*. Sen lisäksi kaudella 2015-2016 tärkeäksi tavoitteeksi nousi myös kaupungin kesätyöllistämisen kehittäminen, josta laadittiin kuntalaisaloite. (Jyväskylän nuorisovaltuusto 2017, toimintakertomus 2015-2016.) Ajankohtaisiin asioihin tartutaan ja lähdetään työstämään eteenpäin, mikäli siihen koetaan tarvetta.

Nuorisovaltuutetut saavat itse valita, mitä hanketta/hankkeita haluavat itse olla työstämässä ja mihin haluavat olla vaikuttamassa. Hankkeiden ympärille muodostetaan nuorisovaltuuston työryhmät.

Nuorisovaltuusto kokoontuu koko valtuuston kokouksiin joka kolmas viikko tiistai-iltapäivisin Jyväskylän Veturitalleilla (Jyväskylän nuorisovaltuusto 2017, Mitä nuva tekee?). Valtuuston kokouksia edeltää hallituksen kokous, joka järjestetään tiistaisin aina viikkoa ennen varsinaista nuorisovaltuuston kokousta. Hallituksen tärkeimpänä tehtävänä on valmistella esityslista tulevaan nuvan kokoukseen. (Jyväskylän nuorisovaltuusto 2017, säännöt.) Myös nuorisovaltuuston työryhmät kokoontuvat viikoittain tiistaisin nuorisovaltuuston kokouksen jälkeisenä tiistaina. Kaikki kokoukset noudattavat siis kolmen viikon sykliä. (Jyväskylän nuorisovaltuusto 2016, toimintakertomus 2015-2016.) Nuorisovaltuusto on itse päätenyt nykyiseen toimintamalliin erilaisten kokeilujen ja toimintamallien jälkeen. Nuorisovaltuuston kokouksissa on mukana Jyväskylän nuorisopalvelujen työntekijä, osallisuuskasvatuksen koordinaattori, jonka tehtävä on nuorisovaltuuston sääntöjen mukaan olla toiminnan tukena ja apuna. Tehtävä on kannustaa, neuvoa ja vastata toiminnan rahaliikenteestä, mutta ei osallistua päätöksentekoon. (Jyväskylän nuorisovaltuusto 2017, säännöt.)

Nuorisovaltuuston toiminta koostuu varsinaisista koko valtuuston kokouksista, sitä edeltävistä hallituksen kokouksista (jossa valmistellaan valtuustokokouksen esityslista) ja työryhmien kokouksista. Nuorisovaltuuston työryhmät muodostetaan kauden alussa valittujen kärkihankkeiden ympärille ja sen lisäksi niiden ajankohtaisten asioiden edistämiseksi, joihin nuorisovaltuusto haluaa vaikuttaa. Nuorisovaltuutetut saavat itse valita, mihin työryhmään/ -ryhmiin haluavat osallistua, eli mitä asiaa tai asioita haluavat lähteä edistämään. (Jyväskylän nuorisovaltuusto 2017, säännöt.)

Jokaisen kauden ensimmäisessä kokouksessa nuorisovaltuusto järjestäytyy, eli äänestää keskuudestaan edustajat luottamustehtäviin. Nuorisovaltuuston hallitukseen valitaan puheenjohtaja, varapuheenjohtaja, tiedottaja, sihteeri, varasihteeri, imagovastaava, kaksi kokousvastaavaa ja edustajavastaava. Sen lisäksi esimerkiksi lautakuntiin valitaan edustajat ja varaedustajat. (Jyväskylän nuorisovaltuusto 2017, säännöt.)

Nuorisovaltuuston esityslistoja ja pöytäkirjoja tutkiessa käy selväksi, millaisia asioita kokouksissa käsitellään. Esityslistan vakiokohtina ovat ilmoitusasiat, joissa on usein tuotu esille tulevia tärkeitä tapahtumia tai tilaisuuksia, joihin toivotaan nuorisovaltuuston edustusta. Vakiokohtia ovat myös lautakuntien ja työryhmien kuulumiset. Pöytäkirjoista selviää, että lautakuntien kuulumisissa nuvan eri lautakuntien edustajat tuovat esille

edellisten lautakuntien kokousten asioita, joita on käsitelty ja nuorisovaltuusto keskustelee niistä ja mikäli tarvetta on, päättää tarvittavista toimenpiteistä. Työryhmien kuulumisissa jokainen työryhmä kertoo, missä eri kärkihankkeiden tai projektien kanssa mennään. Jos esimerkiksi työryhmä on ollut laatimassa lausuntoa tai kannanottoa johonkin asiaan, lopullinen versio tuodaan nuorisovaltuuston käsittelyyn ja se muotoillaan yhdessä loppuun sellaiseksi, että jokaisella on ollut mahdollisuus lopputulokseen vaikuttaa ja se voidaan yhdessä hyväksyä ja julkaista. Tämän lisäksi kokouksissa on käsitelty asioita, jotka on otettu käsittelyyn esimerkiksi nuorisovaltuustolle tulleen yhteydenoton myötä tai mikäli on huomattu, että kaupungissa on meneillään jotakin sellaista, johon nuorisovaltuusto haluaisi tarttua. Nuorisovaltuuston kokouksissa on myös vuosittain vierailut virkamiehiä esittelemässä meneillään olevia hankkeita. (Jyväskylän nuorisovaltuusto 2017, esityslistat ja pöytäkirjat.)

Jyväskylän nuorisovaltuustolla on muutamia perinteisiä, vuosittain toistuvia tapahtumia. Yksi niistä on hankerahan jako: Nuorisovaltuusto jakaa vuosittain hankerahaa (vuonna 2017 17 000 €) nuorten itse ideoimille ja toteuttamille hankkeille (Jyväskylän nuorisovaltuusto 2017, hankeraha). Nuorisovaltuusto järjestää noin kuukauden mittaisen avoimen haun 13-20-vuotiaiden nuorten itse suunnitteleuille projekteille. Hakemukset lähetetään ensiksi nuorisovaltuuston hallituksen käsiteltäväksi, jonka esityksen pohjalta nuorisovaltuusto äänestää ja päättää hankkeille jaettavista summista nuorisovaltuuston vuosittaisessa kevään Huippukokouksessa. Kokouksessa ovat läsnä myös hakijatahot, jotka kokouksen aluksi esittelevät hankkeensa ja vastaavat hanketta koskeviin kysymyksiin. (Jyväskylän nuorisovaltuusto 2017, hankeraha.) Haastatteluissa hankerahan jako nostettiin useasti esille esimerkkinä, jossa nuoret ovat kokeneet voivansa vaikuttaa ja jossa heillä on ollut valtaa. Kokemukset vallasta perustuivat nuorisovaltuustolle annettuun valtaan päättää hankkeille jaettavista rahasummista.

Jyväskylän nuorisovaltuusto on toimintansa alusta asti halunnut lisätä vuoropuhelua ja nuorten vaikuttamisen paikkoja kaupungin hallinnossa ja päätöksentekoaikavälissä. Nuorisovaltuuston mahdollisimman kattava edustus kaupungin eri lautakunnissa on ollut perustamisvaiheesta lähtien tärkeä tavoite. (Räty 2017, 121.) Vuoden 2012 loppuun asti nuorisovaltuustolla oli puhe- ja läsnäolo-oikeudellinen edustus kaupungin kulttuuri- ja liikuntalautakunnassa. Jyväskylän kaupungin organisaatio uudistui vuonna 2013 ja uudessa luottamuselinorganisaatiossa ei ollut määritelty nuorisovaltuuston edustusta lautakuntien

osalta. Siitä lähtien kattava edustus Jyväskylän lautakunnissa on ollut yksi nuorisovaltuuston tärkeimpiä konkreettisia tavoitteita. (Mäntylä 2017, 214; Jyväskylän nuorisovaltuusto, toimintakertomukset.) Nuorisovaltuusto on vuosien varrella laatinut useita aloitteita ja kannanottoja lisätäkseen edustustaan eri lautakunnissa (Jyväskylän nuorisovaltuusto 2017, Lausunnot, kannanotot ja mielipidekirjoitukset). Ovet eivät ole aina saman tien lautakuntiin auenneet. Esimerkiksi sivistyslautakunta ja perusturvalautakunta äänestivät ensin nuorisovaltuuston pysyvää läsnä- ja puheolo-oikeudellista edustusta vastaan. Nuorisovaltuusto kuitenkin jatkoi taisteluaan edustuspaikoista ja laati uudet aloitteet laajoine perusteluineen. Tällä hetkellä nuorisovaltuustolla on pysyvä läsnä- ja puheolo-oikeudellinen edustus sivistyslautakunnassa, perusturvalautakunnassa, kulttuuri- ja liikuntalautakunnassa sekä kaupunkirakennelautakunnassa. Lautakuntaedustus vaikuttaa haastateltavien mukaan olevan merkitykseltään sekä symbolinen, mutta myös todellinen kanava vaikuttaa. Merkitystä kuvaa eräs haastateltava seuraavasti

H5: (---) kyllä se niinku tunnustaa sitä nuorisovaltuuston asemaa siellä kaupungin organisaatiossa. Se, että sitä arvostetaan sitä nuorisovaltuustotoimintaa ja sillä on joku jalusta siellä kaupungissa ja otetaan niihin lautakuntiin mukaan, koska jos niille ei anneta mitään niinku mahdollisuutta edustaa itseään missään tai tuoda mitään kautta sitä toimintaa ja mielipiteitä esiin, niin sitte se tuntuu enemmän siltä kerhoilulta.”

Nuorisovaltuuston entinen puheenjohtaja ja vuosina 2013-2017 sivistyslautakunnassa toiminut varavaltuutettu kuvaa taas nuorten mielipiteiden ja kokemuksen tuomaa merkitystä erityisesti heitä koskevassa päätöksenteossa:

“Asiantuntijuus esimerkiksi koulun arjesta olisi ollut ihan toivottavaa mm. sivistyslautakunnassa. On vähän hämmentävää, että siellä päätöksiä perusteltiin (ja edelleen) omilla koulukokemuksilla jostain 70-luvulta”. (Santeri Lohi, sivistyslautakunnan jäsen 2013-2017, nuorisovaltuutettu 2009-2012, 12.1.2017)

Nuorisovaltuusto on toimintansa aikana tehnyt yhteensä 5 aloitetta ja laatinut sen lisäksi kymmeniä lausuntoja, kannanottoja ja mielipidekirjoituksia liittyen jyväskyläläisten nuorten elämään (Jyväskylän nuorisovaltuusto 2017, Lausunnot, kannanotot ja mielipidekirjoitukset).

Nuorisovaltuustotoiminta vastaa osaltaan Suomen lainsäädännön kunnille asettamiin velvollisuuksiin lasten ja nuorten kuulemisesta ja osallistumisesta. Kuten olen aiemmin

tuonut esille, uudistunut kuntalaki ja 26 § velvoittaa kuntia järjestämään nuorisovaltuustotoimintaa tai vastaavaa nuorten vaikuttajaryhmän toimintaa ja toiminta on täytynyt perustaa ja aloittaa viimeistään 1.6.2017 alkaen. Laissa ei määritellä tarkemmin, miten nuorisovaltuusto kunnassa tulisi muodostaa. Termi valtuusto viittaa kuitenkin virallisempaan toimijaan, jonka katsotaan edustavan kunnan nuorten joukkoa. Uudessa lakipykälässä nuorisovaltuuston toimikenttä määritellään laajaksi niin toimintavaiheiden kuin alojen/aiheiden suhteen. Lain mukaan nuorisovaltuustoilla tulee olla mahdollisuus osallistua kunnassa meneillään olevien asioiden kaikkiin vaiheisiin; suunnitteluun, valmisteluun, toteuttamiseen ja seurantaan. Toimintakenttä kattaa kaiken kunnan toiminnan. (Kuntalaki 410/2015.) Sen sijaan osallistumisen ja vaikuttamisen toimintatapoja laki ei määrittele.

6 NUORISOVALTUUSTOTOIMINNAN MAHDOLLISUUDET POLIITTISENA TOIMINTANA

Tässä kappaleessa analysoin haastateltavien näkemyksiä nuorisovaltuuston toiminnasta ja tulkitsen vastauksia Hannah Arendtin poliittisen ajattelun näkökulmasta. Alaluvut noudattavat niitä haastattelujen teemoja, joista nuorisovaltuustotoiminnan mahdollinen poliittisuus on tulkittavissa.

6.1 Nuorisovaltuusto poliittisena instituutiona

6.1.1 Motivaatio ja kiinnostus toimintaan

Lähdin liikkeelle haastatteluissa selvittämällä nuorten kiinnostusta lähteä mukaan nuorisovaltuustotoimintaan. Mikä on motivoinut haastattelemiani nuoria liittymään nuorisovaltuustoon? Arendtin ajattelu poliittisesta toiminnasta etenkin *Vita Activassa* (2002) ei ole keskittynyt käsittelemään toiminnan taustalla olevaa motivaatiota ollakseen poliittista, vaan itse toimintaa ja sen elementtejä. Sen sijaan erityisesti *On Revolutionissa* (1963) Arendt nostaa vallankumouksia ja eri poliittisia järjestelmiä analysoidessaan niitä tärkeitä tekijöitä esille, jotka saavat ihmiset hakeutumaan poliittisen toiminnan äärelle. Toisaalta kyse on ihmisen luontaisesta halusta päästä toimimaan vapaasti, joka siis Arendtin mukaan on mahdollista vain poliittisessa toiminnassa, vuorovaikutuksessa toisten ihmisten kanssa (Arendt 1963, 279). Ihminen on siis Arendtin mukaan syntyjään aloitteellinen ja siten taipuvainen toimintaan (Arendt 2002, 179). Esimerkiksi Antiikin Kreikan poliiksen toimintaa käsitellessään Arendt kuvaa polista tavoiteltuna alueena, jossa ihminen saattoi olla vapaa elämän välttämättömyyksistä, eli tuoda esille oman yksilöllisyytensä puhein ja teoin (Arendt 2002, 199). Toisaalta kyse on myös joidenkin ihmisten halusta ottaa vastuuta koko yhteiskunnan ja maailman tilasta ja kyvystä huolehtia ”kokonaisuudesta”, sen sijaan että tähtäimessä olisi omien etujen ajaminen tai oman varallisuuden kasvattaminen. (Arendt 1963, 279) Poliittinen toiminta on siis seurausta suuremman kokonaisuuden huolehtimisesta ja saa voimansa siitä vallasta, joka nousee ihmisten sille antamasta tuesta. (Arendt 2002, 16-17, 202-204, Arendt 1963, 179)

Haastateltavien kohdalla kiinnostus lähteä mukaan on ollut kovin yhdenmukainen. Toimintaa on esitelty koulussa ja sen jälkeen on herännyt yleinen kiinnostus lähteä mukaan. Toiminta on kuulostanut mielenkiintoiselta, joku aiemmin mukana ollut on kertonut toiminnasta ja suositellut sitä ja yli puolet vastaajista oli toiminut aiemmin koulunsa oppilaskunnan hallituksessa, jolloin kokemusta hieman vastaavanlaisesta toiminnasta oli jo saatu. Vastaajat kuvailivat aluksi melko varovaisesti, että *“mua niinku kiinnosti päästä mukaan ja kiinnosti vaikuttaa asioihin”*, *“poliittiset asiat on aina kiinnostanu”*, *”oltiin silleen kiinnostuneita yhteiskunnallisista asioista”*, *“se oli ihan kiinnostavan olosta toimintaa”*, *“no, sillon ärsytti jotku asiat kaupungin suhteen”* tai että *“halusin päästä kokeileen, millasta tää on”*. Kyse on siis ollut halusta päästä mukaan toimintaan, jossa pääsee itse vaikuttamaan.

On kuvaavaa, että jokainen haastateltava kertoo ensiksi varsin konkreettisesti tilanteen, jossa toiminnasta on kerrottu ja miten sitten on lopulta tullut valituksi sen sijaan, että tuotaisiin esille taustalla olevaa motivaatiota, miksi on haluttu lähteä mukaan nuorisovaltuustoon. Osittain tätä voi selittää se, että haastateltavien mukaan toiminnasta ei oltu etukäteen tiedetty juuri mitään. Informaatio on ollut opettajalta välittyneen tiedon varassa tai tietoa on etsitty nuorisovaltuuston nettisivuilta. Myös entiset nuorisovaltuutetut ovat kertoneet toiminnasta jotakin. Silti tiedot toiminnasta etukäteen ovat olleet vähäisiä, eikä taustalla ole ollut jotakin epäkohtaa, jota olisi nuorisovaltuuston kautta lähdetty ajamaan. Haastatteluissa ei myöskään noussut esille, että toimintaan olisi lähdetty erityisesti edistämään juuri nuorten asioita laajemmin tai puuttumaan joihinkin arjessa kohdattuihin epäkohtiin. Osan kohdalla kiinnostus on kuitenkin liittynyt julkisten asioiden tai yhteisen hyvän hoitoon, joka Arendtin mukaan toimii poliittisen toiminnan yhtenä motiivina. Tosin haastateltavat nostivat esiin myös hankaluuden muistaa, mikä aikanaan on toiminut motivaation lähteenä tai mitä toiminnasta on etukäteen tiennyt ja muistikuvat mukaan lähdöstä jäivät melko yleiselle tasolle.

Haastateltavista neljällä ei ollut ollut toiminnalle minkäänlaisia ennako-odotuksia. Haastateltavista seitsemällä ei ollut myöskään toimintaan mukaan tullessaan mielessä mitään tiettyä asiaa, jota he tulivat nuorisovaltuuston kautta ajamaan. Taustalla on ollut kuitenkin selvästi halu päästä vaikuttamaan: Viisi haastateltavaa oli odottanut, että pääsee jollain tasolla vaikuttamaan asioihin. Yksi haastateltavista oli ajatellut, että täytyy etukäteen tietää politiikasta ja päätöksentekoprosessista todella paljon, jotta voi lähteä mukaan.

Toiminta oli myös yllättänyt muutaman haastateltavan. Eräs oli odottanut, että *”...siit tulee tylsää, ja pelkästään sellasta jargonii, poliittisia kokouksia, jotka ovat tylsiä”*. Toiminta olikin osoittautunut toisenlaiseksi: *”Se oli tosi interaktiivista ja hauskaa ja oman käden jälki näky kaikessa, mitä siellä teki. Ei ollut yhtään tylsää”*. Myös toinen haastateltava oli odottanut toiminnasta vakavampaa ja formaalia, mutta todennut toiminnan olevan hyvin vuorovaikutteista ja huomannut omien vuorovaikutustaitojen kehittyneen.

Mukaan on lähdetty yleisestä kiinnostuksesta, mutta yleisen kiinnostuksen lisäksi yksi vastaaja totesi yhtenä syynä olleen yleinen tyytymättömyys kaupungin toimintaan ja toisella mukaan lähtöä oli siivittänyt kokemus oman koulun oppilaskunnan hallituksen tehottomasta toiminnasta. Nämä vastaajat olivat mukaan tullessaan jo lukioikäisiä ja haastattelujen vastauksista oli tulkittavissa, että mitä vanhempana toimintaan liittyi, sitä enemmän taustalla oli jo ollut jonkinasteisia poliittisia kantoja tai konkreettisia ajatuksia asioista, joihin halusi vaikuttaa. Nuorempana mukaan tulleilla taustalla oli saattanut vaikuttaa kaverin mukana olo, uteliaisuus uudenlaista harrastustoimintaa kohtaan tai se, että ei ollut mitään muutakaan tekemistä.

Kysyessäni haastateltavilta, kannattivatko he nuorisovaltuustoon tullessaan jotakin poliittista aatetta tai oliko heillä jonkinlaista poliittista ideologiaa jo ajatustensa taustalla, sain alkureaktion lähinnä naurahduksia ja suoria toteamuksia, että *”Ei, mulla ei ollu minkäänlaisia poliittisii käsityksiä”*. Haastateltavien mukaan *”yhteiskunnallinen herääminen”* on tapahtunut nuorisovaltuustovuosien aikana, mutta etukäteen ei ole ollut varsinaisia epäkohtia tai jotakin poliittista aatetta, jota nuorisovaltuustoon olisi tultu ajamaan.

Myöhemmin, nuorisovaltuustotoiminnan tehtävästä ja tarpeellisuudesta puhuttaessa, haastateltavat nostavat esiin toiminnan merkityksen nuorten oikeuksien ajajana ja tärkeänä osana demokraattista päätöksentekoa sekä tuovat tavoitteista puhuttaessa vahvemmin esille nuorisovaltuuston roolin muun muassa nuorten mielipiteiden välittäjänä:

H1: (---) must tää on jotenki pöyrityttävää päättää asioista sellasten tekijöiden ulkopuolella, jotka ei oo juridisesti, joiden ei oo juridisesti mahdollista välttämättä vaikuttaa niihin päätöksiin muuta kuin Nuvan kautta. Ja sen takia musta on jotenkin, että Nuva luo semmosen toivottavasti vakiintuvan ja selkeän

väylän sille, että miten nuoret pystyy ajamaan omia oikeuksiaan ja saamaan itsensä kuulluksi ja ymmärretyksi (---).

Nämä näkemykset ovat kuitenkin muodostuneet vasta toiminnassa mukanaolon myötä, ei etukäteen toimintaan tultaessa.

6.1.2 Valintatapa

Jyväskylän nuorisovaltuusto koostuu yläkoulujen ja nuorisotilojen edustajista sekä vapailta paikoilta valituista edustajista. Lisäksi nuorisovaltuusto valitsee vuosittain keskuudestaan kaksi ”vanhaa” valtuutettua jatkamaan seuraavalle kaudelle. Kyseessä on siis edustuksellisen demokratian toimintamuoto, jossa ajatuksena on, että jokainen (lukuun ottamatta vapailta paikoilta valittuja nuoria) edustaa omaa taustatahoaan nuorisovaltuustossa. Haastatteluissa selvisi, että toimintatavat ovat kovin kirjavaa eri taustatahojen välillä. Yksikään haastatelluista ei ollut tullut valituksi sellaisten vaalien kautta, jossa koko koulun jäsenistö olisi voinut asettua ehdolle nuorisovaltuuston edustajaksi, vaan vaalit oli toimitettu oppilaskunnan hallituksen jäsenistön keskuudessa. Neljä haastateltavaa oli tullut mukaan toimintaan ilman vaaleja; joko opettaja oli vinkannut ja ehdottanut, että ”*sähän voisit olla hyvä tähän hommaan*”, tai sitten muita kiinnostuneita ei ollut löytynyt. Edustajien valintatapa siis estää suurelta osalta nuoria mahdollisuuden liittyä mukaan toimintaan.

Arendt epäilemättä kritisoi tällaista toimintamallia, sillä Arendt näki edustuksellisen järjestelmän vievän toimintaa sellaiseen suuntaan, jossa poliittinen toiminta ei ole mahdollista. Ensinnäkin, edustukseen perustuva järjestelmä luo vain harvoille pääsyn julkisen toiminnan, eli vapauden areenalle. (Arendt 1963, 237.) Kansalaisilla, jotka äänestävät edustajat edustamaan itseään, tuo poliittinen toiminta mahdollistuu ainoastaan äänestyspäivänä. Ja itse asiassa juuri edustuksellisuuden idea estää myös valittuja todella toimimasta, eli esiintymästä täysin omana itsenään, omine mielipiteineen, koska tehtävä on edustaa äänestäjien mielipiteitä ja toiveita. Toiminta muuttuikin todellisesta toimijuudesta viestinviejäksi, tai niin kuin Arendt hyvin kuvaa, asianajajaksi, jossa asianajaja edustaa päämiehensä asioita ja etuja. Kyse ei ole enää kansan enemmistön edun tai jonkin yhteisen hyvän edistämisestä, eikä julkisesta debatista, vaan hallinnosta, jossa valitut edustajat

asiantuntijan elkein pyrkivät edistämään äänestäjensä asioita ja heille maksetaan siitä. (Arendt 1963, 237.)

Jyväskylän nuorisovaltuuston valintatapa herätti haastatteluissa enemmänkin keskustelua ja jakoi mielipiteitä. Neljä vastaajaa piti nykyistä valintatapaa, jossa edustajat valitaan oppilaitoksista, nuorisotiloilta, sekä vielä vapailta paikoilta (mikäli ei esimerkiksi tullut valituksi koulunsa edustajaksi) hyvänä valintamenetelmänä. Eräs haastateltava totesi, että ei olisi ikinä lähtenyt mukaan tai tullut valituksi, jos olisi pitänyt asettua ehdolle koko kaupungin kattaviin vaaleihin. Nykyistä valintatapaa kannattavat totesivat, että tällä tavoin toimintaan tulee mukaan *“kaikenlaisia ja erilaisia nuoria ja sit se ei oo niin elitististä”*. Kolmen vastaajan mielestä taas nykyisen valintatavan kautta mukaan eivät tule kaikista innokkaimmat ja motivoituneimmat nuoret, vaan paljon sellaisia, joita toiminta ei juurikaan kiinnosta ja epäiltiin, että mukaan on tultu *“silleen, et ‘no lähetään nyt mukaan ku kukaan muu ei halua ja emmä nyt tiää, et oonko mää tämmönen tyyppi, joka haluaa vaikuttaa asioihin, mut mää nyt meen ku kukaan muu ei halua mennä”*. Eräs valintatapaa kritisoinut kiteytti tuntemuksensa näin:

H6: ”(---) paljon hedelmällisempää olis se, että valittas oikeesti ne aktiiviset tyypit sieltä eri paikoista ja tehtäs sillä porukalla. Et mielummin mää valitsisin sen kakskyt ihmistä, jotka ois oikeesti aktiivisia ja tekisin sillä porukalla sitä hommaa, koska silloin se... jos tulis semmonen olo niille nuorisovaltuutetuille, että kaikki nyt oikeesti tekee täällä juttuja ja kaikki haluaa samalla tavalla kantaa kortensa kekoon, niin sitte se vois olla enemmän, siitä vois tulla enemmän semmonen et saadaan enemmän aikaan ja yhdessä tehään, ku se, et siellä sitte käydään vaan lojumassa kokouksissa ja syömässä keksejä ja kahvia”.

Osalla haastateltavista on siis ollut sellainen kokemus, että toiminnassa on ollut mukana sellaisia nuoria, joita ei todellinen vaikuttaminen tai vastuun ottaminen kiinnostanut. Arendtin mukaan on juuri oleellista, että toimintaan etsiytyvät sellaiset henkilöt, joita julkisten asioiden hoitaminen kiinnostaa. Samalla haastateltavat totesivat, että kyseessä ei ole kuitenkaan erityisen edustuksellinen toiminta, sillä haastateltavista kukaan ei ollut kokenut edustavansa toiminnassa erityisesti omaa kouluaan tai nuorisotilaansa, tai edistävänsä juuri äänestäjensä asioita. Jokainen totesi toimineensa nuorisovaltuustossa enemmänkin omana itsenään ja muodostaessaan mielipidettään pyrkineensä *”miettimään, että mikä vois edistää niinku, mistä ikinä olikaan puhe, niin miten se vois hyödyttää mahdollisimman monia”*.

Toiminnassa pisimpään mukana ollut haastateltava nosti useasti esiin nuorisovaltuuston valintatavan ja näki, että toiminta nuorten täysin itsensä organisoimana tekisi siitä sitoutuneempaa:

H5: “(---) ehkä suurin kysymys oli siinä, että kuinka niinku nuorisovaltuusto valittiin, niin mun mielestä se rajoitti sitä toimintaa aika paljon, koska se, että haluttiin jokaiselta koululta ja nuorisotalta edustaja, niin mun mielestä se ei ollu kauheen hyvä ratkasu. Esimerkiksi mä oon nyt tutustunut Vantaan nuorisovaltuustoon tosi hyvin, ---, niin niillä on vaalit. --- että ku se menee niitten vaalien kautta, must tuntuu, et se porukka on paljon sitoutuneempaa ja se jotenki... siellä se lähtee jotenki paljo enemmän niistä nuorista sen takia, koska ne on valittu siellä niitten koko niinku kunnan yleisten vaalien kautta.”

Sama haastateltava nosti nuorisovaltuuston tarpeellisuudesta keskusteltaessa esiin sen, että toiminnan ei tulisi lähteä lakivelvoitteesta tai sellaisesta asetelmasta, että kuntaan perustetaan nuorisovaltuusto aikuisten aloitteesta ja haalitaan sitten nuoria mukaan toimintaan, vaan ”sen pitäis olla sitä, että nuoret haluaa olla siellä vaikuttamassa asioihin ja nuoret haluaa perustaa sen nuorisovaltuuston”. Mielestäni samankaltainen intressi on ollut Arendtin kuvailemissa neuvostojen toiminnassa, jotka organisoivat itse toimintansa ja joihin liitytään halusta vaikuttaa julkiseen keskusteluun. Tosin Arendt näki lakien säätämisen toiminnan turvaamiseksi oleellisena ja myöskin tasa-arvoisen toiminnan perusehtona (Arendt 1963, 263-266). Nuorten ajatuksissa on siis löydettävissä yhtäläisyyksiä Arendtin ajattelun kanssa poliittisen toiminnan lähtökohtiin ja taustalla olevaan motivaatioon liittyen, vaikkakin valintatavan suhteen osa on nykyisen mallin kannalla ja osa toivoi vielä edustuksellisempaa mallia, jossa mandaatti toimintaan tulisi vielä vahvemmin äänestyksen kautta. Nuorisovaltuuston jäsenten valintatapa näyttäytyy Arendtin ajattelun mukaan hänen vahvasti kritisoimana elitistisenä mallina, jossa vain harvoilla on pääsy julkisen toiminnan piiriin. Tosin Arendtin kritiikki elitistisestä toiminnasta ei kaikilta osin päde nuorisovaltuuston toimintaan: Nuorisovaltuusto on nuorten vapaa-ajalla tapahtuvaa toimintaa, eikä siitä makseta palkkaa. Kyseessä ei siis ole Arendtin kuvaama poliitikon ammatti, vaan perustui haastateltavien puhtaaseen omakohtaiseen kiinnostukseen vaikuttaa (Arendt 2002, 277).

6.1.3 Nuorisovaltuusto instituutiona

Millaiseksi toimijaksi nuorisovaltuusto asettuu osana kuntaorganisaatiota? Suomen nuorisovaltuustojen liitto ry. markkinoi nuorisovaltuustoja ja nuorten vaikuttajaryhmiä toimintana, jossa nuoret pääsevät vaikuttamaan heitä koskeviin asioihin ja ajamaan oman kuntansa nuorten asioita. Nuorisovaltuustojen tehtävänä on edustaa kunnan nuoria demokraattisessa päätöksenteossa. (Suomen nuorisovaltuustojen Liitto 2017) Kuntalain (410/2015) mukaan nuorisovaltuustolle tai nuorten vaikuttajaryhmille on annettava mahdollisuus vaikuttaa kunnan asioiden suunnitteluun, päätöksentekoon ja toteutukseen.

Jyväskylän nuorisovaltuusto kuvaa toimintaansa nettisivuillaan muun muassa nuorten mielipiteiden välittäjänä päätöksentekijöiden suuntaan sekä paikkana, jossa oppii, kuinka yhteiskunta toimii sekä pääsee järjestämään esimerkiksi tapahtumia ja keskustelutilaisuuksia (Jyväskylän nuorisovaltuusto 2017). Jyväskylässä nuorisovaltuusto sijoittuu hallinnollisesti kaupunginhallituksen alaisuuteen, jossa sen rinnalla toimii vanhus- ja vammaisneuvosto. Nuorisovaltuuston säännöt ja kokoonpanon vahvistaa kaupunginhallitus. Varsinaista päätäntävaltaa kaupungin asioista ei ole nuorisovaltuustolle osoitettu. Nuorten projekteille suunnatun hankerahan (jota nuorisovaltuusto jakaa vuosittain 17 000€) jaon kohteista ja summista nuorisovaltuusto kuitenkin käytännössä päättää. Hankerahankin osalta sivistyslautakunta vahvistaa virallisesti nuorisovaltuuston esityksen rahanjaosta, mutta hankerahan historian aikana kaupunki ei ole puuttunut nuorisovaltuuston esitykseen millään tavoin.

Nuorisovaltuuston asema ja rooli Jyväskylän kaupungissa on mielenkiintoinen ja monisäikeinen. Haastateltavat kuvasivat nuorisovaltuuston roolia kaupungissa *tiedonvälittäjäksi, neuvonantajaksi* tai *kokemusasiantuntijaksi*. Rooli siis nähdään osittain juuri Arendtin kritisoimana epädemokraattisena edustuksellisenä elimenä, joka välittää nuorten mielipiteitä eteenpäin. Tällöin se sulkee todellisen poliittisen toimijuuden ulkopuolelleen paitsi toiminnan ulkopuolisilta nuorilta, mutta myös itse sen jäseniltä, koska kyse on muiden mielipiteiden välittämisestä, ei omien esiin tuomisesta. (Arendt 1963, 237.) Haastateltavien vastauksista huokuu myös toiminnan alusta asti noussut tarve vakiinnuttaa vahvasti tunnustettu asema osana päätöksentekojärjestelmää. Mielenkiintoista on, millä

tavoin haastateltavat puhuvat asetelmasta ja muiden toimijoiden suhtautumisesta nuorisovaltuustotoimintaan. Puheesta nousee esille vallinnut tarve todistella nuorisovaltuustoa vakavasti otettavana toimijana.

H1: muistan, et se vuosi panostettiin ja käytettiin siihen, että luotiin sitä yhteyttä ja nuvan asemaa Jyväskylän kaupunginhallituksen ja kaupunginvaltuuston silmissä. Et yritettiin muokata sitä tai löytää sitä omaa paikkaa, et mitä me täällä halutaan tehdä, et ollaanko me, et mitä me edustetaan ja ketä me edustetaan ja millä intresseillä, että yritettiin, mä koen, että yritettiin päästä pois siitä, et me ollaan vaan koulujen oppilaskunnan jatke ja todella siihen, että me edustetaan Jyväskylän nuoria ja halutaan niiden parasta ja toimitaan semmosena välittäjänä siinä samalla, missä, mm mä koen, että sinä vuonna etsittiin sitä asemaa, että missä nuva nyt on eli siinä vammaisneuvoston ja vanhusneuvoston rinnalla semmosena toimielimenä, joka edustaa nuoria.

H8: Ja sitten ku nuorisovaltuustoo ei missään vaiheessa otettu niin hirveen tosissaan ainakaan silloin, tai kyllä sitä vähä otettiin tosissaan, sitte seuraavana kautena lähti vähä etenemään... ---, ja nyt sitä varmaan otetaan kunnolla tosissaan, joka on tosi hyvä. On se tärkeä kuunnella nuorten mielipiteitä. Tällee itse nuorena (naurahdus) voin kertoa, että on meilläki mielipiteet.

Tämän hetkiseen tilanteeseen ollaan melko tyytyväisiä ja vastauksissa korostuu nykyinen saavutettu asema kaupunginhallituksen alaisena toimijana sekä saavutetut edustukset esimerkiksi lautakunnissa. Haastateltavien vastauksista kuitenkin piiryy kuva aseman saavuttamisesta oman toiminnan ja kamppailun tuloksena. On mielenkiintoista, että vaikka nuorten kuuleminen ja sittemmin myös nuorisovaltuuston asema ovat lakisäätteisiä osana kunnallista päätöksentekoa, ovat nuoret joutuneet taistelemaan asemastaan ja kuulemisesta päätöksenteossa säännöllisesti.

Millainen vaikutus sillä on, että nuorisovaltuustot ovat juuri kunnan ja pääasiassa kunnan nuorisotyön järjestämää ja resursoimaa toimintaa? Ohjaako se arvoiltaan ja toimintatavoiltaan johonkin tiettyyn suuntaan ja rajoittaako se nuorisovaltuuston toimintamahdollisuuksia? Haastateltavat olivat kokeneet Jyväskylän kaupungin roolin toiminnan mahdollistajana, joka tarjoaa rahalliset resurssit, työntekijäpanoksen ja tilat toiminnalle. Kaupunki oli myös koettu hieman etäiseksi ja hyvin vähän toimintaa rajoittavaksi. Eniten toimintaa rajoittavaksi tekijäksi nousi budjetti. Sen lisäksi rajoittaviksi tekijöiksi nostettiin lait ja toimijoiden alaikäisyys.

Oma sisäinen toiminta nähtiin osallisuuden areenana, jossa etenkin toiminnassa ohjaajien roolissa olevat aikuiset huolehtivat toiminnan osallistavista käytänteistä. Selkeät kokonaisuudet, kuten hankeraha, jossa nuorisovaltuustolle on annettu päätäntävaltaa myös taloudellisesti, koettiin tilanteina, jossa nuorisovaltuustolla on ollut valtaa ja se on päässyt todellisuudessa vaikuttamaan. Hankeraha mainittiin useammasta haastattelussa esimerkkinä, josta oli jäänyt tunne, että oli todella päässyt vaikuttamaan ja jossa nuorisovaltuustolla oli koettu olevan valtaa.

H2: (---) siellä varmaan oli eniten sitä keskustelua, mielipiteet eros, mutta sitte äänestettiin ja päästiin sit semmoseen yhteiseen mielipiteeseen, että tietenki siinä on aika kaikilla omat näkemykset asioista, et mitkä on tärkeitä, niin sit siinä vähä oli semmosta ristiriitaa, mutta kuitenkin saatiin se raha jaettua”

Haastateltavien kokemuksen mukaan toiminta nuorisovaltuustossa on koettu arvokkaana. Sen on koettu kehittävän omia vuorovaikutustaitoja ja lisäävän tietoisuutta kaupungin toiminnasta ja kunnallisesta päätöksenteosta. Samalla se on tarjonnut areenan tuoda omia mielipiteitä esille, ottaa kantaa nuorille merkityksellisiin asioihin ja tuonut ajoittain kokemuksen vaikuttamisesta.

Aineistosta välittyvä kuva kuulluksi tulemisen tärkeydestä. Jo se, että on tullut tunne, että on kuunneltu ja on mahdollisesti vaikutettu, on ollut tärkeää.

H7: Se, että kyllähän se niinku silloin, kun mä olin, niin se siin on semmonen niinku, että kyllä me oikeesti tehään jotain tai näin ja ainakin se tuntu siltä, että kyllä me oikeesti voidaan tehdä asioille jotaki. Et se on ihan vaikuttamista ja kyllä mua kuultiin esim. lautakunta-asioissa...”

6.2 Nuorisovaltuusto poliittisena areenana

6.2.1 Keskustelukulttuuri, mielipiteet ja tasa-arvo toiminnassa

Haastateltavien näkemykset nuorisovaltuustotoiminnassa vallinneesta keskustelukulttuurista auttavat hahmottamaan toiminnan luonnetta ja sen mahdollista

poliittisuutta. Onko toiminnassa ollut vapaus tuoda omia mielipiteitä esille ja kuinka helppoa se on ollut? Entä millainen merkitys keskustelulla, argumentoinnilla ja mielipiteiden esittämisellä on ollut toiminnassa?

Vapaus ja mahdollisuus tuoda julki omia mielipiteitä on yksi poliittisen toiminnan edellytyksiä (Arendt 1963, 227). Sellaiset poliittiset järjestelmät, joiden toimintaan jokaisella kansalaisella on vapaus liittyä ja joissa ihmiset voivat vapaasti esittää omia näkemyksiään ja osallistua keskusteluun, mahdollistavat poliittisen toiminnan. Arendt avaa mielipiteiden muodostusta julkisena keskusteluprosessina, jossa näkemyksiä jaetaan ja testataan suhteessa toisiin mielipiteisiin ja jonka lopputuloksena jokainen voi muodostaa ja mahdollisesti muuttaa omaa mielipidettään. (Arendt 1963, 227) Kuinka vapaata keskustelu oli nuorisovaltuustotoiminnassa ja sallittiinko toiminnassa erilaisia mielipiteitä? Mikä merkitys niillä oli ollut toiminnassa?

Toiminnan keskustelukulttuuri oli koettu monin eri tavoin. Keskustelukulttuuria kuvailtiin avoimeksi, interaktiiviseksi ja vilkkaaksi. Ylipäänsä keskustelusta toisten kanssa oli pidetty ja keskustelua oli ollut toiminnassa haastateltavien mukaan paljon. Keskustelujen merkitys toiminnassa nousi korkealle ja keskustelutilanteista oli nautittu, vaikka ne olivat saaneet aikaan esimerkiksi erimielisyyksiä tai ei ollut välttämättä lopputuloksen kannalta niin tehokkaita. Mielipiteiden merkitys oli myös ollut osan mielestä toiminnan parasta antia.

Haastattelija: Miten sä kuvaisit sitä ilmapiiriä, jos se oli parasta?

H8: Semmonen, että ihmisillä on mielipiteitä, niistä keskustellaan, semmonen kuitenkin rento ilmapiiri, et siel on jees olla oma itsensä, ei tarvi pelätä ja sitte myös se, et siellä on niin paljo erilaisia ihmisiä ja erilaisia mielipiteitä ja, niin, en mä tiää, se oli semmonen, joo.

H3: (---) öö, no tykkäsin käyttää puheenvuoroja ja tykkäsin tuua semmosia uusia näkökulmia esiin ja niin, (naurahdus) tykkäsin keskustella asioista.

Haastateltavat kokivat juuri työryhmien toiminnan avoimimmaksi paikaksi esittää mielipiteitä. Eräs haastateltava kiteyttää hyvin lähes jokaisessa haastattelussa esiin tulleet näkemykset. ” (---) Työryhmät oli mun mielestä tosi hyviä, koska just, koska oli se vapaus valita, niin sit siellä oli ihmisiä, joilla oli oikeesti intoo siihen hommaan”.

Haastateltavien vastauksissa korostui nuorisovaltuuston sisäisen toiminnan dialogisuus, joka vastaa melko hyvin sitä Arendtin poliittisen toiminnan kuvausta, jossa vapaan argumentoinnin ja esitettyjen mielipiteiden kautta jokainen voi muodostaa oman näkemyksensä asiaan (Arendt 1963, 227). Kuten eräs vastaaja kiteytti: *vuorovaikutustaidot kehitty ja niinku opitaan keskustelemaan. Saattaa olla monelle ensimmäinen semmonen paikka, missä niinku puhutaan, käydään oikeesti kriittistä keskustelua ja niinku opitaan sellaseen niinkun tosi puntaroivaan keskustelukulttuuriin, et sitte löydetään sielt jonkin näköinen kompromissi aina.* Mielipiteiden esittäminen ja niiden merkitys osana toimintaa on koettu oleelliseksi osaksi toimintaa. Kaksi haastateltavaa kuvasi argumentointia ja mielipiteiden esille tuontia yhdeksi merkittävimmäksi ja mieleenpainuvimmiksi kokemuksiksi nuorisovaltuustotoiminnassa. Erään haastateltavan mukaan merkittäviä itsen kannalta eivät ole niinkään olleet yhteiset, isommat päätökset, vaan oman mielipiteen esille tuominen ja samalla muiden vakuuttelu ja taivuttelu samalle kannalle.

H5: (---) must tuntuu, et ne isoimmat päätökset ei niinku ollu niin merkittäviä kuitenkaan itten kannalta, vaan niinku jotenki semmonen kokemus siitä, että jos joskus sai siihen keskusteluun, mitä siel kokouksessa vaikka käytiin, niin sai tuotua sen oman mielipiteen ja sit jos muut oliki yhtäkkiä samaa mieltä ja päätettiin sen sun fiksun ajatuksen mukaisesti. Jotenki se oli niinku siinä vaiheessa tosi siistiä, että niinku sai vakuutettua muut siitä omasta mielipiteestä, et sai niinku ohjattua sen... perusteltua sen oman mielipiteen niin hyvin, et päätettiin sen mukaisesti, niin se oli kyl siistiä.

Arendt kuvaa julkisen keskustelun tilaa monisäikeisenä ihmissuhteiden verkkona, jossa erilaiset ristiriidat ja halut näyttäytyvät esimerkiksi eriävien mielipiteiden muodossa. Tällainen julkisen keskustelun tila vaatii kuitenkin aina vapauden tuoda ne julki omassa puheessaan. Toteutuakseen poliittinen toiminta siis edellyttää vapautta tuoda erilaisia mielipiteitä esille. Juuri nuo ristiriitaiset halut ja eriävät mielipiteet tekevät toiminnasta aina ennalta arvaamatonta, koska keskustelun lopputulosta eri mielipiteiden ja näkökulmien esittämisen jälkeen ei voi koskaan ennalta tietää. Ennalta arvaamattomuus perustuu juuri toiminnan vuorovaikutuksellisuuteen, dialogiin, jossa joku toimii aktiivisena subjektina ja aloittaa keskustelun ja sen jälkeen keskustelu etenee reagoitina ja uusina keskustelun aloituksina. (Arendt 2002, 180, 184.) Juuri tällaiseksi eräs haastateltava oli tilanteen kokenut ja kuvaa sen hyvin:

Haastattelija: Joo, no, koetko että oliko siellä kokouksissa helppo tuoda omat mielipiteet esille?

H8: Joo, joo, oli. Jos eriäviä mielipiteitä oli, niin oli.

Haastattelija: Miten sää perustelet esim. omalta kohdaltas, miks susta tuntu, että oli helppo tuoda?

H8: Koska, mä veikkaisin sen takia, et ku niitä mielipiteitä oli siellä niin paljo ja kaikki sano oman mielipiteensä, niin sitte on helppo iteki sanoo oma mielipide. Sillä ei oo mitään väliä, onko se sama vai eri niitten muitten kanssa ku kuitenkin on samaa ja on eriä. Niin se oli semmosta ja se tuo lisää mielenkiintoa siihen keskusteluun.

Vapaalle ja avoimelle keskustelulle löydettiin kuitenkin myös useita haasteita. Esimerkiksi keskustelun vilkkaus riippui aiheesta, kuten eräs vastaaja kuvaa: ” Jos oli joku semmonen aihe, josta oli paljon keskusteltavaa ja erilaisia mielipiteitä, niin sit se oli todella mielipiderikasta ja tosi mielenkiintosta, mut sit oli joitain näitä aiheita, joihin ei vaan ollu niin paljon sanottavaa tai kaikki oli aika lailla yhtä mieltä (---)”. Haastateltavat pohtivat myös esimerkiksi ryhädynamiikkaa ja erilaisten persoonien tuomia haasteita tasapuoliselle keskustelulle ryhmässä. Kolme haastateltavaa pohti ryhädynamiikan realiteetteja ja ryhmässä vallitsevia rooleja tullen siihen tulokseen, että aina ryhmässä on äänekkäämpiä ja hiljaisempia, eikä sellainen tilanne vastaa todellisuutta, jossa jokaisella olisi yhtä paljon tilaa ja aikaa puhua. Erään haastateltavan sanoin; ” --- emmä usko, että koskaan oli sellasta tilannetta, että kaikki ois niinku tuntenu olonsa ihan tasavertaseks. Mut se on ehkä luonnollista, koska emmä usko, et koskaan on sellasta niinku sosiaalista tilannetta tai niinku ryhmää, missä kaikki tulis ihan samalla äänenpainolla ja niinku tasavertasesti esiin. Kaikki on erilaisia persoonia ja kaikki käyttäytyy erilaisissa ryhmässä eri tavalla.” Myös kaksi haastateltavaa koki, että toimintaan mukaan tullessaan alkujännitys vaikutti keskusteluun, mutta jännityksen hälvennyttyä ilmapiiri oli avoin ja kynnyks esittää mielipiteitä helpottui.

Ikähaarukka (13-20-vuotiaat) nostettiin yhdeksi merkittäväksi haasteeksi tasapuoliselle keskustelulle. Haastateltavista kuusi nosti esille iän tuoman merkityksen keskustelua eriarvoistavana tekijänä. Koettiin, että vanhemmilla oli ollut nuorempia paremmat valmiudet perustella omia näkökantojaan, koska tietoa asioista oli enemmän. Lisäksi myös aiemmin mukana toiminnassa olleiden kokemus toiminnasta nähtiin haasteeksi avoimelle keskustelulle ja toiminnan tasa-arvoisuudelle. Tieto oli toisin sanoen koettu baconilaisittain vallaksi (Kanerva 1992, 82).

H6: No, kaikilla oli mahdollisuus puhua, mut se mun mielestä aika usein just meni silleen, et siel oli ne tietyt henkilöt --- aina enemmän äänessä luonnollisesti. --- Kaikilla oli mahdollisuus puhua, mutta kaikki ei välttämättä uskaltanu. Et joskus saatto itellekki tulla sellanen olo, että emmä nyt tiedä, niin emmä viitti sanoo mitään. Tai niinku, et jos ei välttämättä ymmärtäny, niin sit oli ihan silleen, et emmä myöskään uskalla kysyä, et 'miten se sitte on?', tai 'mitä se tarkoittaa?' --- pelotti, et muut pitää tyhmänä.

Haastattelija: Mistä sä luulet, et se johtu?

H6: Mulla ainaki se tuli siitä, että varsinki kul sillä ensimmäisellä kaudella oli niinku vanhempi ehkä keski-ikältään se nuorisovaltuusto, niin sitte oli ite yks niistä nuorimmista, niin oli vähän semmonen olo, että hui (naurahdus). Ja tota, ehkä just se, että ku oli ne tietyt ihmiset aina äänessä myöskin silloin, niinku varmasti joka kausi on ne sellaset, jotka sit siellä tietää enemmän ja puhuukin enemmän, niin sit ei viitti mennä tavallaan siihen keskusteluun mukaan, jos ei tiäkkään niin hyvin.

Osa myös pohti, että uskalsiko esimerkiksi seitsemäsluokkalainen tuoda omat mielipiteensä toiminnassa aina esille, mikäli sellaisia oli ollut. Tosin esille tuotiin myös poikkeuksia ja muisteltiin, että joka vuosi toiminnassa yllätti joku todella sanavalmis ja rohkea seitsemäs- tai kahdeksaluokkalainen. Toisaalta juuri se, että nuorempien sanavalmius on yllättänyt, antaa kuvan lähtökohtaisesti eriarvoisesta suhtautumisesta eri-ikäisten kykyihin toiminnan piirissä.

Näkemykset keskustelun virallisuudesta ja toimintatapojen byrokraattisuudesta jakautuivat kahtia. Puolet haastateltavista oli kokenut toimintatavat rennoiksi ja välittömiksi, kun taas toinen puoli oli kokenut ne melko virallisiksi ja sellaisiksi jotka kuvastavat, että toimintaa tehdään tosissaan. Toimintatavoista oli kuitenkin pidetty ja ne oli koettu toimiviksi yhtä lailla, olivatpa ne sitten nähty formaaleiksi tai vähemmän formaaleiksi. Eräs haastateltava kuvasi kokouksia ja keskustelun kulkua seuraavasti:

H2: No, tietenki kokouksella oli semmonen jonkinlainen pohja aina, että siellä oli suunniteltu tavallaan jo, että mistä keskusteltais, mutta se oli hienoo nähä, että se kuitenkin se keskustelu rupes kasvamaan siitä, että mielipiteitä tuli esille ja sitte ne asiat muuttu ja näkökulmat muuttu, että periaatteessa oli semmonen pohja, mutta siitä sitte lähetettiin ryhmänä

kattomaan sitä, että onks tää nyt meiän kaikkien mielipide, että semmosta tosi rakentavaa keskustelua käytiin.

Myös toimintatavoista löydettiin rajoittavia tekijöitä omien mielipiteiden esittämiselle. Yksi haastateltava koki, että nuorisovaltuuston säännöt, jossa toiminnan todetaan olevan puoluepoliittisesti sitoutumatonta, rajoitti vapautta tuoda omia mielipiteitä esille.

H6: (---) Mun mielestä se oli ehkä vähän hassu se, että ku ollaan puolueettomia ja niinku uskonnollisesti sitoutumattomia, --- että se oli tosi tarkka mun mielestä just se niinku puolueraja --- suunnilleen tuli sellanen olo, et jos mulla on vahingossa joku kynäkään mukana, missä lukis joku, niin sit se olis niinku tosi väärin, ---.

Haastattelija: Tuotiinks sitä niinku esille vahvasti, sitä puoluepoliittisesti sitoutumatonta, että toiminnan pitää olla? Vai mistä se tuli?

H6: No enemmän tai vähemmän, tai silleen... mulla se tuli lähinnä siinä, et jos sano jotain, niin huomaa sit, miten muutama ihminen aina kattoo sieltä silleen "ootko tosissas?", vähän niinku sillee, että... just niinku vaikka tietää, että ajatukset [poliittisesti] menee johonki tiettyyn suuntaan ja sit sen tuo silleen vahvemmin esiin siellä, niin sit huomaa et ne muutamit ihmiset, ketkä tiesi, kattoo just aina silleen "ootko tosissas?" Tai silleen tuntu, et ei saa, vaikka se olis puhtaasti oma mielipide, eikä liittys siihen, et joku muuki on samaa mieltä, niin siitä tuli aina jotenki sellanen olo, että nyt "taas sanoit noin, ku tiität et ne on samaa mieltä".

Haastateltava on siis kokenut, että jos oma mielipide sattuu edustamaan jonkin puolueen kantaa, sitä ei ole ollut helppo tuoda toiminnassa esille, eikä se ole ollut toivottua. Arendtin ajattelun näkökulmasta yhteisö ja sen asettamat säännöt ovat tällöin rajoittaneet vapautta esittää mielipiteitä ja sen myötä myös mahdollisuuksia poliittiseen toimintaan (Arendt 2005, 94). Toinenkin haastateltava toi esille, että toiminnassa piti tiedostaa ja huomioida, että se on puoluepoliittisesti sitoutumatonta. Hän ei ollut kuitenkaan kokenut sitä erityisesti omaa toimintaa rajoittavana tekijänä. Nuorisovaltuustotoiminta oli kokonaisuudessaan herättänyt hänelle mielenkiinnon tutkia eri puoluekantoja ja puolueiden arvoja ja samalla myös auttanut positioimaan omaa arvomaailmaa, valintoja ja yhteiskunnallisen vaikuttamisen suuntaa puolueiden osalta. Pitkään toiminnassa mukana ollut kuvaa myös toimintakausien erilaisuutta keskustelukulttuurin suhteen ja koki, että kulloisellakin puheenjohtajalla oli ollut merkittävä vaikutus keskustelukulttuuriin ja sen avoimuuteen:

H5: Puheenjohtajalla oli tosi paljo vaikutusta, koska puheenjohtajat oli joka vuos tosi erilaisia. Oli sellasia puheenjohtajia, jotka halus niinku ite kertoo oman mielipiteensä. Oli sellasia puheenjohtajia, jotka halus niinku ite olla aika silleen diplomaattisesti vähän niinku tosi neutraaleja, et ne niinku kuulis muitten mielipiteitä ja olla niinku... enemmän niinku viedä sitä keskustelua eteenpäin niitten muitten mielipiteitten perusteella ja sit ehkä sanoo sinne niinku sanoja. Ja kyllä se myös tuntu, et vaikutti tosi paljon, et millanen niinku asema sillä puheenjohtajalla oli, et kuinka paljon vaikka sen mielipidettä arvostettiin, niin vaikutti tosi paljon sen puheenjohtajan persoonasta. Siinä oli kyllä tosi paljon eroo, mut kyllä se puheenjohtaja vaikutti siihen tosi paljon, et miten se keskustelu kokouksessa eteni ja et, oliko sen puheenjohtajan sanalla vähemmän vai enemmän merkitystä. (naurua)

Kolme jollakin tavoin toiminnassa johtavissa rooleissa ollutta haastateltavaa oli myös kiinnittänyt huomiota ja pyrkinyt mahdollistamaan tilanteita, että jokaisella olisi mahdollisuus puheenvuoroon ja hillinnyt esimerkiksi omien mielipiteiden esittämistä, jotta hiljaisemmille tai nuoremmille jäisi enemmän mahdollisuuksia tuoda omat mielipiteensä esiin. Tilanne ei vastaa sitä Arendtin kuvaamaa poliiksessa vallinnutta tuimaa kilpailua itsensä, eli omien näkökulmien esiin tuomisesta, joka oli poliittisen toiminnan ydintä (Arendt 2002, 48). Näyttää siltä, että juuri nuorten oletukset sekä kokemukset eri-ikäisten kyvykkyydestä toimia on asettanut toimijoita keskustelussa eriarvoiseen asemaan ja sitä kautta rajoittanut poliittisen toiminnan mahdollisuuksia. Samalla erilaiset roolit ja tehtäväkuvat toiminnassa ovat myös haastateltavien mukaan näkyneet keskustelukulttuurissa ja osittain luoneet eriarvoista asetelmaa toimijoiden kesken.

Nuorisovaltuusto tarttuu tärkeäksi kokemuinsa asioihin ja ajaa niitä eteenpäin erilaisin kannanotoin, aloittein, mielipidekirjoituksin tai muilla tavoin, kuten esimerkiksi järjestämällä tapahtumia tai kampanjoita. Millaisen prosessin tuloksena nuorisovaltuusto muodostaa yhteisen kannan ajamiinsa asioihin ja onko toiminnan tavoitteena yhteinen mielipide käsiteltävistä asioista? Arendt toteaa kritisoidessaan nyky-yhteiskunnan tunnuspiirteitä, että “... yhteiskunta edellyttää aina, että sen jäsenet toimivat kuin yksi valtava perhe, jolla on yksi ja sama mielipide ja intressi” (Arendt 2002, 46). Samalla se sulkee poliittisen toiminnan ulkopuolelleen, koska vapaa toiminta perustuu juuri mahdollisuuteen esittää omia ajatuksia (Arendt 2002, 48). Siksi halusinkin selvittää haastatelluilta, että miten nuorisovaltuuston kantoja eri asioihin muodostettiin ja odotettiin toiminnassa jotakin yhteistä näkemystä kaikilta toimijoilta. Vastaukset yllättivät minut. Haastateltavien mukaan

esimerkiksi erilaisten kannanottojen näkemyksistä päästiin yleensä hyvään yhteisymmärrykseen, tekstejä yhdessä hioen. Joskus myös äänestettiin eri vaihtoehtoista ja äänestystulokseen tyydyttiin, koska ”se oli demokraattista”, kuten eräs vastaaja kuvasi. Todettiin myös, että mikäli ei esitetty eriäviä mielipiteitä, tarkoitti se, että asia hyväksyttiin ja siitä oltiin samaa mieltä. Yksi haastateltava kuvasi prosessin näin:

H2: No, periaatteessa asiaa pohdittiin eri näkökulmista ja katottiin, että just verrattiin, että mikä se ois se tulevaisuuden ja just nuorten kannalta ehkä se tärkein asia ja jotenkin kiivaan keskustelun kautta aina päästiin semmoseen yhteiseen mielipiteeseen kuitenkin, että en ainakaan muista semmosta tilannetta, että siellä ois ollu kolme ihmistä, jotka ois ollu silleen, että me ollaan eri mieltä, että jotenkin semmosta katottiin kaikki näkökulmat ja mikä ois semmonen mielipide, mikä tois kaikkien, semmonen yhteinen näkemys, mikä tois kaikkien mielipiteet esille ja mun mielestä me päädyttiin aina semmoseen, että kaikki oli ihan tyytyväisiä niihin päätöksiin, että jotenkin tosi hyvällä keskustelulla ja tässä nousee taas tää yhteisöllisyys esille, että jotenki me ryhmänä toimittiin silleen, että se homma toimi.

Arendtin mukaan poliittisessa toiminnassa ei ole olemassa yhtä yhteistä mielipidettä, sillä toiminnan suola on juuri jokaisen erityisyys ja erityisyyden näyttäytyminen puheen ja omien mielipiteiden muodossa. Arendt tekee selvän eron mielipiteen ja intressien välillä: Poliittisessa toiminnassa ryhmällä voi ja tuleekin olla yhteinen intressi, mutta mielipide on aina jokaisen oma. (Arendt 1963, 227.) Haastateltavien vastauksissa nousikin esille kuitenkin demokraattinen tapa muodostaa kantoja; asioista keskusteltiin, erilaisia ja eriäviä mielipiteitä esitettiin, lopulta äänestettiin ja päätettiin enemmistön kannan mukaisesti.

Toisaalta vastauksissa esille noussut nuorten vaikuttaminen ja nuorisovaltuuston kannan esiin tuominen osaksi päätöksentekoa oli myös haastateltavien mukaan paikoin vaikeaa. Juuri nuorisovaltuuston kahtalainen rooli, jossa se muuttuu keskustelun ja päätöksenteon jälkeen eri mielipiteiden keskusteluareenasta jonkinlaiseksi lobbariksi tai nuorten yhteiseksi äänitorveksi, on ristiriitainen. Osan mieleistä toiminta lopahti juuri silloin, kun jostakin asiasta oli muodostettu ”yhteinen” kanta ja sitä olisi pitänyt viedä eteenpäin.

Arendtin poliittisen toiminnan lähtökohta on tasa-arvon mahdollistuminen toiminnassa. Mielestäni tasa-arvolla Arendt tarkoittaa ensinnäkin ihmisten mahdollisuuksia osallistua

poliittiseen toimintaan, joka oli neuvostojen keskeinen periaate (Arendt 1963, 264-265). Tasa-arvo on Arendtille myös ihmisten *moneutta*, jolla hän tarkoittaa ensinnäkin jokaisen ihmisen ainutlaatuisuutta; jokainen meistä on oma, erityinen yksilönsä ja meillä on kyky osoittaa oma erityisyytemme esittämällä mielipiteitämme, keskustelemalla ja kommunikoimalla. Samalla se tekee meistä yhdenvertaisia, sillä keskustelun kautta meillä on kyky ymmärtää toisiamme. (Arendt, 2002, 178) Tulkiten Arendtin ajatusta niin, että poliittisen toiminnan edellytys on, että toiminta on avointa erilaisille ja eriäville mielipiteille, niitä voidaan toiminnassa vapaasti esittää ja niihin voi jokainen keskustelija reagoida omalla argumentillaan.

Millaisia näkemyksiä haastateltavilla oli toiminnan tasa-arvoisuudesta? Haastateltavat kuvailivat toimintaa lähtökohtaisesti tasa-arvoiseksi toiminnaksi, jota perusteltiin tasapuolisilla mahdollisuuksilla esittää omia mielipiteitä ja jossa toiminnan rakenteet, kuten toiminnan säännöt, kokoustilanteet ja kokoustekniikka puheenvuoroineen ja esityslistoineen loivat *“hyvät valmiudet semmoseen vapaaseen keskusteluun”*. Toiminnan tasa-arvoisuudesta puhuttaessa korostui juuri rakenteiden kokeminen tasa-arvoisina. Kaikki haastateltavat toivat esille, että toimintatavat mahdollistivat tasa-arvoisen toiminnan, tosin jokainen toi esille hieman eri toimintatapoja. Tosin yksi haastateltava näki hallituksen jäsenten ja riviedustajien välillä eron:

H4: (---) kyllä hallituslaiset saa helpommin asioita aikaseksi jostain syystä, en osaa sanoa kyllä miksi.

Haastattelija: Mut sulla oli semmonen tunne, että näin oli?

H4: Joo.

Haastattelija: Et se, liittykö se jotenki siihen rakenteeseen, että.?

H4: Se voi olla siinä, että jos ei saa osallistua niin aktiivisesti, niin sitte jää vähä sillee ulkopuolelle, et jos sais jatkuvasti olla osallistumassa, niin sitten vois osallistumisen aktiivisuuski olla parempi.

Tästä vastauksesta on luettavissa, että kaikki toiminta nuorisovaltuustossa ei ole ollut Arendtin poliittisen toiminnan mukaisesti avointa (Arendt 1963, 264-265). Useampi haastateltava näki tasa-arvon toteutumisen suhteen haasteita ja oli kokenut toiminnan olevan molempia; osin tasa-arvoista, osin eriarvoista. Tosin haastateltavien määritelmät tasa-arvosta poikkeavat Arendtin tasa-arvon määritelmästä. Nuorisovaltuuston kokoukset nähtiin toimintana, jossa *“kaikki oli kyllä ihan samalla viivalla”*. Eräs haastateltava kuvaa

eriarvoisuuden liittyvän vuorovaikutukseen ja asemaan ryhmässä, jossa *“henkilökohtaiset ominaisuudet ja se persoona asettaa ihmiset eri asemaan, koska aina on niitä semmosii, jotka on enemmän niitä johtajatyyppejä ja sit on semmosii, jotka haluaa asettua sivuun ja silleen seurailta ja näin”*. Silti lähtökohdat toiminnalle oli koettu tasa-arvoisiksi, mahdollisuudet toimia nähtiin jokaiselle samanlaisina. Kuten eräs haastateltava kuvaa: ... *“Siihen tasa-arvoon oli mahdollisuus kaikilla, mut niinku tavallaan kaikki ei välttämättä silleen käyttäny sitä hyödykseen. --- Niiku just se, että minkä tavallaan sille voi, jos jotku ei sano mitään?”*

6.2.2 Käsiteltävät asiat ja poliittiset kysymykset

Nuorisovaltuuston kokouksessa käsiteltävät asiat liittyivät haastateltavien mukaan usein syksyllä valittuihin kärkihankkeisiin, joita nuorisovaltuuston työryhmät työstivät omissa kokouksissaan eteenpäin. Sen lisäksi kokouksissa ilmoitettiin esimerkiksi tärkeistä tulevista tapahtumista, edustustilaisuuksista tai viesteistä, joita nuorisovaltuutetuille oli tullut, ja jotka olisi syytä ottaa kokouksessa esille.

Kokouksissa käytiin myös läpi kaupungin lautakuntien kokousten kuulumiset ja jokaisessa kokouksessa oli oma kohtansa muille esiin tuleville asioille, jolloin esiin sai tuoda sellaisia asioita, jotka nuorisovaltuutetut kokivat tärkeiksi tuoda muiden tietoon. Haastatteluissa kolme aihetta ja toiminnan kannalta ilmeisen merkittävää tekoa nousi lähes jokaisessa haastattelussa esille, joko esimerkinomaisesti tai muuten merkitykselliseksi tai tärkeäksi koettuna asiana. Ensimmäinen oli vaatimus lautakuntaedustuksesta kaupungin lautakuntiin. Nuorisovaltuusto taisteli usean vuoden ajan saadakseen edustajat kaupungissa toimiviin lautakuntiin. Aiheista tehtiin ainakin kolmeen otteeseen kuntalaisaloite ja haastatteluissa lautakuntapaikkojen saannin tärkeys nousi monin tavoin esille. Lautakuntaedustuksen tärkeyttä perusteltiin muun muassa siten, että se oli tunnustus nuorisovaltuuston asemasta kaupunkiorganisaatiossa. *”saahaan nuorten ääni myös sitte sinne kaupungin tasolle, tai että, eli ei ne päättäjät välttämättä muista aina nuorten asioita tai ei muista ajatella sitä nuorten näkökulmasta”*. Haastateltavat kokivat, että edustuksen saaminen lautakuntiin osoitti, että nuorisovaltuusto otetaan tosissaan. Suurin osa koki myös, että lautakuntien työskentelyssä mukana olemisen kautta oli todelliset mahdollisuudet vaikuttaa.

Haastattelija: Sää mainitsit nuo lautakuntapaikat, niin koeksää, että se on semmonen merkittävä väylä nuorisovaltuustolle vaikuttaa?

H8: Joo, joo, koska, no, se on ainaki semmonen väylä, jossa pystyy suoraan vaikuttaa, ettei tarvi mitään semmosta, sähköpostiahan nyt pystyy lähettää, pystyy soittaa, mut se ei oo nii varmaa, vastaako ne, mut siellä ku kasvotusten ollaan, niin siellä on vähä niinku pakko vastata, tavallaan.

Tosin kriittisiäkin näkemyksiä lautakuntaedustuksen vaikuttavuudesta esitettiin. Lautakuntaedustuksesta puhuttaessa tärkeämpää haastatelluille on kuitenkin ollut juuri ehkä symbolinenkin osoitus nuorisovaltuustotoiminnan tärkeydestä ja nuorten mielipiteiden kuulemisesta. Lautakuntaedustuksen saaminen on ollut poliittinen ja arvovaltaan liittyvä voitto, ja taistelu itsessään on noussut poliittiseksi kysymykseksi nuorisovaltuuston tuodessa esille nuorten mielipiteiden tärkeyttä osana demokratiaa ja tasa-arvoista päätöksentekoa. Taistelussa lautakuntaedustuspaikoista kiteytyy myös haastateltavien esille tuoma merkitys nuorisovaltuuston tehtävästä ja toiminnan tarkoituksesta. Lautakuntapaikkaedustus todettiin haastatteluissa nuorisovaltuuston osalta hankerahan ohella parhaimmaksi tavaksi vaikuttaa nuorisovaltuustotoiminnassa:

Haastattelija: No koeksää, että asioilla, mitä te ootte tehny, niin on ollu vaikutusta?

H5: Mä puhun koko ajan tosi paljon niistä lautakuntapaikoista oikeesti, mutta kyllä sillä ainaki on ollu tosi paljon mun mielestä vaikutusta ehkä niinku just sen nuorisovaltuuston imagon kautta ja just sen kautta myös, mitä ite on saanu siltä toiminnalta. Mutta myös ehkä sen, et kuinka niinku nuoret jyväs kylässä tunnustetaan.

H1: (---) nää lautakuntapaikat, mä muistan, et se oli semmonen iso asia, mitä ajettiin eteenpäin. (---) luotiin sitä yhteyttä ja Nuvan asemaa Jyväskylän kaupunginhallituksen ja kaupunginvaltuuston silmissä. Et yritettiin muokata sitä tai löytää sitä omaa paikkaa, et mitä me täällä halutaan tehdä, et mitä me edustetaan ja ketä me edustetaan ja millä intresseillä, että yritettiin, mä koen, että yritettiin päästä pois siitä, et me ollaan vaan koulujen oppilaskunnan jatke ja todella siihen, että me edustetaan Jyväskylän nuoria ja halutaan niiden parasta ja toimitaan semmosena välittäjänä vammaisneuvoston ja vanhusneuvoston rinnalla semmosena toimielimenä, joka edustaa nuoria.

Arendt kuitenkin todennäköisesti jälleen kritisoi tällaista toimintamallia, jossa yhden äänioikeudettoman edustajan oletetaan edustavan lautakuntien keskusteluissa ensinnäkin koko nuorisovaltuuston ja sitä kautta koko kunnan nuorten näkemyksiä asioihin.

Hankeraha oli toinen erityisesti toiminnan tuloksista ja vaikuttavuudesta keskusteltaessa esiin noussut tema. Vuosittain nuorisovaltuuston jakama hankeraha on haastateltavien mielestä yksi kauden merkittävimmistä nuorisovaltuuston toiminnoista ja vaatii myös ja vaatii myös toiminnalta ajallisesti melko paljon. Haastateltavat ovat kokeneet hankerahan jakamisen konkreettisimpana ja näkyvimpänä tapana vaikuttaa.

Haastattelija: Mikä oli sit sun mielestä semmonen merkittävin aikaansaannos, mitä saitte aikaan ja miten se tapahtu?

H7: Must tuntuu, et niinku aina se hankerahan jakaminen, koska se on sit, se on niinku se meidän konkreettisin tapa vaikuttaa. Ja sit sillä on ollu hyvää, et nuoriso on voinu ite mieltää, et mitä ne on tarvinnu, niin sit on saanu just sen tietyn oman ongelmansa korjattua. Ei välttämättä ongelma, mut mitä ikinä onkaan tarvinnu.

H9: Mut toisaalta hankeraha niinku esimerkiks, se et kuinka ollaan näytty nuorille itelleen, et paljon... monesti ne asiat, mitä oikeesti on konkreettisesti saatu aikaan näkyy kaupungille päin, mut ei välttämättä nuorille niin paljon, niin sitte hankeraha on joka vuos varmaan ehkä sellanen juttu, millä on oikeesti pystytty tukeen Jyväskylän nuoria ja näyttämään ehkä niinku mitä me voidaan niitten nuorten eteen tehdä ja just sitä kautta jalkautua niille kouluille ja laajemmalle niin ehkä se on ollu semmonen mun mielestä yks tärkeimpiä asioita just sen takia, et se on kohdistunu suoraan niihin nuoriin, eikä se oo menny silleen, et vaikutetaan kaupunkiin, joka sit vaikuttaa asioihin.

Nuorisovaltuuston Huippukokoukset ja niissä jaettava hankeraha nostettiin useasti esiin mieleenpainuvana kokemuksena. Hankerahan jaon jälkeen oli koettu, että on tehty asioita muiden hyväksi.

H6: Merkittävämpiä tai mieleenpainuvimpia... Öö... no mulla tuli ehkä ensimmäisenä mieleen meidän huippukokoukset tai just sitte ku jaettiin sitä hankerahaa. (---) Niin, niinku se oli sellanen, et oikeesti tavallaan näki sen, että saatiin nuorille joku siisti juttu. Niin se oli ehkä ihan sellanen hieno tunne.

H7: No ehkä niinku pitkä huippukokouksen, vaikka jonku hankerahan jaon jälkeen silleen, et jes, et niinku saatiin loppuun ja hyvä niinku... hyvin saatiin loppuun, taas hyviä hommia saatu aikaseks.

6.2.3 Nuorisovaltuuston valta ja toimintaa rajoittavat tekijät

Nuorisovaltuustotoiminnan varsinainen vaikutusvalta kunnalliseen päätöksentekoon nousee kysymyksenä usein esiin nuorisovaltuustotoiminnan kontekstissa. Esimerkiksi Uusi-Oukari (2016) toteaa, ettei Turun nuorisovaltuustolla ole ollut juurikaan mahdollisuuksia vaikuttaa kaupungin päätöksentekoon. Siurala ja Turkia (2012, 80-82) toteavat, että nuorisovaltuuston näkemyksillä on ollut harvoin vaikutusta virallisten tahojen päätöksentekoon ja että nuorisovaltuustotoiminta itse asiassa uusintaa ja ylläpitää perinteistä hallinnon järjestystä, jossa nuorille on osoitettu oma toimintakenttänsä ”laatikkonsa”, jossa he voivat toimia, mutta vailla varsinaista vaikutusvaltaa. Jyväskylän nuorisovaltuuston toimivaltaa ei ole erikseen määritelty, muuta kuin vuosittain jaettavan hankerahan osalta. Nuorisovaltuusto on itse nähnyt osallistumisen kaupungin lautakuntatyöskentelyyn parhaimmaksi tavaksi vaikuttaa kaupungin päätöksentekoon. Uuden kuntalain on toivottu tuovan nuorisovaltuustoille lisää toimivaltaa ja mahdollisuuksia osallistua päätöksentekoon ja sen valmisteluun.

Valtasuhteiden valottaminen toimijoiden keskuudessa on poliittisen toiminnan mahdollistumisen kannalta oleellista, sillä Arendtin mukaan valta näyttäytyy aina siellä, missä on toimintaa. Valta on läsnä julkisessa näyttäytymistilassa, eli ihmisten toimiessa julkisesti ja se lakkaa samalla kun toiminta loppuu. Vallassa on kyse valtasuhteista, joten valta ei ole mitään pysyvää tai mitattavissa olevaa, vaan on aina riippuvainen läsnä olevista ihmisistä ja heidän välisistä suhteistaan. (Arendt 2002, 202.)

Millaisia näkemyksiä toiminnassa mukana olleilla nuorilla oli nuorisovaltuuston vaikutusvallasta? Haastateltavien mukaan nuorisovaltuustolla on valtaa päättää asioista hyvin rajallisesti. Haastateltavat nostivat esiin, että hyvin pienistä ja toiminnan sisäisistä asioista saatiin päättää melko vapaasti, mutta koko kaupunkia koskeviin päätöksiin ja taloudellisiin kysymyksiin ei juuri päätäntävaltaa ollut. Eräs haastateltava vertasi nuorisovaltuuston vaikutusvaltaa Euroopan Unionin alueiden komiteaan, joka antaa paljon lausuntoja, mutta merkitys ja vaikutus varsinaiseen päätöksentekoon on vähäinen. Nuorisovaltuuston rooli nähtiinkin enemmän keskustelun avaajana, nuorten mielipiteiden esille tuojana ja lobbaajanakin, mutta varsinaista vaikutusta päätöksentekoon haastateltavat eivät toiminnalla juuri nähneet. Useampi vastaaja jäi pohtimaan, että mikä merkitys

nuorisovaltuuston mielipiteillä, kannanotoilla tai keskusteluilla oli ollut osana kaupungin päätöksentekoa, sillä niiden vaikutusta harvemmin pystyttiin todentamaan. Kuten eräs haastateltava totesi: *“Ei mulle nyt esimerkiksi tuu mieleen jotain tiettyä tapausta, missä olis tosi aktiivisesti kuunneltu tai silleen otettu huomioon. Mut ei myöskään silleen, että olis niinku ignorettukkaan varsinaisesti”*.

Näkemykset toiminnan vaikuttavuudesta ja kyvystä aikaansaada muutoksia jakoivat vastaajien mielipiteitä enemmän. Neljä vastaajaa näki nuorisovaltuuston kyvyn vaikuttaa asioihin melko positiivisesti ja todettiin, että *”kyllä me siellä jotain tehtiin, ei me nyt siellä turhanpäivää istuttu”*. Kuitenkin viisi vastaajaa totesi, että nuorisovaltuusto ei kykene kaupungissa saamaan mitään suuria muutoksia aikaan, eikä pysty *”kauheesti kaupunkia muuttamaan tai sitä, miten kaupunki toimii tai kaupungissa päätetään”*.

Vastaajille oli jäänyt tunne, että nuorisovaltuuston mielipiteitä ja kannanottoja oli kuunneltu ja päättäjät olivat ottaneet niitä huomioon osana päätöksentekoa. Esimerkiksi eräs vastaaja ymmärsi lukioon mennessään ja kuusijaksoista lukuvuotta käydessään nuvan aikanaan laatiman lausunnon merkityksen kuuden jakson säilyttämisen puolesta. Usein kuitenkin nuorisovaltuuston mielipiteiden ja kannanottojen vaikuttavuus oli jäänyt epäselväksi:

H3: (---) että jos esimerkiksi vaikka opetussuunnitelmaan otettiin kantaa, niin mitä sille sitte kävi, että oliko sillä merkitystä sillä meidän kannanotolla tai, että miten se sitte vaikutti? Kyllä mä nään sen silti tosi tärkeenä, että on mahdollisuus ja pitäis ehkä vielä parantaa just sitä, sitte sitä kuuntelemista.

Eräs haastateltava ei näe epävarmuutta toiminnan konkreettisista vaikutuksista ongelmana, vaan nostaa tärkeimmäksi asiaksi kanavan, jonka nuorisovaltuusto on pystynyt luomaan nuorten vaikuttamisen edistämiseksi:

H1: On tosi vaikee osottaa suoraa semmosia hyvin konkreettisia asioita, mitä Nuva on tehny, jollei sitte lähtee nimeämään jotain skeittipuistoja tai tämmösiä, mihin Nuva on sitten selkeesti pystyny muutaman vuoden aikana vaikuttaa. Mut yleisesti, niin mä oon ite nähny sen, että se tärkein asia, mihin nuva on vaikuttanu, niin on se, et nuva on vakiinnuttanu nuorille aseman vaikuttaa ja ajaa omia oikeuksiaan.

Positiivisistakin kokemuksista kuitenkin välittyy kuva nuorisovaltuustosta ei-tasa-arvoisena keskustelijana ja päätöksenteon osalta rooli on sivusta seuraajan kaltainen: Nuoret esittävät

mielipiteitään ja niitä mahdollisesti kuunnellaan, mutta varsinaisessa päätöksenteossa nuoret eivät ole mukana.

Haastattelija: No miten sä kuvaisit, onko tällä nuorisovaltuustotoiminnalla ollu vaikutusta ihan kaupungin tason päätöksentekoon?

H8: (mieltii) Toivoisin, tai en tiä.

Haastattelija: Pystyksä perustella sun vastausta, sä vastasit, että 'toivoisin', niin onkse jääny jotenki tunteen tasolle?

H8: No, on, et ku nuorisovaltuustossa kuitenkin tosi paljo on tehny työtä sen eteen, että, että kaupunki kuulis ja koetettiin saada sitä kautta tuomaan esille nuorten mielipide, mutta kyllä kai ne nyt jollain tasolla kuuntelee, ku nuorisovaltuusto kuitenkin on kaupungin ja eiks seki tullu se uus kaupunkilaki, että on pakko olla nuorisovaltuusto kunnassa, vai mikä se, joku semmonen, niin kyllä mä veikkaan, että ne on kuunnellu ja jollain tavalla vaikuttaa, mulla on vähä semmonen fiilis. En tiä, et johtuuko se siitä toivosta vai...

Kokemukset kuulluksi tulemisesta ovat Turkian (2010, 54) mukaan toki arvokkaita, mutta ne eivät ole verrattavissa tilanteisiin, joissa keskustelun molemmat osapuolet ovat aktiivisia, vakavasti otettavia ja tasavertaisia toimijoita. Arendtin ajattelun mukaan tällaisessa 'kuulluksi tulemisessa' ei ole kyse julkisen piirissä tapahtuvasta toiminnasta. Näyttää siltä, että nuorisovaltuustolla ei ole pääsyä siihen poliittisen toiminnan näyttäytymistilaan, eli niihin kunnallispolitiikan päätöksentekoareenoihin, joissa valtasuhteet ovat läsnä. (Arendt 2002, 202-203.)

Kokemukset vähäisestä vaikuttamisesta ylemmän tason poliittiseen päätöksentekoon näyttäisivät liittyvän nuorten vähäisiin kohtaamisiin virkamiesten ja päättäjien kesken. Kuten eräs haastateltava totesi: "... tietysti aina vois enemmän tehdä jotain ehkä... päättäjien kaa nähä ja enemmän tällasta näin, jos haluaa oikeesti vaikuttaa." Toisin sanoen niitä julkisen keskustelun tiloja, joissa poliittinen toiminta Arendtin mukaan tapahtuu, on ollut toiminnan aikana kovin vähän. (Arendt 2002, 202-203) Esimerkiksi Kiilin (2011, 176) mukaan Fitzgeraldin hahmottelema, nykyinen lasten ja nuorten vaikuttamisen *kolmas ajanjakso*, jota luonnehtii vahva dialogisuus myös aikuistoimijoiden kanssa, ei ole toteutunut haastateltavien mukaan Jyväskylän nuorisovaltuuston osalta parhaalla mahdollisella tavalla.

Entä miltä näyttäytyivät toiminnan sisäinen valta ja valtasuhteet? Haastateltavat olivat lähes yksimielisiä siitä, että saivat itse päättää mihin asioihin haluavat vaikuttaa. Tosin yksi

haastateltava totesi, että aina ei ollut jäänyt sellainen tunne:

H5: No mun mielest monesti tuotiin tosi hyvin, et niihin ei ollu pakko lähteä. Oli joitaki... joistaki tuli semmonen olo, et kukaan ei halua antaa tätä lausuntoa, ku tää on niin outo ja kukaan ei ymmärrä tästä mitään, mut kyllä se nyt on varmaan pakko tehdä.”

Oltiin myös koettu, että nuorisovaltuusto ja nuoret itse saivat valita tavat vaikuttaa. Haastateltavien mukaan asiat esityslistalle nousivat pitkälti hallituksen ja sen jäsenten toimesta. Tämän lisäksi neljä haastateltavaa kertoi myös ohjaajien vaikuttaneen esityslistan ja käsiteltävien asioiden muodostumiseen. Näiden haastateltavien mukaan ohjaajat olivat esittäneet heille tulleita viestejä mahdollisista asioista ja ehdottaneet myös itse joitakin asioita, joihin nuorisovaltuusto voisi vaikuttaa tai ottaa kantaa. Haastateltavista yhtä lukuun ottamatta kaikki olivat sitä mieltä, että nuorisovaltuutetut saivat itse päättää, haluaako nuorisovaltuusto lähteä vaikuttamaan tai ottamaan kantaa esille tuotuihin asioihin. Myös valtuuston rivijäsenillä koettiin olleen mahdollisuus vaikuttaa käsiteltäviin asioihin ja esityslistalle nostettaviin kohtiin, mutta vaikutusmahdollisuuksien suuruudesta oltiin eri mieltä. Osa haastateltavista koki, että vaikka kokouksessa oli oma käsittelykohtansa ”*Muut esille tulevat asiat*”, usein sille ei jäänyt tarpeeksi aikaa, koska se oli aina esityslistan viimeisenä.

Olen edellä tuonut esille eri näkökulmista, mitkä asiat toiminnassa ovat rajoittaneet ja toisaalta mitkä asiat ovat mahdollistaneet toiminnan poliittisuutta nuorisovaltuustossa. Kysyin haastateltavilta myös suoraan, että rajoittiko heidän mielestään toimintaa jokin. Esiin nousivat lähinnä toimintaan käytettävä rahoitus, joka ei ollut nuorten hallinnoitavana ja jonka määrästä ei ollut selkeää käsitystä. Sen lisäksi esiin nostettiin myös alaikäisyys toimijuutta rajoittavana tekijänä. Ongelmallisiksi asioiksi näitä ei silti oltu koettu, pikemminkin ne vain todettiin ääneen.

Näkemykset kaupungin roolista toiminnassa vaihtelivat. Useampi (4/9) nosti esille työntekijät, eli kaupunki näyttäytyi toiminnassa kahden kaupungin työntekijän kautta, jotka olivat tukemassa nuorisovaltuuston toimintaa. Sen lisäksi kaupunki nähtiin positiivisessa hengessä ja sen roolia kuvattiin tosi tärkeäksi sekä mahdollistajaksi juuri resurssien valossa (tilat, rahoitus, työntekijät). Muutama korosti nuorisovaltuuston asemaa ja sijoittumista

organisaatiossa ja koki, ettei nuorisovaltuusto ollut kaupungin ulkopuolinen taho, vaan pyrki vaikuttamaan toimintaan sen sisältä, osana organisaatiota. Toisaalta kaupungin rooli nähtiin etäisenä ja ei osattu täysin hahmottaa kaupunkia organisaationa ja sitä toimintakenttää ja kuviota, miten nuorisovaltuusto kaupunkiorganisaatiossa sijoittuu. Kaupungin roolia kuvatessaan haastateltavat eivät olleet kokeneet kaupunkia toimintaa rajoittavana tahona.

Kaikki haastateltavat olivat hämmästyttävän yksimielisiä siitä, että toiminta ei olisi mahdollista ilman kaupungin tukea. Haastateltavat kokivat, että ilman rahoitusta ja toiminnan ohjauksellista tukea toimintaa tuskin olisi olemassa, ainakaan nykyisessä muodossaan. Samoin ikärakenne koettiin haasteeksi ja rajoitteeksi järjestää toimintaa pelkästään omin voimin. Oli mielenkiintoista havaita, että vastaajien mielestä nuorten kyky vaikuttaa oli useasti kiinni nuorista itsestään. Neljässä haastattelussa korostettiin, että mikäli nuoret itse olisivat aktiivisempia, he voisivat vaikuttaa enemmän ja etenkin, jos nuorisovaltuustoon valikoituisi ainoastaan *“sellainen porukka, ketä kiinnostaa vaikuttaminen, eikä sillee.* Haastatteluissa nousi esille, että kohtaamiset ja keskustelut päättäjien kanssa olivat lähes pääsääntöisesti nuorisovaltuuston järjestämiä ja lähtöisin nuorten aloitteesta. Yllätyksekseni tätä asettelua ei kyseenalaistettu laisinkaan - päinvastoin: Nuoret soimasivat itseään ja aktiivisuuden puutetta, mikäli asioihin ei oltu kyetty vaikuttamaan.

H3: Jos on tosi aktiiviset jäsenet, joilla on hyvä yhteishenki ja niillon oikeesti halu vaikuttaa johonkin, niin sitte ne voi saaha tosi paljon huomiota tai jotenkin olla näkyvästi esillä ja saaha asioita sitte läpi, et se riippuu paljo siitä, että miten Nuva ite on innokas ja tavallaan se myös, että tää kuulostaa ehkä vähä oudolta, mutta kuinka päteviä ne nuorisovaltuutetut on.

Virkamiesten ja kuntapäättäjien aktiivisuutta nuorisovaltuustoa kohtaan ei peräänkuulutettu laisinkaan. On mielenkiintoista, että haastateltavat eivät itse näe asiaa niin, että lakien ja säädösten takaamien oikeuksien tulisi käytännössä näkyä automaattisena nuorten huomioimisena ja osallistumisena osana kunnan demokraattista päätöksentekoa. Sen sijaan vallitseva näkemys oli, että huomiosta ja jokaisessa päätöksessä kuulluksi tulemisesta ja mahdollisuudesta vaikuttaa tulee taistella aina uudelleen tapaus ja käsiteltävä asia kerrallaan.

Samalla näyttää siltä, että nuorisovaltuusto itse myös jatkaa ja toteuttaa omalla toiminnallaan demokratia- ja kansalaiskasvatusta, esimerkiksi hankerahan ja oppilaskuntakoulutuksen muodossa. Tavoitteena on aktiiviset ja osallistuvat nuoret, kuitenkin esimerkiksi hankerahan osalta vahvasti nuorisovaltuuston ja sitä kautta Jyväskylän kaupungin määrittämien normien kautta.

Haastateltavat olivat kokeneet, että nuorisovaltuustolta ei oikeastaan odoteta joko mitään tai sitten siltä odotetaan tietynlaisia, helposti toteutettavia ja melko kosmeettisia avauksia. Eräs haastateltava kuvasi, että kaupungilla on halu näyttäytyä julkisesti nuoria ja nuorisovaltuustoa kohtaan myötämielisenä ja kuuntelevana, mutta samalla ”*nuvalta ei ooteta mitään kauheen isoja avauksia tai semmosia kaupunkia mullistavia muutoksia ja toiveita, vaan sitte semmosia pieniä ja helppoja juttuja mihin niinku kaupunki voi sitte helposti vastata*”. Esimerkiksi nuorisovaltuuston laatima kesätyösetelialoite¹³, jossa kaupungilta vaadittiin taloudellista lisäpanostusta ja toiminnan uudelleen järjestelyä, sivuutettiin haastateltavien mielestä melko kevyin perustein. Tosin yksi haastateltava nosti kesätyösetelialoitteen esimerkkinä, joka oli jollakin tasolla nuorisovaltuuston tekemän aloitteen jälkeen jäänyt elämään kuntapolitiikan agendalle erään kaupunginvaltuutetun toimesta. Moni oli kokenut, että nuorilta odotetaan asioihin tietynlaisia näkemyksiä:

H5: Oli paljo asioita, mitä piti ajaa sit ehkä... tai niinku piti olla tiettyä mieltä, koska me ollaan nuoria ja niinku kyllä meidän pitää olla tätä mieltä ku me ollaan nuoria (naurahdus), ja jotenki tuntu siltä, et meillä on niinku velvollisuus ajatella tällä tavalla, eikä sit käydä siitä mitään kiivasta keskustelua (naurua). Hassua!

Arendtin mukaan edellä mainitun kaltaiset odotukset tietynlaisesta käyttäytymisestä ovat yksi modernin yhteiskunnan tunnuspiirre, jossa käyttäytyminen on korvannut toiminnan ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa. Ihmisiltä odotetaan ennakoitavaa käytöstä, jotta erilaiset tapahtumasarjat voidaan etukäteen laskelmoida ja niihin osataan varautua. Ennalta arvaamattomalle ja epävarmuuteen perustuvalla toiminnalla ei jää tilaa. Sosiaalisesti

¹³ Jyväskylän nuorisovaltuusto laati keväällä 2016 kuntalaisaloitteen kesätyösetelimallista, jossa se ehdotti kaupungin organisoivan nuorille tarjottavat kesätyöt uudelleen taaten kesätyöpaikan 1500 16-17-vuotiaalle nuorelle nykyisen noin 150 kesätyöpaikan sijaan. Mallissa kaupungille tulisi lisäkustannuksia nuorisovaltuuston laskelmien mukaan 442 000€. (Jyväskylän nuorisovaltuusto 2017, Kesätyöseteli käyttöön Jyväskylässä)

hyväksyttävässä käytöksessä, kuten esimerkiksi sääntöjen ja normien noudattamisessa on Arendtin mukaan kyse hallinnasta ja yhteisön kontrolloinnista, eikä vapaasta poliittisesta toiminnasta. (Arendt 2002, 47-51.)

Toiminnassa oli kohdattu myös ennakkoluuloja nuorten kyvyistä muodostaa rakentavia mielipiteitä isoista tai hankalista asiakokonaisuuksista tai kyvyistä perehtyä syvällisesti kaupungissa päätöksenteon alla oleviin asioihin:

H1: Toki se oli aina jotenkin tosi viihdyttävää se, että siinä vaiheessa, kun meitä oli pyydetty puhumaan jonnekin, niin ensin oli tavallaan se suhtautuminen, et jaa, sieltä ne nuoret tulee taas kertomaan meille jotain ja sitten siinä tulee se realisaatio siihen, että me ollaan oikeesti valmisteltu ja oikeesti ollaan kiinnostuneita siitä, mitä me tullaan teille sanomaan, että kyl mä nään, että se meidän, meitä sitten kuunneltiin ja ymmärrettiin se, että se, mitä me sanotaan, oikeesti, niin on ihan hyvinkin varteenotettavaa. Toki huvittavaahan siinä on se, että jokainen näistä vastaanottavista kuulijoista aloitti sen aina sen keskustelun sillä, että voi, miten voikin olla, että voitkin puhua noin fiksusti, että oletusarvonen asia on ollu se, että sä olet alle täysi-ikäinen ihminen, niin se, mitä sä sanot, niin ei voi olla kauheen rakentavaa tai jäsenneltyä.

Tulkitsen niin, että tällainen keskusteluasetelma on Arendtin mukaan lähtökohdiltaan eriarvoinen ja mahdollisuudet toimia julkisen piirissä ovat rajallisia. Tosin Arendt itse pitäisi todennäköisesti tätä alaikäisten ja aikuisten välistä eriarvoista asetelmaa vain hyvänä asiana. Kiilin (2006, 187) mukaan aikuiset näkevät lapset kyvykkäinä esittelemään omia mielipiteitään, mutta kyvyttöminä todelliseen dialogiin aikuisten ja lasten kesken esimerkiksi osana päätöksentekoa.

6.2.4 Nuorisovaltuuston tehtävä ja toiminnan poliittisuus

Kuten olen aiemmin tuonut esille, nuorten osallisuuden vahvistaminen ja erilaisten vaikuttamiskanavien perustaminen sekä toiminnan järjestäminen Suomessa on yhtäältä lähtenyt liikkeelle nuorten halusta vaikuttaa erityisesti heitä koskeviin, päätettäviin asioihin. Taustalla on kuitenkin ollut myös vahvasti erilaiset politiikkaohjelmat ja säädökset, joilla on pyritty kohentamaan yhteiskunnan demokratiavajetta ja samalla myöskin ehkäisemään nuorten syrjäytymistä.

Arendt toteaa, että poliittisella toiminnalla ei voi olla sellaisia totaalisia päämääriä, jolloin toiminta olisi ainoastaan keino saavuttaa jokin tavoite. Tällöin kyse olisi pikemminkin valmistamisesta ja myös väkivalta kykenisi korvaamaan toiminnan, sillä se olisi toimintaa tehokkaampi keino saavuttaa päämäärä. (Arendt 2002, 232-233.) Arendtille poliittinen toiminta on päämäärä itsessään (Arendt 2002, 209). Sen sijaan Arendt puhuu yhteisestä intressistä, joka ryhmällä voi olla. Erottaessaan toiminnan työstä ja valmistamisesta Arendt korostaa toiminnan piirissä vallitsevaa vapautta ja muutoksen tavoittelua, joka ei ole läsnä työssä ja valmistamisessa. Onko nuorten vastauksissa löydettävissä jotakin yhdistävää tavoitetta, joka on ollut olemassa jo toimintaan liittyessä ja toiminut motivaationa lähtee mukaan nuorisovaltuustoon?

Haastateltavien näkökulmat nuorisovaltuuston tehtävästä olivat oikeastaan kahtalaiset. Toisaalta se nähtiin kanavana ja foorumina tuoda nuorten mielipiteet esiin ja pyrkiä vaikuttamaan nuorille tärkeisiin asioihin. Seitsemässä vastauksessa korostettiin mahdollisuutta vaikuttaa asioihin, kuten eräs vastaajista tiiviisti toteaa: *”Tavoite oli saada noiden nuorten mielipiteet käytännössä kaupunginvaltuuston ja hallituksen korviin ja muiden päättäjien”*. Roolia kuvailtiin viestinviejäksi, asiantuntijaksi ja neuvonantajaksi. Toisaalta se nähtiin myös paikkana oppia kunnallisesta päätöksenteosta ja kasvaa vaikuttajana, joka näkyi neljän nuoren vastauksissa: Toiminnassa mukanaoloaikaa kuvattiin kasvuprosessina, jossa kasvetaan vaikuttamiseen, löydetään mahdollisesti oma ”poliittinen koti” sekä myös suunta omalle tulevaisuudelle esimerkiksi opiskelujen suuntautumisen suhteen. Oli myös koettu, että toiminnassa mukanaolon jälkeen voi olla helpompi lähtee esimerkiksi kuntavaaleihin ehdokkaaksi tai aktivoitua muilla yhteiskunnan vaikuttamisen areenoilla. Kaksi haastateltavaa nosti toiminnan tärkeimmäksi merkitykseksi sen, että mitä siitä on saanut itselleen. Nämä haastateltavat totesivat, että toiminnassa on oppinut paljon kaupungista organisaationa, kunnan päätöksentekojärjestelmästä, sekä on oppinut myös omia vuorovaikutuksen taitoja ja argumentointia. Muutama muukin nosti toiminnan merkityksestä puhuttaessa esille niitä asioita, joita se on itselle tuonut. Eräs vastaaja kiteytti tehtävän seuraavasti: *”Ehkä just se, et yrittää viedä valtuustoon niitä nuortenki mielipiteitä enemmän tai vähemmän. --- Mulla tuli kuitenkin sellanen olo, et niinku siellä just oppi enemmän, ku välttämättä sai konkreettisesti aikaan”*.

Haastateltavien kuvaama toiminnan tehtävän ja tavoitteiden kirjo on laaja, mutta haastateltavien vastauksista on löydettävissä toiminnalle yksi yhteinen intressi, joka

Arendtin ajattelun mukaan on poliittisesti toimivalle ryhmälle ominaista. Haastateltavien mukaan tällaiseksi näyttäisi löytyvän juuri nuorten oikeuksien ajaminen suunnittelu- ja päätöksentekoprosesseissa, eli kuulluksi tuleminen ja mahdollisuus vaikuttaa asioihin. Ei olekaan niin, että nuorilla olisi jokin yksi yhteinen mielipide jostakin tietystä asiasta, vaan yhdistävä tekijä on juuri nuorten, alle 18-vuotiaiden halu päästä vaikuttamaan ja tuomaan esille mielipiteensä.

Arendtin esimerkki työväenliikkeestä poliittisena toimijana on mielenkiintoinen ja löydän siitä yhtäläisyyksiä nuorisovaltuustotoiminnan tarkoitukseen ja syntyyn. Arendtin ajattelu työväenliikkeestä poliittisena toimijana liittyy työväenliikkeen ja täysiä kansalaisoikeuksia vailla olevien nuorten samankaltaiseen/ yhtäläisyyksiä löytävään asemaan yhteiskunnan ulkopuolisena toimijana. Arendt kuvaa työväenliikkeen merkitystä ennen kaikkea taisteluna kansalaisoikeuksista; äänioikeuden myötä työläiset pääsivät toimimaan julkisesti. (Arendt 2002, 220.)

Työväenliikkeen toiminnassa on ollut kyse taistelusta koko yhteiskuntaa vastaan, eikä ainoastaan omien taloudellisten etujen ajamisesta. Siksi se on ollut todellista poliittista toimintaa. Kuitenkin luokkayhteiskunnan muuttuessa massayhteiskunnaksi myös työväenliikkeestä tuli osa yhteiskuntaa ja samalla kuin mikä tahansa muu etujärjestö, joka ajaa omiensa etuja. Arendt ei käsittele Vita Activassa poliittisen toiminnan taustalla olevaa yhteistä intressiä ja sen merkitystä toiminnalle, mutta toteaa työväenliikkeen historiaa käsitellessään työväenliikkeen menettäneensä merkitystä ja kannatusta juuri epäselvän aatteellisen sisällön ja päämäärien vuoksi. (Arendt 2002, 222.)

Halusin myös selvittää nuorten omia näkemyksiä nuorisovaltuustotoiminnan poliittisuudesta, sillä vaikka johtopäätökseni toiminnan poliittisuudesta nousevat pääosin muista aineiston teemoista - liittyen toiminnan tapoihin, ympäröivään toimintakenttään ja toiminnan rajoitteisiin -, auttavat haastateltavien näkemykset toiminnan poliittisuudesta hahmottamaan toiminnassa mukana olleiden määritelmiä toiminnasta. Nuorten näkemyksien taustoittamiseksi selvitin myös heidän käsityksiään politiikasta, jotta näkemyksiä nuorisovaltuustotoiminnan poliittisuudesta olisi ehkäpä helpompi ymmärtää. Poliitiikan määrittely ei ollut nuorille helppoa ja osassa vastauksista kävi selväksi, että koulun yhteiskuntaopin tunnilla tai kirjasta opitut määritelmät oli opeteltu. Määrittelyt antavat kuitenkin taustoitusta ymmärtää nuorten näkemyksiä nuorisovaltuustotoiminnan

poliittisuudesta. Poliitiikka nähtiin esimerkiksi ”yhteisten asioiden hoitona”, ”keskusteluna ja mielipiteiden jakamisena” ja ”päätöksentekona yksilöiden ja yhteisöjen hyväksi”. Lähes jokaisessa vastauksessa poliitiikka nähtiin toimintana, jossa tehdään päätöksiä ”yhteisen hyvän” edistämiseksi.

Nuorten mielipiteet toiminnan poliittisuudesta jakautuivat. Suurin osa vastaajista oli sitä mieltä, että toiminta on jollakin tasolla poliittista toimintaa. Kuusi vastaajista totesi suoraan, että kyse on poliittisesta toiminnasta. Toiminnan poliittisuutta perusteltiin esimerkiksi toteamalla, että ”Koska siellä pysty vaikuttaa ja siellä pysty jakaa niitä mielipiteitä ja siellä, niin siellä pysty tekee asioita, niin eikös se silloin vähä semmosta poliittista menoa kuitenkin oo ---? Eräs haastateltava perusteli napakasti, että toimintatavat ovat poliittisia ja myös koko toimintakenttä on poliittinen ja kysyi lopuksi, että ”mitä tää toiminta ois sit, jos ei poliittista?” Nämä vastaajat näkivät, että ollakseen poliittista, toiminnan ei tarvitse liittyä puolueisiin millään tavoin

H4: Vaikutettiin asioihin, jotka on siis yhteisiä asioita ja sitten saatiin myös päättää nuoria koskevista asioista, niinku mihin me ne rahat jaetaan, esimerkiks siinä. Kyl siin on paljon poliittisuutta kans, ei siinä puolueita tartte olla, et se on poliittista toimintaa.

Kolme vastaajaa ei nähnyt toimintaa varauksetta poliittisena toimintana, vaan esimerkiksi ”poliittisen toiminnan varhaisena esiasteena” ja poliittisen toiminnan mahdollistavana toimintana, jolloin poliittisen toiminnan toteutuminen riippui toiminnassa olevista nuorista ja heidän aktiivisuudesta itsestään. Nämä haastateltavat totesivat, että olosuhteet poliittiselle toiminnalle olivat kunnossa ja kyse oli enemmänkin siitä, että olivatko mukana juuri ne nuoret, jotka todella haluavat olla mukana toiminnassa ja vaikuttaa. Myös Arendt nostaa esille poliittisen toiminnan edellytyksenä, että toimintaan lähtee mukaan juuri sellaiset ihmiset, joilla on kykyä ja intohimoa julkisiin asioihin. Siksi Arendtin mielestä toimintaan tulisikin olla vapaa pääsy, jotta juuri ne, ketä politiikka todella kiinnostaa, olisivat mukana. (Arendt 1963,

Toiminnan poliittisuuden määrittelemisen oli kuitenkin osalle hankalaa ja vastauksissaan nuoret olivat selvästi uuden tilanteen äärellä: Osa ei ollut selvästi miettinyt aiemmin toimintaa politiikan tekona ja vastauksissa pallolettiin nuorisovaltuustotoiminnan ja poliittisen toiminnan määrittelyitä:

*Haastattelija: Oliko se nuvatoiminta sun mielestä poliittista toimintaa?
H3: Tässä nyt on vaikeeta taas silleen, että mikä sitte on sitä poliittista toimintaa, että... Öö, no siis, (naurua) en mä kyllä oikeen tiää. Monestihan, jos vaikka, tai jos puhutaan politikoinnista, että tehään jotain päätöksiä, että ku tuo sitä esittää, niin en mä sitä halua kannattaa tai jotenki näin tai, että jotenki semmoset asiat vaikuttais nii, no en tiää. No, Nuvassa aika hyvin ollaan siinä kuitenkin, että ollaan yhdessä ja tehään yhdessä ja, että semmosia tavallisia asioita, mutta eikö se nyt kuitenkin sitte oo myös politiikkaa. En mä tiää.*

Mielenkiintoinen yhteys löytyy, kun tulkitsee haastateltavien näkemyksiä toiminnan merkityksestä, nuorisovaltuustotoiminnan poliittisuudesta ja politiikan määrittelystä. Haastateltavista kolme, jotka eivät kokeneet toimintaa erityisen poliittiseksi, korkeintaan politiikan jonkinlaiseksi esiasteeksi tai harjoitteluareenaksi, määrittivät politiikan ja poliittisen toiminnan hyvin samankaltaisesti. Kun katsoo nuorisovaltuustotoiminnan poliittisuuteen kriittisesti suhtautuvien määrittelyjä ja näkemyksiä politiikasta, huomaa, että nämä haastateltavat näkevät politiikan ja poliittisen toiminnan erityisesti puolueisiin liittyvänä ja puolueiden välisenä toimintana, jossa poliittiset näkemykset ja poliittisuus ymmärretään nimenomaisesti puolueiden toiminnan kautta. Osittain siitä syystä nuorisovaltuustotoimintaa ei nähdä niin poliittisena, koska siellä ei edusteta puolueita.

H7: No se... se oli vaikuttamista, mut koska se ei ollu mitään niinku tiettyyn, ainakaan suoraan niinku... tai just puolueeseen tai pelkkään yhteen ideologiaan sidottua, se ei ollu ehkä niin poliittista, ku mitä sit puolueet on.

Nuorisovaltuustotoiminnan poliittisuuteen kriittisemmin suhtautuvat määrittivät politiikan esimerkiksi seuraavasti:

H3: No niin, no mä ite määrittelen politiikan silleen, että se on yhteisten asioiden hoitamista ja semmosta, mitä kaupunginvaltuustossaki tehään, on semmosta arkisten asioiden tavallaan sopimista ja semmosta järjestämistä. (---) Mutta nuvahan on sitte puoluepoliittisesti sitoutumatonta tai näin, että asiat asioita ajatellaan lähinnä sitten nuorten näkökulmasta ja niin.

Kysyttäessä toiminnan poliittisuudesta nuoret löysivät nuorisovaltuuston toiminnalle myös muita määreitä. Toimintaa kuvattiin myös yhteisöksi, oppimisen paikaksi, harrastukseksi ja demokratiakasvatukseksi. Toiminnalle löydetty useat erilaiset määritelmät hieman yllättivät. Kuvittelin määritelmien olevan enemmän samankaltaisia. Sen sijaan toiminnan tarpeellisuudesta oltiin samaa mieltä; nuorisovaltuustotoimintaa tarvitaan. Yhdessä vastauksessa kiteytyy mielestäni varsin hyvin näkemys nuorten eriarvoisesta asemasta yhteiskunnassa, johon nuorisovaltuustotoimintakin lopulta perustuu:

H4: Tähän myös opettaa, että ei nuoret oo demokraattisesti tasa-arvoisia, että pitää olla tällöinen elin, joka tekee sivussa päätöksiä eikä vaan mennä samaa reittiä äänestämällä kuin muutkin aikuiset ihmiset.

7 POHDINTA

Tutkin työssäni nuorisovaltuuston mahdollisuuksia poliittisena toimintana ja tutkimuksen teoreettisena viitepisteenä on ollut Hannah Arendtin poliittinen ajattelu. Millaisia päätelmiä nuorisovaltuustotoiminnan poliittisuudesta voi haastatteluaineiston ja Arendtin ajattelun perusteella tehdä? Ensinnäkin Arendtin ajatukset poliittisesta toiminnasta ja erilaisista poliittista järjestelmistä tarjosivat paikoitellen varsin mielenkiintoisen ja mielestäni hedelmällisen tavan tarkastella nuorisovaltuuston toimintaa sekä toiminnallisella että institutionaalisella tasolla. Tosin Arendt käsittelee enemmänkin kansallisen tason poliittisia järjestelmiä, eikä ole käsitellyt vastaavanlaisia, hyvin paikallisia ja pieniä toimijoita, jotka ovat rakennettu tukemaan edustuksellista demokratiaa ja kuntalaisten osallistumista. Arendtin ajattelua poliittisesta toiminnasta on kuitenkin aina siivittänyt tarve luoda tilaa vapaalle ja kansalaisia osallistavalla toiminnalle vastakohtana totalitaarisille poliittisille järjestelmille, joten poliittisen toiminnan tarkastelu myös pienimuotoisena ja paikallistason toimintana on Arendtin ajattelun näkökulmasta mielestäni mahdollista.

Arendt olisi epäilemättä sitä mieltä, että nuorisovaltuustot eivät ole poliittisia, koska 1) niillä ei ole päätösvaltaa tärkeissä kysymyksissä ja 2) toimijat ovat lapsia ja nuoria, eivätkä siten voi olla poliittisia toimijoita. Arendtin mukaan lapset ja nuoret on kasvatettava perheen parissa - ideologisten vaikutteiden ja poliittisen toiminnan ulkopuolella. On kuitenkin todettava, että yhteiskuntamme on muuttunut Arendtin tarkastelun kohteena vallinneista yhteiskunnista. Nuorisovaltuustoja ei tuolloin ollut olemassa. Aineiston perusteella voi argumentoida, että Arendt vähättelee nuorten kykyä toimia poliittisesti. Nuorisovaltuustoja voidaan pitää vähintäänkin esipoliittisina tai politiikkaan valmistavana toimintana. Toiminnan poliittisuuden puute ei ole nuorten toiminnasta kiinni, vaan pikemminkin vallan ja vaikutusmahdollisuuksien puutteesta, joita nuorisovaltuustolle ei ole juurikaan osoitettu.

Arendtin mukaan poliittisessa toiminnassa on kyse ihmisten muodostamasta yhteisöstä, ihmisten välisestä liitosta, jossa toimijoita yhdistää yhteinen intressi. Arendt tekee eron intressin ja mielipiteen välillä osana poliittista toimintaa: Intressistä on kyse, kun puhutaan jonkin poliittisen ryhmän toiminnasta. Sen sijaan mielipide on aina jokaisen ihmisen oma. Mikä oli nuorisovaltuuston yhteinen tavoite, jota he tavoittelivat, vai oliko sitä ollenkaan? Yhteiseksi tavoitteeksi ei näyttänyt niinkään muodostuneen jokin tietty yksittäinen asia –

joka ei myöskään ole Arendtin mukaan poliittisen toiminnan tavoite – vaan nuorten asema osana päätöksentekoa, jonka eteen tuli jatkuvasti kamppailla. Juuri nuorten oikeuksien ja mielipiteiden esille tuominen ja taistelu mahdollisuuksista ja väylistä vaikuttaa kaupungissa päätettäviin asioihin muodostivat toiminnassa mukana olevia yhdistävän tekijän. Mielestäni tällaisen tavoitteen eteen toimimisessa on kyse poliittisesta toiminnasta myös Arendtin näkökulmasta katsottuna, sillä kyse ei ole valmistamisesta, jolloin joku tietty asia saavutettua tai tehtyä, tavoite olisi saavutettu. Nuorisovaltuuston tavoite nuorten mielipiteiden esille tuonnista näyttää kuitenkin osittain hämärtyneen, ehkäpä juuri siksi, että nuorilla varsin heterogeenisenä joukkona harvoin on asioista yhtä mielipidettä. Mielipiteitä on vaikea viedä eteenpäin, jos ryhmä itse ei ole yksimielinen aiheesta tai sen kiinnostavuudesta. Poliittisen toiminnan näkökulmasta kyse onkin enemmän ollut niiden mahdollisuuksien ja väylien luomisesta, joiden kautta nuoret voivat vaikuttaa, kuin joidenkin tiettyjen mielipiteiden esiin tuomisesta.

Edustajien valinta Jyväskylän nuorisovaltuustoon on omintakeinen, mutta kuitenkin vahvasti edustukseen perustuva. Valinta taustatahoilla (koulut, oppilaitokset, nuorisotilat) on kirjava: osassa käydään vaalit koko koulun kesken, osassa äänestetään oppilaskunnan hallituksen jäsenistä, osassa riittää ilmoitus opettajalle, että haluaa edustajaksi nuorisovaltuustoon. Valintatapa ja käytäntöjen kirjavuus aiheuttivat haastatteluissa paljon keskustelua. Osa kannatti vaalien järjestämistä. Ajateltiin, että mukaan valikoituisi varmasti toimintaan sitoutuvia ja todella vaikuttamishaluisia nuoria. Osa taas näki, että nykyisen valintatavan myötä mukaan tulee ”*kaikenlaisia ja hyvin erilaisia nuoria*” ja kynnyks lähtee mukaan on matalampi. Valintatapa ja vähäinen tietoisuus toiminnasta ovat vaikuttaneet haastateltavien mukaan nuorisovaltuutettujen hyvin erilaisiin motiiveihin olla mukana toiminnassa. Siksi yhteistä säveltä on ollut välillä vaikea löytää erilaisten kiinnostusten, mielekkäiden toimintatapojen ja ajallisen sitoutumisen kesken. Nykyinen valintatapa on kuitenkin estänyt vapaan liittymisen nuorisovaltuuston toimintaan. Vapaus osallistua on Arendtin mukaan oleellista poliittisessä toiminnassa.

Aineiston perusteella toiminnan poliittisuus näyttäytyy arendtilaisittain kahdella tapaa; itse toimintatavat nuorisovaltuuston keskinäisessä toiminnassa vapaana keskusteluna, erilaisten ja eriävien mielipiteiden esittämisenä, melko demokraattisena asetelmana ja oman toiminnan vapaana organisointina puoltavat toiminnan poliittisuutta. Tosin joitakin rajoitteita toiminnan sisälläkin sen poliittisuuden toteutumiseen löytyi. Osa haastateltavista ei ollut

kokenut keskustelukulttuuria niin avoimeksi, että omia mielipiteitä olisi voinut esittää täysin vapaasti niin, että niitä olisi myös kunnioitettu ja arvostettu. Erityisesti yleisestä kannasta poikkeavia mielipiteitä, tai sellaisia, jotka voitiin tulkita jonkin puolueaatteen mukaiseksi kannanotoksi, ei ollut yhden vastaajan kokemusten mukaan suotavaa esittää. Myös toiminnassa mukana olevien nuorten ikähaarukka (13-20-vuotiaat nuoret), aiheutti osan vastaajien mielestä epätasa-arvoisia asetelmia toiminnassa. Vanhemmilla nuorisovaltuutetuilla katsottiin olevan enemmän tietoa ja kokemusta, ja sitä kautta enemmän valtaa toiminnassa päättää asioista sekä ohjata toimintaa haluamaansa suuntaan. Juuri tällaista asetelmaa Arendt kritisoi kasvatustutkimuksissaan.

Kuitenkin enemmistö haastateltavista oli kokenut nuorisovaltuuston paikkana, jossa pystyi tuomaan omia mielipiteitä esille. Kolmelle vastaajalle toiminnan yksi merkittävimpiä ja mieleenpainuvimpia piirteitä oli ollut juuri osallistuminen keskusteluun, omien näkökantojen esittäminen ja oman mielipiteen muodostaminen. Nuorisovaltuustotoiminnasta oli muodostunut toimijoiden välille sellainen vuorovaikutuksen tila, joka ei ollut riippuvainen ajasta tai toimijoiden fyysisestä sijainnista (Arendt 2002, 201). Toiminnan sisällä oli mahdollisuus muodostaa työryhmiä erilaisten asioiden edistämiseksi, kiinnostuksen mukaan. Mikäli jokin asia nousi ajankohtaiseksi ja nuorisovaltuusto koki sen tärkeäksi, aiheen ympärille muodostettiin työryhmä ja työryhmän toimintaan sai osallistua kaikki aiheesta kiinnostuneet ja sen edistämistä haluavat nuorisovaltuutetut. Työryhmien toiminta oli koettu helpoimmaksi foorumiksi keskustella avoimesti ja matalalla kynnyksellä. Samoin työryhmät olivat olleet niitä paikkoja, joissa oli parhaiten saanut toimia itse tärkeäksi kokeman asian parissa.

Jos nuorisovaltuuston toiminta nuorisovaltuutettujen kesken on ollut toimintatavoiltaan arendtilaisittain verrattain poliittista, sitä se ei ole ollut suhteessa muuhun kaupungin toimintaan. Nuorisovaltuustolla on koettu olevan melko vähän päätös- tai vaikutusvaltaa osana kunnallista päätöksentekoa. Nuorisovaltuustolla on myös verrattain rajoitettu pääsy varsinaisille kunnallispolitiikan päätöksentekoareenoille. Tosin yksi nuorisovaltuustotoiminnan poliittisimmista kamppailuista on juuri käyty nuorisovaltuuston edustuksista osana kunnan keskeisiä päätöksentekoelementtejä; Nuorisovaltuusto on useamman vuoden ja usean aloitteen voimin taistellut saadakseen edustajia kaupungin lautakuntiin. Nuorisovaltuustotoiminta on osoittanut haastateltaville nuorille, että kyse on jatkuvasta valtataistelusta ja kunnallisdemokratian uudelleenmäärittelystä ja kamppailu nuorten

asemasta on tullut kirkkaimmin esiin nuorisovaltuuston tavoitellessa itselleen lautakuntaedustuksia.

Myös nuorten näkemykset siitä, että nuorisovaltuuston tehtävä on ajaa nuorten asemaa ja mielipiteiden kuulumista osana päätöksentekoa, on itseasiassa lähtökohdiltaan sellaisen vapauden puolesta taistelua, jossa kamppaillaan yhden ikäryhmän (nuoret, erityisesti alaikäiset) oikeuksien puolesta. Toiminnassa tavoitellaan yhden ikäryhmän mielipiteiden huomioimista osana päätöksentekoa erityisesti sellaisissa asioissa, jotka koskettavat heitä itseään. Ja toiminnan olemassaoloa perustellaan juuri siksi, että ei ole juuri olemassa muita kanavia tuoda mielipide esiin ja yrittää vaikuttaa kunnan päätöksentekoon.

Haastateltavista valtaosa näki nuorisovaltuustotoiminnan ainakin osittain poliittisena toimintana. Tosin osalle tällainen määrittely oli hankalaa ja useassa vastauksessa pohdittiin pitkään sitä, mitä politiikka on ja miten se tulisi määritellä. Kuten aineistosta selvisi, nuorisovaltuustotoiminnassa mukana olevat nuoret löysivät toiminnalle paljon muitakin merkityksiä kuin pelkän nuorten vaikuttamisen kunnalliseen päätöksentekoon. Useampi haastateltava kuvasi toimintaa kasvukokemuksena ja oppimisen paikkana, jossa ensinnäkin oppi kuntapolitiikasta ja oman kaupungin toiminnasta, mutta samalla pystyi kehittämään omia vuorovaikutustaitoja ja itseilmaisua. Sen lisäksi toiminnassa oli syntynyt kaverisuhteita ja useampi kuvasi sitä harrastustoimintana. Kun toiminnassa oli haastateltavien mukaan kyse myös kunnallispolitiikan ja sen toimintatapojen harjoittelusta ja erityisesti vallitsevien toimintatapojen opettelusta ja omaksumisesta, kuinka poliittista toiminta itse asiassa tällöin voi olla?

Samalla toiminnan monipuolisuus ei näy toimintaa normittavissa laeissa, kuten kuntalaissa tai nuorisolaissa, jossa lasten ja nuorten osallisuustoiminnan tavoitteena on lasten ja nuorten kuuleminen ja mielipiteiden huomioiminen osana päätöksentekoa. Lasten ja nuorten osallistumista ja vaikuttamista määrittävät lait jäävät myös toiminnan vaikuttavuuden ja seuraamisen osalta melko puutteellisiksi, sillä ne eivät määritä tarkemmin nuorten osallistumisen tapoja päätöksentekoon, niiden seuranta ei määritellä millään tavoin, eikä sanktioita lakien puutteellisesta toteutumisesta ole asetettu. Lait siis jättävät hyvin vapaasti tulkittavaksi sen, millä tavoin nuoria osallistetaan ja missä määrin se on riittävää.

Onko nuorisovaltuusto juuri poliittinen toimija sen takia, että se toimii osittain yhteiskunnan ulkopuolella taistellen omista oikeuksistaan? Arendt kirjoittaa työväenliikkeen roolista modernissa politiikassa – sen kyvystä olla poliittinen toimija ja uudistaa poliittista kenttää, olematta kuitenkaan puolue. Työväenliike sai aikanaan aikaan vallan uusjakoa vallitsevien instituutioiden sisällä. (Arendt 2002, 218-221.) Mielestäni nuorten voi ajatella olevan - ainakin osittain - samalla tapaa puoluerajat ylittävä yhtenäinen toimija/joukko, jonka tavoitteena on taistella omista oikeuksistaan. Nuoria yhdistää työväenliikkeen tapaan eriarvoisuus suhteessa muihin kansalaisiin, koska he ovat virallisen päätöksenteon ulkopuolella ja vailla oikeuksia äänestää sekä asettua ehdolle vaaleissa. Haastateltavat eivät kuitenkaan korostaneet nuorisovaltuuston toimintaa vastavoimana ylemmän tason kunnalliselle päätöksenteolle, tai kunnan toiminnalle. Päinvastoin; haastateltavien mukaan tavoitteena oli olla osa kuntaorganisaatiota ja toimia yhteistyössä osana Jyväskylän kaupungin organisaatiota.

Nuorisovaltuustotoiminnan rooli on kahtalainen ja samalla ainakin osittain ristiriitainen. Yhtäältä sen ajatellaan toimivan esimerkiksi kaupunginvaltuustoon verrattavana keskustelun ja päätöksenteon areenana, jossa keskustelua käydään ja päätöksiä tehdään erilaisiin arvoihin perustuvien mielipiteiden pohjalta. Toisaalta se koetaan erityisesti ulospäin viestittäessä tietynlaisena ”lobbarina” tai yhteisenä ”nuorten äänenä”, jonka tulisi edistää nuorille tärkeitä asioita ja viedä jotakin nuoria yhdistävää viestiä eteenpäin, osaksi päätöksentekoa. On haastava ajatus, että moniääninen keskustelun ja päätöksenteon areena muuntautuisi ulospäin viestittäessä ja vaikuttaessa yhdeksi, yhteiseksi äänitorveksi ja kaikki olisivat yhtä lailla näiden mielipiteiden takana. Arendt kuitenkin katsoi, että esimerkiksi erilaisista neuvostoista voi nousta yksittäisiä edustajia ylempiin elimiin. Olennaista prosessissa on se, että edustajat valitaan yhteisen keskustelun ja debatin kautta, eikä edustaminen ole jonkin puolueen, aatteen tai ideologian edustamista, vaan yhteisen intressin tai tavoitteen tavoittelua.

Samalla voi spekuloida sillä ajatuksella, että vaikka nuorisovaltuuston omat toimintatavat olisivatkin arendtilaisittain kuinka poliittisia tahansa, on nuorisovaltuuston toimintakenttä (kunnan päätöksentekoon vaikuttamisen osalta) edelleen kaupunkiorganisaation ja kunnallispolitiikan toimintakenttä. Tämä toimintakenttä on vahvasti hallinnollinen ja kunnallispolitiikan osalta edustukselliseen demokratiaan ja puolue toimintaan perustuva järjestelmä. Joten vaikka nuorisovaltuusto omilta toimintatavoiltaan olisikin kaikin puolin

poliittista toimintaa, sen poliittisen toiminnan areena on paljon sen omaa toimintaa suurempi ja sellainen, johon nuorisovaltuustolla on kovin vähän vaikutusvaltaa.

On myös todettava, että tämän tutkimuksen aineisto antaa mahdollisuuden tulkita nuorisovaltuuston roolia osana kuntaorganisaatiota ja poliittista toimintaa ainoastaan Jyväskylän osalta. Nuorisovaltuustot Suomessa ovat valinta- ja toimintatavoiltaan, säännöiltään ja painopisteiltään toisistaan melko poikkeavia. Jossakin toisessa kunnassa tutkimustulokset saattaisivat olla hyvinkin erilaisia: Nuorisovaltuuston jäsenet valitaan eri kunnissa hyvin eri tavoin ja vuoropuhelu kunnan päätöksentekoeilinten kanssa voi vaihdella kovastikin. Kuitenkin aikaisempi tutkimus nuorisovaltuustotoiminnasta sekä lakimääritelmät sellaisenaan osoittavat yhtä lailla, että nuorisovaltuustolle ei ole osoitettu varsinaista päätäntävaltaa missään isommassa kysymyksessä, eikä sen jäsenet ole päätäntävaltaisia myöskään muilla kuntapolitiikan päätöksenteon areenoilla.

Tulevaisuudessa olisi tarpeellista tutkia melko lyhyen ajan lakisäätöisenä ollutta nuorisovaltuustotoimintaa juuri uudehkon kuntalain 26§:n ja myös muiden nuorten osallisuutta ja vaikuttamista määrittelevien lakien näkökulmasta. Millä tavoin lait ovat vaikuttaneet toiminnan järjestämiseen ja ovatko nuorten osallistumis- ja vaikutusmahdollisuudet parantuneet lakien myötä? Millä tavoin lait ohjaavat tai mahdollisesti rajoittavat toimintaa? Erika Vainila (2008) on pro gradu työssään tutkinut nuorisovaltuustotoiminnan vaikuttavuutta silloisen nuorten osallisuutta määrittelevän nuorisolain 8§:n näkökulmasta. Lakimuutosten sekä myös uuden maakuntalakiluonnoksen¹⁴ näkökulmasta nuorten vaikuttamismahdollisuuksia ja oikeuksien toteutumista olisi syytä tarkastella uudelleen.

¹⁴ 26 § Maakunnan vaikuttamistoimielimet

Maakuntahallituksen on asetettava nuorten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien varmistamiseksi maakunnan nuorisovaltuusto tai vastaava nuorten vaikuttajaryhmä, ikääntyneen väestön osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien turvaamiseksi maakunnan vanhusneuvosto sekä vammaisten henkilöiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien varmistamiseksi maakunnan vammaisneuvosto. Vaikuttamistoimielinten jäsenet tulee valita maakunnan kunnissa toimivien vastaavien vaikuttamistoimielinten jäsenistä siten, että kustakin vaikuttamistoimielimestä valitaan vähintään yksi edustaja. Maakuntahallituksen on huolehdittava maakunnan vaikuttamistoimielinten toimintaedellytyksistä. Maakunnan vaikuttamistoimielimille tulee antaa mahdollisuus vaikuttaa maakunnan toiminnan suunnitteluun, valmisteluun, toteuttamiseen ja seurantaan asioissa, joilla on tai joilla vaikuttamistoimielin arvioi olevan merkitystä lasten ja nuorten, ikääntyneen väestön ja vammaisten henkilöiden ja heidän tarvitsemiensa palveluiden kannalta ja vaikuttamistoimielimet tulee ottaa mukaan osallistumisen ja kuulemisen kehittämiseen maakunnassa.

Nuorten politiikkakäsityksiin olisi myös syytä perehtyä enemmän. Tässä tutkimuksessa yllätyin haastateltavien politiikka -käsitteen määrittelyistä. Myös aiemmat tutkimukset antoivat viitteitä nuorten mielenkiintoisesta tavasta määritellä politiikkaa. Nuorten politiikkakäsitys osoittautui varsin suppeaksi ja yhdistyy julkisiin toimijoihin, erityisesti puolueisiin. Henkilökohtaisia valintoja ei välttämättä mielletä poliittisiksi ja vaikuttaminen sekä politiikka nähdään eri asioina. Yllätyin myös nuorisovaltuustotoiminnan poliittisuuden määrittelystä ja erityisesti sen hankaluudesta.

Tässä tutkimuksessa on keskeisenä lähtökohtana ollut tarkastella nuorisovaltuustotoimintaa hallinnan näkökulmasta. Erityisesti tämä näkökulma kaipaa lisätutkimusta. Tämän tutkimuksen perusteella toiminta ja toiminnan tavoitteet hakevat vielä paikkaansa ja roolia kuntaorganisaatiossa on vaikea määrittää. Johdannossa pohdin Joerg Forbigin (2005) johdatuksella, että mikäli politiikasta tulee osa hallintoa, onko se enää poliittista toimintaa. Onko nuorisovaltuuston toiminnassa lopulta kyse halusta mukauttaa ja opettaa nuoret osaksi vallitsevaa laajempaa kunnan ja kunnallisen päätöksenteon järjestelmää? Tämän aineiston perusteella näyttää siltä, että Jyväskylässä kaupunki ei ole erityisemmin rajannut tai rajoittanut nuorisovaltuuston toimintaa, mutta ei myöskään osoittanut sille päätösvaltaa tärkeissä kysymyksissä. Nuorisovaltuusto on itse halunnut asemoitua vahvasti osaksi kunnallishallintoa. Tällöin kyse on enemmänkin perinteisen kuntajärjestelmän ylläpitämisestä ja vahvistamisesta.

8 LÄHTEET

Aineistohallinnan käsikirja [verkkójulkaisu]. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto [ylläpitäjä ja tuottaja]. <<http://www.fsd.uta.fi/aineistohallinta/>>. urn:nbn:fi:fsd:V-201504200001 (Viitattu 15.6.2017.)

Alanen Leena (2009): Lapsuus, lapsuuden instituutiot ja lasten toiminta. Teoksessa Leena Alanen ja Kirsti Karila (toim.); Lapsuus, lapsuuden instituutiot ja lasten toiminta. Tampere: Vastapaino, s. 9-30.

Ala-Risku, Päivi (Ylioppilaslehti 22.8.2008): Nutalle hengaamaan, ketä kiinnostaa? <http://ylioppilaslehti.fi/2008/02/nutalle-hengaamaan-keta-kiinnostaa/> (viitattu 22.6.2017.)

Arendt, Hannah (1958a): The Origins of Totalitarianism (1951). Harcourt, New York.

Arendt, Hannah (1958b): Totalitarian Imperialism: Reflections on the Hungarian Revolution. The Journal of Politics, 20:1, The University of Chicago Press, 5-43.

Arendt, Hannah (1963): On Revolution. Penguin Books, New York.

Arendt, Hannah (1972): Crises of the Republic. San Diego: Harcourt.

Arendt, Hannah (1978): The Life of The Mind.

Arendt Hannah (1993): Education in Crisis. Teoksessa Hannah Arendt; Between Past and Future (1954). New York: Penguin Books, s. 173-196.

Arendt, Hannah (2002): Vita activa: ihmisenä olemisen ehdot. Alkuperäisteos The Human Condition (1958). Suomentaneet Riitta Oittinen ja työryhmä. Tampere: Vastapaino.

Arendt, Hannah (2005). Introduction into Politics. Teoksessa Hannah Arendt; The Promise of Politics. New York: Schocken, 93-96.

Borg, Sami (2011): Nuorten äänestysvalinnat, puoluekiinnittyminen ja edustautuminen. Teoksessa Jussi Ronkainen (toim.) Nuoret ja ääni - Nuoret eduskuntavaaleissa 2011. Helsinki: Hakapaino, s. 15-26.

Bäcklund, Pia & Kallio, Kirsi Pauliina (2012). Poliittinen toimijuus julkishallinnon lapsi- ja nuorisopoliittisessa osallistumisretoriikassa. Teoksessa Alue & Ympäristö 41:1, 40-53.

Canovan, Margaret (1994): Hannah Arendt - a Reinterpretation of her political thought. Cambridge University Press, Cambridge.

Cockburn, T. (2010): Children and deliberative democracy in England. Teoksessa B. Percy-Smith ja N. Thomas (toim.) A handbook of Children and Young People's Participation. Perspectives from Theory and Practice, London: Routledge, 306-317.

Eskelinen, Teppo & Gretschel, Anu & Kiilakoski, Tomi & Kiili Johanna & Korpinen Sini & Lundbom Pia & Matthies Aila-Leena & Mäntylä Niina & Niemi Reetta & Nivala Elina & Ryynänen Aimo & Tasanko Pia (2012): Lapset ja nuoret kunnallisessa päätöksenteossa. Teoksessa Anu Gretschel ja Tomi Kiilakoski: Demokratiaoppitunti – Lasten ja nuorten kunta 2010-luvun alussa. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, 9-30.

Eskola, Jari & Suoranta, Juha (1998) Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.

Eskola, Jari (2010) Laadullisen tutkimuksen juhannustaiat. Teoksessa Juhani Aaltola & Raine Valli: Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Jyväskylä, PS-kustannus, 179-203.

Eskola, Jari & Vastamäki, Jaana (2010): Teemahaastattelu: opit ja opetukset. Teoksessa Aaltola, Juhani & Valli, Raine (toim.): Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. Metodien valinta ja aineiston keruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. PS-Kustannus: Jyväskylä, 26-44.

Forbig, Joerg (2005): Introduction: Democratic politics, legitimacy and youth participation. Teoksessa Joerg Forbig Revisiting youth political participation. Strasbourg: Council of Europe, s. 7-18.

Gretschel, Anu (2002): Kunta nuorten osallisuusympäristönä. Väitöskirjatutkimus Jyväskylän yliopisto, Liikunnan sosiaalitieteiden laitos.

Gretschel, Anu & Moisala, Jarno (toim.) (2008): Nuorten Raahen – nuorten ajatuksia osallisuudesta, vaikuttamisesta ja Raahesta. Raahen Raahen kaupunki ja Raahen Nuorison Tuki ry.

Gretschel, Anu (2017) Se oli merkittävä oppimiskokemus meille kaikille. Teoksessa Antti Kolu (toim.) Nuorten parhaaksi; 70 vuotta kunnallista nuorisotyötä Jyväskylän seudulla (1946–2015). Jyväskylä: Jyväskylän kaupunki/nuorten palvelut, 120–121.

Gretschel, Anu & Kiilakoski Tomi (2012): Demokratiaoppitunti – Lasten ja nuorten kunta 2010-luvun alussa. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, 9-30.

Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena (2001): Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus.

Horelli, Liisa & Vepsä, Kirsti (1995): Ympäristön lapsipuolet. Itsenäisyyden juhlavuoden lastenrahaston säätiö.

Hänninen, Sakari & Palonen, Kari (2004): Politologian profiloituminen. Teoksessa Sakari Hänninen ja Kari Palonen: Lue poliittisesti. Jyväskylä: Minervakustannus Oy, s. 4-12.

Isaac, Jeffrey C. (1994): Oases in the desert: Hannah Arendt on democratic politics. Teoksessa The American Political Science Review, Vol. 88, 156-168.

Jyväskylän kaupungin hallintosääntö 2016. www-dokumentti. Saatavilla: <http://www3.jkl.fi/hakemisto/sivu.php/asia/2785/4> (viitattu 22.6.2017.)

Jyväskylän nuorisovaltuusto 2017:

- Esityslistat ja pöytäkirjat. Www-dokumentti. Saatavissa: https://jkl.fi/nuva/asiakirjat/esityslistat_ja_poytakirjat (viitattu 21.6.2017.)
- Kesätyöseteli käyttöön Jyväskylässä. www-dokumentti. Saatavissa: http://www.jkl.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/jyvaskyla/embeds/jyvaskylawwwstructure/88807_ehdotus_nuva_Mielipide_kesatyoseteli_25052016.pdf (viitattu 20.8.2017.)
- Hankeraha. www-dokumentti. Saatavissa: <https://jkl.fi/nuva/mita/hankeraha> (viitattu 21.6.2017.)
- Lausunnot, kannanotot ja mielipidekirjoitukset. Www-dokumentti. Saatavissa: <https://jyvaskyla.fi/nuva/asiakirjat/lausunnot> (viitattu 5.6.2017.)
- Mitä nuva tekee? Www-dokumentti. Saatavissa: <https://jkl.fi/nuva/mita> (viitattu 5.6.2017.)
- Säännöt. Www-dokumentti. Saatavissa: http://www.jkl.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/jyvaskyla/embeds/jyvaskylawwwstructure/87381_nuorisovaltuuston_saannot_30092016.pdf (viitattu 5.6.2017.)
- Toimintakertomus 2015-2016. Www-dokumentti. Saatavissa: <https://jkl.fi/nuva/asiakirjat/kertomukset> (viitattu 21.6.2017.)
- www-dokumentti. Saatavissa: <https://jkl.fi/nuva> (viitattu 5.6.2017.)

Kallinen, Timo (2014): Osallisuus nyt ja vuonna 2015: Tutkimus nuorten vaikuttajaryhmien nykytilasta ja tulevaisuudesta. Helsinki: Suomen nuorisovaltuustojen Liitto – Nuva ry.

Kallio, Kirsi Pauliina & Pia Bäcklund (2012): Oletettu alueellisuus, kuviteltu osallisuus: tilalliset sidokset julkishallinnon lapsi- ja nuorisopoliittisessa retoriikassa (Expected locality, imagined commitment – spatial situatedness in public administration child and youth policy rhetoric). Terra 123: 4, 245–258.

Kallio, Kirsi Pauliina & Bäcklund Pia (2013): Lasten ja nuorten osallisuus: Silkkää sanahelinää vai mietittyjä tavoitteita? www-dokumentti, saatavilla http://www.uta.fi/jkk/tutkimus/alat/sparg/seminaarit/Policy-analyysi_SPARG-SKIDI_12.11.2013.pdf (viitattu 3.7.2017.)

Kallio, Kirsi Pauliina & Häkli, Jouni (2011): Tracing children's politics. *Political Geography* 30:2, 99-109.

Kangasalan nuorisovaltuusto (2017): [www-dokumentti](http://www.kangasala.fi/harrastukset_ja_vapaa-aika/vapaa-aikapalvelut/nuorisopalvelut/nuorisovaltuusto/). Saatavissa http://www.kangasala.fi/harrastukset_ja_vapaa-aika/vapaa-aikapalvelut/nuorisopalvelut/nuorisovaltuusto/ (viitattu 3.7.2017.)

Kanerva, Jukka (1992): *Platonista Bakuniniin – Poliitiikan teorian moderneja klassikoita*. Jyväskylä: Yliopistopaino.

Kiilakoski, Tomi & Gretschel, Anu (2011): Onko tavoitteena vain epäpoliittinen osallisuus? Teoksessa Kari Paakkunainen ja Leena Suurpää: *Nuorten poliittinen ohjaus – strategista johtamista, kentän kasvavaa yhteistyötä vai latistuvaa osallistumista?* Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, 74-76.

Kiilakoski, Tomi & Gretschel, Anu & Nivala, Elina (2012): *Osallisuus, kansalaisuus, hyvinvointi*. Teoksessa Anu Gretschel ja Tomi Kiilakoski (toim.): *Demokratiaoppitunti – Lasten ja nuorten kunta 2010-luvun alussa*. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, 9-30.

Kiili, Johanna (2011): *Lasten osallistuminen, kansalaisuus ja sukupolvisuhteiden hallinta*. Teoksessa Mirja Satka, Leena Alanen, Timo Harrikari & Elina Pekkarinen: *Lapset, nuoret ja muuttuva hallinta*. Jyväskylä: Vastapaino, s. 167-204.

Kolu, Antti (2017): *Nuorten parhaaksi; 70 vuotta kunnallista nuorisotyötä Jyväskylän seudulla (1946-2015)*. Jyväskylä: Jyväskylän kaupunki ja Jyväskylän kaupungin nuorten palvelut.

Koskimaa, Vesa (2011): "Joku porukka tekee joitain päätöksiä tuolla jossain." *Tutkimus laman jälkeen varttuneen nuorison politiikkakäsityksistä*. *Politiikka* 53:2, 106-122.

Kuntalaki 2015/410: 26§ nuorisovaltuusto. Annettu Helsingissä 10.4.2015 Valtion säädöstietopankki Finlex, Ajantasainen lainsäädäntö. Saatavilla sähköisesti osoitteessa <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150410>

Kvale, Steinar (1996): *InterViews. An Introduction to Qualitative Research Interviewing*. SAGE: London, New Delhi.

Lastensuojelulaki 2007/417: 5§ Lapsen ja nuoren mielipide ja toivomukset. Annettu Helsingissä 13.4.2007. Saatavilla sähköisesti osoitteessa <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2007/20070417> (viitattu 22.10.2017).

Lohi, Santeri (sähköpostikeskustelu 12.1.2017).

Maakuntalaki, luonnos lakiehdotuksesta (2016): 26§ Maakunnan vaikuttamistoimielimet. www-dokumentti. Saatavilla sähköisesti osoitteessa <http://alueuudistus.fi/documents/1477425/3719803/14+Maakunta-sote+HE+lakitekstit+22.12.2016.pdf> (viitattu 22.10.2017).

Mackie, Alan (2015): Reflections on the Scottish referendum and young people's participation. *Youth & Policy* 115: December 2015, 112-117.

Matthews, H. & Limb, M. (2003): Another white elephant? Youth councils as democratic structures. *Space and Polity*, 7:2, 173-192.

Moisala, Jarno (2008): Nuorisovaltuuston pipertämisestä politiikan teon areenoille, lautakuntiin. Teoksessa Anu Gretschel ja Jarno Moisala (toim.) *Nuorten Raaha - Nuorten ajatuksia osallisuudesta, vaikuttamisesta ja Raahesta*. Raaha: Raahen kaupunki ja Raahen nuorison Tuki ry, 75-81.

Myller, Pekka (2009): Nuorisovaltuuston perustaminen Jyväskylässä. Opinnäytetyö. Mikkelin ammattikorkeakoulu, Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma.

Myllyniemi, Sami (2014): Vaikuttava osa - Nuorisobarometri 2013. Opetus- ja kulttuuriministeriö, Nuorisoasiain neuvottelukunta, Nuorisotutkimusseura. Hakapaino: Helsinki.

Mäkelä, Klaus (1990): Kvalitatiivisen analyysin arviointiperusteet. Teoksessa Mäkelä, Klaus (toim.): Kvalitatiivisen aineiston analyysi ja tulkinta. Helsinki: Gaudeamus, 42–61.

Mäntylä, Eeva (2017) Nuorisovaltuusto viralliseksi vaikuttamiskanavaksi. Teoksessa Kolu, Antti (toim.) Nuorten parhaaksi; 70 vuotta kunnallista nuorisotyötä Jyväskylän seudulla (1946-2015). Jyväskylä: Jyväskylän kaupunki/nuorten palvelut, 124-125.

Nikkilä, Juha (2002): Nuorisovaltuustot yhteiskunnallisina osallistumismuotoina – pikkupoliitikkoja vai vapaita vaikuttajia? Teoksessa Anu Gretschel (toim.): Lapset, nuoret ja aikuiset toimijoina. Artikkeleita osallisuudesta. Helsinki: Suomen Kuntaliitto, 63-75.

Nuorisolaki 2016/1285: 24 § Nuorten osallistuminen, vaikuttaminen ja kuuleminen. Annettu Helsingissä 21.12.2016. Saatavilla sähköisesti osoitteessa <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2016/20161285> (viitattu 22.10.2017).

Nuorisotutkimusseura (<http://www.nuorisotutkimusseura.fi/yhdistys>) (viitattu 29.6.2017).

Perustuslaki 1999/731: 6 § Yhdenvertaisuus. Annettu Helsingissä 11.6.1999. Saatavilla sähköisesti osoitteessa <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1999/19990731> (viitattu 22.10.2017).

Puuronen, Vesa & Saari, Kari (2017): Nuoret, osallistuminen ja oikeistopopulismi. Teoksessa Vesa Puuronen ja Kari Saari; Nuorten yhteiskunnallinen osallistuminen ja oikeistopopulismi. Helsinki: Nuorisotutkimusseura ja tekijät. Unigrafia, 251–262.

Pöysä, Jyrki (2010): Asemointinäkökulma haastattelujen kerronnallisuuden tarkastelussa. Teoksessa Ruusuvuori, Johanna & Nikander, Pirjo & Hyvärinen, Matti (toim.): Haastattelun analyysi. Vastapaino: Tampere, 153–179.

Ruusuvuori, Johanna & Nikander, Pirjo & Hyvärinen, Matti (2010): Haastattelun analyysin vaiheet. Teoksessa Ruusuvuori, Johanna & Nikander, Pirjo & Hyvärinen, Matti (toim.): Haastattelun analyysi. Tampere: Vastapaino, 9–36.

Räty, Tanja (2017): Nuorten näköistä vaikuttamista uudessa Jyväskylässä. Teoksessa Kolu, Antti (toim.) Nuorten parhaaksi; 70 vuotta kunnallista nuorisotyötä Jyväskylän seudulla (1946-2015). Jyväskylä: Jyväskylän kaupunki/nuorten palvelut, 121–122.

Saaranen-Kauppinen Anita & Puusniekka Anna 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto [verkkojulkaisu]. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto [ylläpitäjä ja tuottaja]. <<http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/>>. (Viitattu 22.05.2017.)

Saari, Kari (2017): Nuorten käsityksiä politiikasta ja puolueista. Teoksessa Vesa Puuronen ja Kari Saari; Nuorten yhteiskunnallinen osalistuminen ja oikeistopopulismi. Helsinki: Nuorisotutkimusseura/Nuorisotutkimusverkosto, 251–262.

Siurala Lasse (2009): Suurimpien kaupunkien kokemuksia nuorisovaltuustoista.

Seminaaripuheenvuoro Joensuussa 17-18.9.2009

http://www.nuorisokanuuna.fi/sites/default/files/filedepot/jns_alustus_helsinki.pdf

viitattu 12.7.2017.)

Siurala Lasse & Turkia, Heini (2012): Celebrating pluralism: beyond established forms of youth participation. Teoksessa Patricia Loncle, Morena Cuconato, Virginie Muniglia & Andreas Walther (toim.): Youth participation in Europe: Beyond discourses, practises and realities. Bristol: The Polity Press.

Sundman, Robert (9.4.2010): Miksi nuorisotoimenjohtaja ei kuuntele nuoria?

<https://suomenkuvalehti.fi/megafoni/miksi-nuorisotoimenjohtaja-ei-kuuntele-nuoria/>

(viitattu 22.6.2017.)

Sundman, Robert (4.4.2011); Viraston ääni vai nuorten ääni?

<http://nuortenaani.munstadi.fi/2011/04/04/viraston-aani-vai-nuorten-aani/> (viitattu 22.6.2017.)

Suomen Nuorisovaltuustojen Liitto ry (2017):

- Nuorisovaltuustot Suomessa <http://www.nuva.fi/nuorisovaltuustot-suomessa/> (viitattu 20.6.2017.)

Suomen virallinen tilasto (SVT): Kunnallisvaalit [verkkójulkaisu]. ISSN=2323-1092.

Ehdokkaiden Ja Valittujen Tausta-Analyysi 2017, 1. Äänestäneet kuntavaaleissa 2017.

Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 16.6.2017]. Saantitapa:

http://www.stat.fi/til/kvaa/2017/05/kvaa_2017_05_2017-05-05_kat_001_fi.html

Tomperi, Tuukka & Piattoeva, Nelli 2005. Demokraattisten juurten kasvattaminen.

Teoksessa T. Kiilakoski, T. Tomperi & M. Vuorikoski (toim.) Kenen kasvatus?

Kriittinen pedagogiikka ja toisinkasvatuksen mahdollisuus, 247-286. Tampere:

Vastapaino.

Turkia, Heini (2010): Nuorten kuulemisesta kohti nuorten toimijuutta.

Nuorisotutkimus 2010:3. Helsinki: Yliopistopaino, 51-56.

Uusi-Oukari, Maija (2016): Aitoa osallisuutta vai näennäistä vaikuttamista? Pro

gradu-tutkielma. Turun yliopisto. Yhteiskuntatieteellinen tiedekunta. Filosofian,

poliittisen historian ja valtio-opin laitos.

Vainila, Erika (2008): Oikeus osallistua – nuorten ääni kunnissa. Pro gradu

tutkielma. Tampereen yliopisto. Oikeustieteiden laitos.

YK:n Yleissopimus Lasten oikeuksista 60/1991: 12 Artikla. Annettu Helsingissä

21.8.1991. Saatavilla sähköisesti osoitteessa

<https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/1991/19910060> (viitattu 24.10.2017.)

LIITE 1: Teemahaastattelun runko nuorisovaltuustossa vuosina 2014–2016 toimineille nuorille:

TAUSTATIEDOT

nimi:

ikä:

Minkä ikäisenä nuorisovaltuustoon:

Montako kautta olit mukana:

Olitko mukana hallituksessa:

OMA TAUSTA JA MOTIVAATIO NUVATOIMINTAAN

- Kerro hiukan taustastasi: Miksi lähdit mukaan nuorisovaltuustoon? Oliko sulla mielessä joku asia, jota halusit edistää?
- Miten tulit valituksi? Oliko koulultasi/nuorisotilaltasi muita ehdokkaita? Tulitko mukaan vapaaehtoisesti/omasta tahdosta? Vai ylipuhuiko joku, tarvitsiko suostutella?
- Mitä nuorisovaltuustotoiminta merkitsi sinulle?
- Mitä tiesit nuorisovaltuustosta etukäteen? Millaisia ajatuksia/odotuksia sinulla oli toiminnasta? Toteutuivatko ne?
- Mikä toiminnassa oli parasta? Entä mikä huonointa/ikävintä?

NUVA POLIITTISENA AREENANA

Kerro nuorisovaltuuston toiminnasta

- Mitä tavoitteita toiminnalla oli? Millaisia toimintatapoja sillä oli? Mitä ajattelet jäsenten valintatavasta?
- Mikä sen tehtävä on? Mitä nuorisovaltuustossa tehtiin? Miten teitte niitä asioita, joita juuri kuvailit nuvan tekevän?
- Kokoukset – millaisia ne olivat? Entä muu toiminta? Työryhmätoiminta? Hankerahan jako?
- Miten tiedotatte ja kerrotte toiminnastanne muille?
- Millaiseksi toimijaksi kuvaisit nuorisovaltuustoa Jyväskylän kaupungin poliittisessa päätöksenteossa/toiminnassa?
- Merkittävimmät ja mieleenpainuvimmat kokemukset?

Vuorovaikutus

- Millä tavoin käsitelitte asioita ja veitte niitä eteenpäin?
- Miten käsiteltävät asiat nousivat käsittelyyn? (Kuka ne nosti esityslistalle)?
- Miten kuvailisit kokousten keskustelukulttuuria? Oliko kokouksissa helppo tuoda omat mielipiteet esille?
- Millä tavoin nuorisovaltuustossa muodostettiin nuvan mielipide? Esim. aloitteiden, kannanottojen, hankerahan suhteen?
- Koitko, että nuorisovaltuuston toiminta oli tasa-arvoista? Miten perustelet?
- Miten toiminnan säännöt ja toimintatavat ovat muodostuneet?
- Millä tavoin keskustelitte muiden toimijoiden kanssa? Millaisia keskustelut olivat? Miten

nuvaan suhtauduttiin?

NUORISOVALTUUSTO POLIITTISENA INSTITUUTIONA

Muutos ja uudet aloitteet

- Millaisia aloitteita nuorisovaltuusto sinun aikanasi teki? Onko niillä ollut vaikutusta?
- Saiko nuorisovaltuusto aikaan muutoksia? (Jos, niin mitä?)
- Mikä oli merkittävin aikaansaannos sinun aikanasi ja miten se tapahtui?
- Syntyikö toiminnassa jotakin uutta? (Jos, niin mitä?)

Valta, vaikuttaminen ja hallinta

- Kuunneltiinko/huomioitiinko nuorisovaltuuston argumentteja?
- Nuvan kyky vaikuttaa kaupungin asioihin? Onko ollut vaikutusta?
- Millä tavoin nuorisovaltuuston mielipiteitä on huomioitu ja kuunneltu kaupungin poliittisessa päätöksenteossa?
- Millainen vaikutus toiminnallanne on ollut jyvaskylälaisten nuorten elämään?
- Saako nuorisovaltuusto tehdä, mitä haluaa?
- Onko nuorisovaltuustolla valtaa päättää asioista?
- Olisiko toiminta mahdollista ilman ison organisaation tukea? Jos olisi, olisiko se erilaista? Miten?
- Rajoittiko nuorisovaltuuston toimintaa jokin?/ Jos, niin kuka? Miten?
- Millaisena koit Jyvaskylän kaupungin roolin nuorisovaltuuston toiminnassa? Entä mukana olevien työntekijöiden?

POLITIikka JA TOIMINNAN POLIITTISUUS

- Mitä politiikka on?
- Onko nuorisovaltuuston toiminta poliittista? Muita määrittelyjä toiminnalle; harrastus, uuden oppiminen, demokratiakasvatus?
- Miksi toiminta on olemassa? / Tarvitaanko nuvatoimintaa? /

LIITE 2. TUTKIMUSLUPA

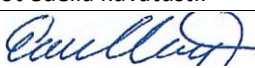

JYVÄSKYLÄN KAUPUNKI
Sivistyksen toimiala
Kehittämisyksikkö

Tutkimuslupahakemus

30.1.2017

Anomus varhaiskasvatuksesta tai perusopetuksesta kerättävien tietoja hankintaan ja käyttöön tutkimuksessa tai selvityksessä

Tutkimuksen nimi	Jyväskylän nuorisovaltuuston toiminta ja sen poliittisuus
Tutkimuksen toteuttaja, tekijät ja ohjaajat (oppilaitos, tutkimuksen tekijä, ohjaaja, kaikkien yhteystiedot: osoitteet, sähkö osti, uhelin)	Jyväskylän yliopisto, humanistis-yhteiskuntatieteellinen tiedekunta, yhteiskuntatieteellinen tiedekunta (oppiaine valtio-oppi) tekijä: Eeva Mäntylä, eevamaarit82@gmail.com, p. 044 2312039 ohjaaja: Marja Keränen, marja.h.keranen@jyu.fi, p. 040 8054149
Tutkimuksen tausta, tarkoitus ja ajankohta (Lyhyt selvitys tausta ja tarkoituksesta. Laajempi tutkimussuunnitelma erillisenä liitteenä, graduissa tiivistettynä kahdelle sivulle)	Tutkimuksen tavoitteena on selvittää nuorisovaltuuston toiminnan poliittisuutta, tutkimuskysymys: Mahdollistuuiko poliittinen toiminta nuorisovaltuustoissa? Tutkimuksen teoreettisena viitekehystenä toimii Hannah Arendtin poliittisen toiminnan teoria ja aineisto tutkimukseen kerätään teemahaastattelun menetelmällä. Haastattelun vuosina 2014-2016 Jyväskylän nuorisovaltuustossa toimineita nuorisovaltuutettuja.
Tutkimusaineisto (Kuvaus tarvittavista tiedoista riittävästi yksilöityinä. Selvitys myös, kuinka kauan tutkimusaineistoa käytetään.)	Kerään aineistoni siis teemahaastatteluja tehden. Tarkoitukseni on haastatella yhdeksää nuorisovaltuustossa toiminutta nuorta nuorisovaltuuston toimintakausilta 2014-2016. Nuorisovaltuuston jäsenet ovat 13-20-vuotiaita, joten joukossa on yläkouluikaisiä ja toisella asteella opiskelevia nuoria (suurin osa haastateltavista on jo siirtynyt toiselle asteelle opiskelemaan). Tutkimusaineistoa säilytetään 30.9. asti.
Tutkimusaineiston suojaus, säilyttäminen ja hävittäminen (Miten tutkimusaineisto suojataan, säilytetään ja hävitetään. Selvitys myös, että samaan tutkimukseen lupaa hakeneet eivät välitä salassa pidettäviä tietoja sähköpostilla toisilleen)	Säilytän aineistoa erillään ja suojassa sellaisessa paikassa, missä siihen ei ole muilla pääsyä. Tarvittaessa voin toimittaa sen työpaikkani toimipisteeseen suojattuun tilaan (Jyväskylän kaupungin nuorten palvelut, Veturitallit). Tiedostot ovat suojattuna ja lukittuna eikä niihin ole muilla pääsyä.
Palaute tuloksista (Miten Jyväskylän varhaiskasvatukseen tai perusopetukseen annetaan tietoa tutkimustuloksista)	Tietoa tutkimustuloksista annetaan kysynnän mukaan Jyväskylän kaupungin käyttöön. Ainakin Nuorten palvelujen henkilöstön tietoon tutkimustulokset saatetaan.
Sitoumukset (liitettävä hakemukseen)	Sitoudun siihen, että en käytä saamiani tietoja muuhun kuin tutkimustarkoitukseen. En myös-kään käytä saamiani tietoja asiakkaan tai hänen läheistensä vahingoksi tai halventamiseksi taikka sellaisten etujen loukkaamiseksi, joiden suojaksi on säädetty salassapitovelvollisuus. En luovuta henkilötietoja sivulliselle. Tietoja käytän vain kohdassa 4 määriteltynä aikana ja suojaan, säilytän ja hävitän tiedot edellä kuvatusti.
Päiväys 31.3.2017	Allekirjoitus

<p>Tutkimuslupapäätös voidaan postittaa vain yhdelle henkilölle. Jos tutkimuslupaa hakee useampi hakija, lähetetään päätös osoitteeseen (vastaanottajan nimi ja osoite)</p>	
<p>Tutkimuslupa myönnetty Jyväskylässä 31.3.2017</p>	 <p>Päivi Koivisto, palvelupäällikkö</p>